

NEJ SA GI'HIAJ

nej Apóstol

Gataj Ma'an Jesús si ga'nin ga'na' Ma'an Espiritu Santo

1 Dìninj Teófilo, riñan ñanj gachrûn sìninj guchi' riñan', nì ga'mînj rayi'î nej nuguan' gayi'î Ma'an Jesús gi'hia nì gidigân sìninj. ²Nda gui gahui ga'an yàtà'a, ne' rùkù nga gisîj ga'ninj suun riñan nej sí gidigân sìninj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an daj rûn' gataj Ma'an Espiritu Santo gunin. ³Ne' rùkù nga gisîj giran' sañun Ma'an nì gahuij riñan rugutsîi, sanì gana'nin nì ganikinj riñan nej sij, nì hua nì'nà' gej nì nitaj si huaj gùrùguè' chî' ruhuô' ni'î'n' Ma'an, nì gà'ì ganikinj riñan nej sij riki huìj xia gui nì ganataj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej sij.

⁴Nì nga mân nùguàn'àn nej sij, nì ga'nin' Ma'an Jesús suun riñan nej sij nì gata:

—Sisì sî gahui nej sij ga'anj nej sij ne' ye' yuman' snà'ànj Jerusalén, dadin' da'hui nej sij gànà'huìj nej sij nda ganahuin ra'a nej sij Ma'an Espiritu Santo daj rûn' gataj Ma'an Re, nì huê danj ga'min, nì gà' gunin nej suj daj gata.

⁵Nì gataj Ma'an gunin nej guìi, Juan nì duguata' nne sô' nej guìi ruhuâ nnee, sanì nej suj nì sî gachîn gà'ì gui nì gata' nne nej suj ngà Ma'an Espiritu Santo.

Gahui Ma'an Jesús ga'an yàtà'a

⁶Nì gachín na'anj nej guìi ganara'hui' hiuj dânj Ma'an Jesús, nì gataj ninj:

—Gi'hiaj Ma'ân rè' si ganahuin Israel 'ngo país diû nan nîn'.

⁷Nì gataj Ma'an Jesús:

—Sê nej suj huin sa da'hui gini'in àmàn gahuin ni dàj gi'hiaj Ma'an Rê, dadin' 'ngo rin huin sa ni'in dàj gi'hia ni àmàn nagi'hia ganahuin yuman' Israel 'ngo país nanj ánj.

⁸ Sani nga ga'na' Ma'an Espiritu Santo riñan nej suj, ni ganahuin nukuaj nej suj gi'hia, ni gàyì'ì nej suj ni gànàtà' sijnin nej suj rayi'í àsìj Jerusalén, ni ga'anj nej suj da' hua ninn' gàchrà' riñan hio'ó Judea, ni ninn' gàchrà' riñan hio'ó Samaria, ni ga'anj ga'min nej suj ninn' gàchrà' riñan nej hio'ó màn ruhuâ yumiguì.

⁹ Ni nga gisij ga'min Ma'an Jesús nej nuguan' nânj, ni ni'hiaj riñan nej sij mân nej sij ni gahui ga'an yàtà'a, ni ga'na' 'ngo nnga ni gahuin huij riki nga dânj, huê danj ni nun gini'in nej sij dânè' ga'an gà' mánj.

¹⁰ Ni màn nej sij ni'hiaj nej sij ne' yàtà'a, nga ninn' gahui Ma'an Jesús hua ne' yàtà'a, ni ñan màn nej sij dânj ganikin' huìj sí dânj ni nda gâtsi chre hua atsij nun nguèj sô'. ¹¹ Ni gataj nguèj sô' gunin nej sij:

—Nej suj sí 'na' yuman' Galilea, núnj huin saj ni gini'hiaj nej suj yàtà'a rà'aj. Dàj rûn' gini'in nej suj, gahui Ma'an Jesús ga'an yàtà'a, ni huê dânanj gini'in nej suj nànikàj ñunj ga'naj nanj ánj.

Ganagui nej sij Matías ni sô' ganatú si-lugâ Judas Iscariote

¹² Raq kij gù'nàj Olibo mân nej sij ni nanikàj nej sij nan' nej sij yuman' snà'ànj Jerusalén, dadin' nikin' nichrùn' kij dânj ñan nngaj yuman' snà'ànj Jerusalén ni 'ngo gui ganarânj rûhua nika gaché nej sij guchi' nej sij ñan nikin' kij dânj. ¹³ Ni nga gunumân nej sij ruhuâ yuman' snà'ànj dânj, ni ga'anj nej sij ñan nne 'ngo hue' ganata' yàtà'a, ñan nne Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo sô' huin da'ní Alfeo, Simón sô' gù'nàj Zelote ni Judas sô' huin dinín Jacobo. ¹⁴ Ni hua yitnj ruhuâ daran' nej sij ni hua guñan ruhuâ nej sij mân nej sij ni gachín ni'hiaj nej sij ni útã àko ga'min nej sij riñan Ma'an Ña'anj an, ni màn nej siyànãa ngà

nej sij, nì nne nni Ma'an Jesús ngà nej sij nì nne nej dinin ngà nej sij.

¹⁵ Nì nej gui dânj nì ganahuin ñan Pedro riñan nej dinint (nì nej guiì nara'hui' hiuj dânj huin da'nga 'ngo siêntu tá ko), nì gataj sô':

¹⁶ —Ginun ruhuâ nej suj dininj, si ña'an niñan huaj si gisij nej nuguan' ga'min Ma'an Espíritu Santo nga garânj sunj du'hua David rayi'î Judas, dadin' sô' gahuin sí gidigân nga ga'na' gida'a nej sí dânj Ma'an Jesús. ¹⁷ Dadin' huê sô' huin 'ngo nej yùhuìj sí ga'na' gahuin chrun ngà nê', nì gi'hiaj sun nùguàn'àn sô' ngà nê'. ¹⁸ Nì san'anj gahuin du'hue sô' nga gudu'huêj sô' Ma'an Jesús, girânj sô' 'ngo hio'óo, nì gininj sô' nì ga'hui' sô' ahui sô' riñan hio'ó, nì gisitsi' riki sô' nì gahui daran' nej yichri' sô'. ¹⁹ Nì gini'in daran' nej guiì màn yuman' snà'ànj Jerusalén dâj giran' sô', nì dugù'nàj nej sô' nânj a'min nej sô' hio'ó dânj, hio'ó gahuin du'hue tun. ²⁰ Dadin' huê danj nnunj riñan librû gù'nàj Salmos:

Nì gùnàj 'ngo rin dukuâ sij,
nì sî gane nej guiì ruhuaj.

Huê danj nnunj riñanj nì:

Ganajak a'ngô síi si-sun sij.

²¹ 'Huê danj nì ña'an huaj si ganachrun sun nê' 'ngo sí ganajak si-sun Judas, nì da'hui sô' gahuin sô' go'ngo sí gaché nùguàn'àn ngà nê' daran' diú nga gahui Ma'an Jesús hua'an nì nanikàj ñunj gunumanj siganinj nê', ²² sí gini'in nga gata' nne Ma'an Jesús gi'hiaj Juan nì sí gini'in nga gana'ninj Ma'an Jesús siganinj nej nîman nì gini'in sô' nga gahui Ma'an Jesús ga'an yàt'à, huê sí danj huin si gànànùn sun nì ganajak dugui' sô' nga nê'.

²³ Nì ganagui nej sij huìj ran' nej sô' nne ngà nej sij hiuj dânj: Nì 'ngo sô' huin José nì huê sô' gù'nàj Barsabás, nì huê sô' gù'nàj sí gi'hiaj sa nikaa, nì a'ngô sô' gù'nàj Matías. ²⁴ Nì ga'min nej sij ngà Ma'an Ña'anj an nì gataj nej sij:

—Señor, Ma'ân rè' huin sa ni'in dâj hua ruhuâ nimân nej guiî, nî gidigân Ma'ân rè' ahuin 'ngo nguèj sí nânj ganagui Ma'ân rè', ²⁵ nî sô' ganahuin ra'a sun ginikaj Judas, dadin ga'anj ni'hia nîgânj sô' rayi'i gakî'n gi'hiaj sô' nî ga'anj sô' ñan da'hui sô' ga'anj sô'.

²⁶ Nî gachrûn nej sij siyugui nguèj sô' nî guduku nguèj sô' número nî gininj número riñan siyugui sô' gû'nàj Matías; nî àsij orâ dânj nî ganakaj sun sô' nî ganakaj dugui' sô' ngà a'ngô nej yàn nej sô' ga'na' gahuin chrûn riñan Ma'an Jesús.

Guyumân Ma'an Espíritu Santo

2 Nga guyumân gui ginun gi'ñanj Pentecostés, nî hua guñan ruhuâ daran' nej sô' nîkò' rukû Ma'an Jesús nî màn nûguàn'àn nej sô' ruhuâ hue'e.

² Nî nàsìnùnj chre ga'na' 'ngo sa garî'n xi dânj ne' yàtà'a nî gahuin dâj rûn' nûkuaj ga'hui' nanèe, nî gachra nî'n' sa garî'n dânj ruhuâ hue' ñan màn nej sij. ³ Nî gurugui' gà'ì nej nânj a'min nej guiî nî dâj rûn' hua ña'aan huaj, nî gaya'nînj ñan màn nej sij, nî gataj ahui nej sij. ⁴ Nî nda nîchra chre gachra Ma'an Espíritu Santo ruhuâ nimân nej sij, nî gayi'ì nej sij ga'min nej sij a'ngô nej nânj a'min nej guiî, dâj ga'hui' Ma'an Espíritu Santo ga'min nej sij.

⁵ Hiô' nî diû nânj nî màn úta gà'ì nej judío gaya'nînj ga'anj a'ngô nej yuman' riñan ginikaj ñu'unj Roma, nî 'ì ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' Ma'an Ña'anj an, nî nej gui dânj nî nne nej sô' ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén. ⁶ Nî nga gunî'n nej guiî sa garî'n xi dânj; nî nara'hui' úta gà'ì ninj hiuj dânj; nî gurugui' chî' ruhuâ ninj sa gahuin hiuj dânj, dadin' gunî'n ninj si da' go'ngo nej guiî màn ruhuâ hue' dânj a'min nej nânj ga'minj ninj. ⁷ Nî nda ga'anj ñùn ruhuâ ninj nî gahuin ña'anj ruhuâ ninj, nî taj ninj:

—Ni'hiaj nej suj, nî sê nej guiî màn yuman' Galilea huin nej guiî nânj rà' saj ún'. Nî nùnj huin saj nî a'min ninj dânanj rà'aj. ⁸ Nùnj huin saj nî gunî'n' ga'min da' go'ngo ninj nej nânj a'min' da' go'ngo nê' nuguan' gahuin chrûn' ga'min àsij ga lí'

rà'aj. ⁹ Dadin' màn nej dugui' 'nà' yuman' Partia, nej sô' 'nà' riñan hio'ó Media, riñan hio'ó Elam, riñan hio'ó Mesopotamia, riñan hio'ó Judea, riñan hio'ó Kapodacia, riñan hio'ó Ponto, riñan hio'ó Asia, ¹⁰ riñan hio'ó Frigia riñan hio'ó Panfilia, riñan hio'ó Egipto riñan hio'ó Africa, riñan hio'ó Sirene, nì nej sô' màn yuman' snà'ànj Roma, nì huê danj nanj màn nej judío nì màn nej sí guyumân ruhuâ ni'in nej nuguan' gidigân nej judío. ¹¹ Nej sô' 'nà' riñan hio'ó Creta, riñan hio'ó Arabia, nì gunin' ga'min ninj nej nânj ga'min nê' nì gataj ninj si sa sà' ninn'in huin Ma'an Ña'anj an.

¹² Nì ûta gahuin ña'anj ruhuâ nej sij, nì ûta gurugui' chì' ruhuâ nej sij, nì gataj nej sij gunin da' go'ngo nej dugui' nej sij:

—Nùnj huin si gataj nânj ruhuâ' rà'aj.

¹³ Sanì da'aj nej sí màn dânj ga'min duku, nì a'ngô da'aj nej sô' gataj:

—Si àyìnìn nej sô' mân nej sô' hiuj nânj.

Nânj huin nga gayi'ì sinin Pedro ga'min sô'

¹⁴ Hiô' nì ganayumàn Pedro, nì huê danj nanj ganayumàn a'ngô nej yàn nej sô' ga'na' gahuin chrun riñan Ma'an Jesús, nì ûta nùkuaj ga'min Pedro nì gataj sô':

—Nej suj màn yuman' Judea, nì daran' nej suj nne ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén, nì daran' nej suj gini'in dâj gahuin nì gunin nej suj sa gà'min. ¹⁵ Nì gachej ruhuâ nej suj dadin' ganin ruhuâ nej suj si àyìnìn nej ñúnj, sanì hiáj gisîj ga' 'in ne' nigan'an. ¹⁶ Dadin' huê dânanj gahuin gataj Joel sô' gataj dâj gahuin:

¹⁷ Nì gataj Ma'an Ña'anj an, si nej gui ga'na' ne' ñaan, nì gà'nìn ga'na' Ma'an Espíritu Santo riñan daran' nej suj, nì gataj da'nin na'u nej suj nì da'nin yànà nej suj dâj gahuin diû ga'na' ne' ñaan; nì nej sí ñaan ngà nej siyànà ñaan, nì ganin Ma'an Ña'anj an sa ginin'in nej sô',

nì nga atoj nej síchj achij i nì gà'nìn' nej sô' gi'hiaj Ma'an Ña'anj an.

¹⁸ Nej gui dânj nì gà'nìn' ga'na' Ma'an Espíritu Santo, riñan nej guiì ganahuij ruhuâ gi'hiaj sun si-sùnj, nì ga'naj riñan nej sí ngà riñan nej siyànàa, nì gànàtà' nej sô' nì gataj nej sô' dàj gahuin nej gui ga'na' ne' ñaan.

¹⁹ Nì gi'hiâ si gini'in nej guiì da'nga'a ne' yàtà'a, nì gini'in ninj da'nga'a riñan hio'óo, nì gini'in ninj tun, nì ña'aaan, nì dàj rún' gimân nga huê danj gimàn gatse'e riñan hio'óo.

²⁰ Nì gahuin rumin' riñan gui, nì dàj rún' mare hua tun huê danj ga mare riñan ahuii. Nì gà' sinin' gahuin dânanj da'nga nì guyumân gui nga ga'na' Ma'an Señor, nì nagi'hia guendâ ngà nej guiì màn ruhuâ yumiguii, ùta nìko ga sa gahuin gui dânj nì gini'in daran' nej guiì sa gahuin.

²¹ Nì daran' nej guiì gànàtà' du'hua siyugui Ma'an nì ganānin' ninj gi'hiaj Ma'an.

²² 'Gunin' daran' nej suj màn yuman' Israel nuguan' gà'mìn: Dadin' gànàninj rayi'î Ma'an Jesús 'na' yuman' Nazaret, daran' nê' ni'in si Ma'an Ña'anj an ga'nín' Ma'an Jesús ga'naj siganinj nê' nì gi'hia ùta gà'î nej sa sà'a, nì gi'hia da'nga'a gini'in nê', dàj rún' gà' ni'in nej suj; ²³ huê sí nânj, huin sí naga'huì' nej yè'nìn' nej rej, dadin' huê dânanj giran' niñan sô' gataj Ma'an Ña'anj an, gida'a nej suj sij, nì nàgà'huì' nej suj sij ra'a nej sí romano, nì godoko' nej sô' sij riñan rugutsii nì gahuì' sij. ²⁴ Sanì gana'ninj sij gi'hiaj Ma'an Ña'anj an, dadin' sî ga'hue gà' ngo gahuì' sij nì sî ga'hue gùnàj sij daran' diû siganinj nej nîman mánj. ²⁵ Dadin' àsij nâ gà' ga'min David rayi'î sij nì gataj sô':

Daran' diû gini'ín Ma'an si-Señoj nì hua ne' ñaan riñanj; dadin' nìkinj ra'a ne' huà'àj, nì sî guyu'huì mánj.

²⁶ Rayi'î dan nì hua đin'inj ruhuâ nimânj, nì ganahuin nihià' ruhuâj nì gachrâ chra'a,

nì daran' diû gànà'huì si gurugũnu'unj Ma'an si-Señoj ñunj.

²⁷ Dadin' sî gudunâj Ma'ân rè' ma'an nimânj ñan màn nej nîman,

nì sî ga'nînj Ma'ân rè' si giri'hiuj nneè kú.

²⁸ Nì gidigân Ma'ân rè' chrej gàchè nga gané riñan hio'óo; nì ùta ganahuin nihia' ruhuâj gi'hiaj Ma'ân rè' dadin' nne Ma'ân rè' ngâj nanj ánj.

²⁹ 'Gunin nej suj ñinj, dadin' ga'min nî'nînj rayi'î sachij David riñan nej suj, dadin' gahui' sô' nì gachin' nej sij nneè kú sô', nì ni'in' nê' ñan nngaj nneè kú sô' nda gui hiaj. ³⁰ Sanì David huin sí gataj dàj gahuin, nì ga' ni'in sô' si Ma'an Ña'anj an gataj si yàngà' hia nînj ganachinika, siganînj nej da'ní sô' Ma'an Cristo guendâ gane ginikaj sunj ñan gane sô' ginikaj sun sô'. ³¹ Nì àsj diû dânj nì gà' ni'in David si gànà'nînj Ma'an Cristo, nì ga'min sô' si huà niñan si gahui' Ma'an Cristo sanì gana'nînj siganînj nej nîman, nì sî giri'hiuj nneè ku mánj. ³² Nì daran' nê' gini'in si gana'nînj Ma'an Jesús gi'hiaj Ma'an Ña'anj an. ³³ Huê danj, nì ginika Ma'an Jesús ga'an nì gunej ra'a ne' huà'aj, nì huê Ma'an ga'hui' Espíritu Santo ra'a Ma'an Jesús, hiaj nì Ma'an Jesús ga'nînj ga'na' Ma'an Espíritu Santo riñan nê'. ³⁴ Dadin' gà' ni'în' si sê David gahui ga'anj yàtà'a mánj; dadin' gataj sij:

Gataj Ma'an Ña'anj an gunin si-Seño ma'án:

“Ganê sò' ra'á ne' huà'aj,

³⁵ nda gùchrù gingaj nej sí gunin' gà' riki dakót.”

³⁶ Nì gini'in daran' nej suj nne, ruhuâ yuman' Israel, si Ma'an Jesús dunikò' nej suj riñan rugutsii, nì gi'hiaj Ma'an Ña'anj an si gahuin Señor nì gahuin Ma'an Cristo riñan daran' nej guì màn ruhuâ yumigui.

³⁷ Nì nga gunin daran' nej guì nej nuguan' nânj, nì ùta gahuin ruhuâ ninj ngà nda ruhuâ nimân ninj, nì gataj ninj riñan Pedro ngà riñan a'ngô nej sí gidigân si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an:

—Nùnj huin si gi'hiaj nej ñúnj ni ga'hue ginikaj Ma'an Ña'anj an nimân niko rayi'î si-gakîn' nej ñúnj rà'aj dînînj.

³⁸ Nî gataj Pedro:

—Nànìkàj ruhuâ nej suj rayi'î si-gakîn' nej suj, ni gâtà' nne da' go'ngò nej suj ngà siyugui Ma'an Jesucristo da'nga ni ga'hue ginikaj Ma'an Ña'anj an nimân niko rayi'î si-gakîn' nej suj; ni ga'hue ganahuin ra'a nej suj Ma'an Espíritu Santo.

³⁹ Dadin' gà' gataj Ma'an Ña'anj an si rikij Ma'an Espíritu Santo gane ngà nej suj, ni huê danj nanj gane ngà nej da'ní nej suj, ni huê danj nanj gane ni gi'hia ganānin daran' nej guì mǎn nìn' gàchrà' ruhuâ yimiguii.

⁴⁰ Nî duna'nga Pedro ni ga'min sô' riñan nej guì mǎn hiuj dânj, ni gataj sô':

—Akîn si ga'na' nej suj riñan Ma'an Ña'anj an ni gi'hia si ganānin nej suj riñan sañun gà' hua yugui ganahuin ra'a nej guì kij huaa.

⁴¹ Huê danj ni guyumân ruhuâ nej guì ni'in ninj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ni gata' nne ninj, ni huà'nînj mîn ninj huin; ni ganakaj dugui' ninj ngà nej dînînt. ⁴² Nî guyumân ruhuâ ninj ni'in ninj nej nuguan' gidigân nej sô' ga'anj gidigân sinin si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, ni hua nùguàn'àn ruhuâ daran' ninj, ni yâ nùguàn'àn daran' ninj, ni mǎn nùguàn'àn ninj a'min ninj ngà Ma'an Ña'anj an.

Dàj gi'hiaj nej cristiano gimân nga gayi'ì nuhuì sinîin

⁴³ Nî ga'na' sa yu'hui'i riñan daran' nej guì; ni ùta niko hua sa gi'hiaj nej sí gidigân sinin si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ni ùta hua nej da'nga'a gi'hiaj nej sô'. ⁴⁴ Nî hua nùguàn'àn ruhuâ daran' nej sô' guyumân ruhuâ ni'in si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, ni guruguñu'unj nej sô' sa gàchin riñan 'ngò ni a'ngô nej dugui' nej sô'; ⁴⁵ ni gudu'huêj nej sô' do'ó nej sô' ngà nej sa hua riñan nej sô', ni gunuchra' da'aj nej sô' nej rasun dânj, dàj gachîn ma'an riñan da' go'ngò nej sô'. ⁴⁶ Nî hua guñan ruhuâ nej sô' ni nitaj si giyichin' ruhuâ nej sô' guendâ ga'anj nej sô' nùhui, ni huê danj nanj gida'a nej sô' si-sena Ma'an Señor, ni

nda nihia' chre hua ruhua nej sô' nî ya nùguàn'àn nej sô' ngà nej dugui' nej sô'. ⁴⁷ Nî ga'min hue'ê nej sô' yi'f Ma'an Ña'anj an, nî huê danj nanj ga'min hue'ê nej guî yùmàn'an rayi'f nej sô'. Nî da' gui nî ga'nín Ma'an Ña'anj an ga'na' nej guî gananikàj ruhua rayi'f si-gakìn' ñan màn nej sij.

Ganahuin sí na'hue gache

3 Nî 'ngo aga' huà'nînj ìn huaj nùguàn'àn Pedro ngà Juan ñan nne nuhuí nîko guendâ ga'min nguèj sô' ngà Ma'an Ña'anj an, dadin' orâ dânj ganara'hui' nej judío guendâ ga'min nej sô' ngà Ma'an Ña'anj an.

² Nî nîkaj nej sí ga'na' nej sô' 'ngo sí na'huej gache dadin' àsj ga'nga sô' na'hue gache sô', nî daran nej gui guchruj nej sij nngaj sí dânj ñan nùn riñan rahue' gù'nàj sa nihia'a, nî nngaj sô' hiuj nânj gachín sô' karida riñan nej guî gatûj ruhua nuhuí nîko. ³ Nî nga gini'in sí nânj, si huaj gatû Pedro ngà Juan ruhua nuhuí nîko, nî gachín nì'hiaj sô' si gà'hui' Pedro ngà Juan san'anj an riñan sô'. ⁴ Nî ùta hue'ê ga'nín ñan, Juan ngà Pedro riñan sí nânj, nî gataj Pedro gunìn sô':

—Gini'hiaj sò' riñan nguèj ñûnj àj nín.

⁵ Hiô' nî ùta hue'ê gini'hiaj sí dânj riñan nguèj sij, dadin' ànà'huìj sô' ganahuin ra'a sô' 'ngo rasuun gà'hui' Pedro ngà Juan. ⁶ Sanì gataj Pedro gunìn sô':

—Nitaj si nîka san'anj plata ngà san'anj oro rìkìj ra'â', sanì rìkìj sa nîka riñan' râj; nî ngà siyugui Ma'an Jesús 'na' yuman' snà'anj Nazaret, nî ganachì sò' nî gache râj.

⁷ Nî gida'a Pedro ra'a ne' huà' sí dânj nî ganachi nîkaj sô' sí dânj; nî orâ danj nî ganahuin nùkuaj nguèj sirùhuìj sí dânj ngà nguèj dakó sô'; ⁸ nî huêj sô', nî ganikìn' gahia sô' nî gaché sô'; nî gatûj sô' ruhua nuhuí nîko ngà Pedro nî ngà Juan, huêj sô' nî ga'min hue'ê sô' yi'f Ma'an Ña'anj an. ⁹ Nî gini'in da' huaj gè yuman'an aché sí dânj nî gini'in nej guî si ga'min hue'ê sô' yi'f Ma'an Ña'anj an. ¹⁰ Nî nani'in nej sô' si sí nânj huin sí nne gachín karida riñan nùhui nîko, ñan nùn rahue' gù'nàj sa

nìhià'a; nì ùta gahuin ñà'anj ruhuâ nej guiì màn hiuj dânj nì guyu'hui' ninj nga gini'in ninj sa gahuin hiuj dânj.

**Nuguan' ga'min Pedro nga nikin' sô' riñan
rahue' nìkaj siyugui Salomón**

¹¹ Nì àr'à'huè' ran sí ganahuin dânj Pedro ngà Juan, nì ùta gahuin ñà'anj, ruhuâ daran' nej guiì yùmàn'an, nì nara'hui ninj ñan nùn rahue' gù'nàj Salomón dadin' hiuj dânj nikin' Pedro ngà Juan. ¹² Nì gini'in Pedro si nara'hui' nej guiì rigìi hiuj dânj, nì gataj sô' gùnìn nej guiì dânj:

—Nej suj huin Israelita. Nùnj huin saj nì gahuin ñà'anj ruhuâ nej suj rayi'f sa gahuin nânj rà'aj. Nùnj huin saj nì ga'nín ñan nej suj riñan nej ñûnj, nì ganin ruhuâ nej suj si nej ñûnj gi'hiaj ga'hue gaché si nânj rà'aj. ¹³ Ña'anj nìkò' sachij Abraham, nì sachij Isaac, nì sachij Jacob, nì huej huin Ña'anj nìkò' nê', nì huê Ma'an huin sa nagi'hiaj nìko Ma'an Jesús, nì nej suj naga'hui' Ma'an Jesús guendâ dagahui' nej sí romano nì nga gataj Pilato si gà'nin ra'a sô' Ma'an Jesús nì nun ga'huej nej suj mánj. ¹⁴ Sani nun ga'huej nej suj ganahuin ra'a nej suj Ma'an sa gèe nì Ma'an sa gi'hiaj sa Nìkaa, nì gachín nì'hiaj nej suj si gahui' sí dagahui' guiì ruhuâ dukuâ ga'a. ¹⁵ Nì dagahui' nej suj Ma'an sa gi'hiaj ganahuin nì'nà' nej guiì, nì huê Ma'an huin sa gana'ninj siganin nej nîman gi'hiaj Ma'an Ña'anj an, nì nej ñûnj huin nej sí gini'in dàj giran'anj. ¹⁶ Nì guendâ guyumân ruhuâ nej ñûnj ni'in nej ñûnj siyugui Ma'an Jesús, nì rayi'f dan nì ganahuin hue'ê nneè kú sí nìkin' gini'hiaj nej suj hiuj nânj.

¹⁷ Dìninj sani ni'in si nun garan da'nga' ruhuâ nej suj màn yuman' Israel sa gi'hiaj nej suj, nì huê danj nanj nun ginin da'nga' nej sí nìkaj sun riñan nej suj sa gi'hiaj nej sô'. ¹⁸ Sani gà' gataj Ma'an Ña'anj an, nga garânj sunj ga'min nej sô' gataj dàj gahuin, si huà niñan si giran' sañun si-Cristo Ma'an. ¹⁹ Huê danj nì nànikàj ruhuâ nej suj rayi'f si-gakin' nej suj nì naduna nej suj ma'an nej suj, da'nga nì ga'hue gànàrè' si-gakin' nej suj. Nì ga'hue ga'na' nej suj riñan Ma'an Señor nì garan

ruhuâ nej suj. ²⁰ Dadin' àsiḡ sinīn nḡ gà' gi'hiaj yugui nḡ gà'nin ga'na' Ma'an Jesús, nḡ rayi'î dan guyumân Ma'an Jesús. ²¹ Nḡ hua niñan si gane Ma'an Jesucristo yàt'a nda gui ganahuin nàkà daran' nej sa màn riñan hio'óo, dadin' huê danj gà' gataj Ma'an Ña'anj an du'hua nej sô' gataj dàḡ gahuin nej sô' gimân diû riki. ²² Dadin' gataj Moisés gunin nej sachij gimân diû riki: "Ma'an Señor huin Da'anj nej suj ganachi nikaj 'ngo sô' gànàt'à' dàḡ gahuin siganin nej dinin nej suj, dàḡ rûn' gi'hia ngâḡ; nḡ gunin nej suj daran' nej nuguan' ga'min sô'; ²³ nḡ daran' ma'an nimân nej guiñ nun gunin sa ga'min sô' gataj dàḡ gahuin, nḡ si ga'hue gahuin yinân ninj ñan nne Ma'an Ña'anj an gà' mánj. Huê dânanj gataj Moisés."

²⁴ 'Daran' nej sô' gataj dàḡ gahuin àsiḡ gayi'ij ngà Samuel ga'na' ne' ñaan, nḡ ga'min nej sô', nḡ gataj nej sô' dàḡ gahuin rayi'î nej gui nânj. ²⁵ Nej suj huin da'ní nej sô' gataj dàḡ gahuin, dadin' huê danj gà' guchi' Ma'an Ña'anj an 'ngo du'hua ngà rej nê', nḡ gata gunin sachij Abraham: "'Ngo nej da'nít nḡ útã huê'ê hua sa gi'hia ngà daran' nej guiñ màn ruhuâ yumiguui." ²⁶ Hiaj nḡ gi'hiaj Ma'an Ña'anj an si gànà'ninḡ Da'nin siganin nej nîman, nḡ ga'nin ga'na' Da'nin guendâ nagihiaj hue'ej nej suj, si naḡuna nej suj ma'an nej suj riñan nej sa kḡ gi'hiaj nej suj nanj ánj.

Nikîn' Pedro ngà Juan riñan junta niko nikaj ñu'unj nej rej

4 Nḡ nga nîn' a'min nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guiñ yùmàn'an, huê danj nḡ ga'na' nej rej huin ñaan ngà sí a'nin' riñan nej sí nikîn' dugumîn riñan nûhui niko, huê danj nanj ga'na' yi'nin' nej sí saduseo ñan nikîn' nej sij. ² Nḡ útã gina'an ruhuâ nej sô' guendâ gidigân nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guiñ yùmàn'an, rayi'î guendâ gataj nej sij si gana'ninḡ Ma'an Jesús siganin nej nîman. ³ Nḡ gida'a nej sij Pedro ngà Juan, nḡ gachrîj nej sij dukuâ ga'a nguèḡ sô' dadin' gà' ginin gui dânj nḡ gane nguèḡ

sô' dan hua gè ñan' dânj dukuâ ga'a nî giri nej sij nguèj sô' dukuâ ga'a nda garanga' a'ngô gui. ⁴ Sani ùta gà'ì nej guìi gunin si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nî guyumân ruhuâ ninj ni'in ninj Ma'an Ña'anj an; nî da'nga 'ngô si ùn'ùn' mîn huin nej guìi guyumân ruhuâ ginikò' rukû Ma'an Jesús.

⁵ Nî a'ngô gui dânj, nî ganahuin chre' nej sí nîkaj suun, nî nej síchìj achij i nî ngà nej sí chrùn ley, ⁶ nî ganahuin chre' nej huin ñan nìn' gù'nàj, Anás, Kaifás, Juan nî Alejandro, nî daran' nej dùguì' nej rej. ⁷ Nî ganîn nej sô' danin nguèj sij, nî gachín na'anj nej sô' nguèj sij nî gataj nej sô':

—Ahuin si riki sun nânj, nî ahuin ngà siyugui, gi'hiaj nguèj suj dânanj rà'aj.

⁸ Hiô' nî nda nìchra chre, nun Ma'an Espiritu Santo ruhuâ nimân Pedro, nî gayi'ì sô' nî gataj sô':

—Nej suj nej sí nîkaj sun riñan yuman'an, nî nej suj nej síchìj achij màn ruhuâ yuman' Israel. ⁹ Nî gachín na'anj nej suj nguèj ñûnj rayi'í sí a'nan' ngà nneè kú, dadin' gà' ganahuin sà' nneè kú sô', ¹⁰ nî ga' gini'in daran' nej suj dàj gahuin, nî gini'in daran' nej guìi màn yuman' Israel, si ngà siyugui Ma'an Jesús 'na' yuman' Nazaret, Ma'an sa dunikò' nej suj riñan rugutsii nî Ma'an sa gana'nînj siganînj nej nîman gi'hiaj Ma'an Ña'anj an, nî hué Ma'an gi'hiaj ganahuin sí nîkîn' gini'hiaj nej suj dânj.

¹¹ Nî gi'hiaj nej suj, dàj rûn' gi'hiaj nej sí gi'hiaj hue'e, dadin' gudunâj nej sô' 'ngô hiěj ganîn ruhuâ nej sô' si nitaj si ni'ñan, sani hiěj gunâj dânj, huej huin hiěj nîko nne sikûj hue'e. ¹² Nî nitaj si hua a'ngô sa gi'hiaj ganânin nê' gà' mánj; dadin' nitaj a'ngô siyugui hua riki yàtà'a, rikî Ma'an Ña'anj an, si gi'hia ganânin' mánj.

¹³ Nî ni'hiaj nej sí dânj si nitaj si yu'hui' Pedro ngà Juan ga'min nguèj sô', nî ni'in sà' nej sij si nitaj si chrùn nguèj sô', nî ùta gahuin ña'anj ruhuâ nej sij, sani ganani'in nej sij si gaché nguèj sô' ngà Ma'an Jesús. ¹⁴ Nî gini'in nej sij si nîkîn' sí ganahuin sà' nneè kú dânj ngà Pedro nî ngà Juan, nî nitaj a'ngô nuguan' ga'hue gîrî' nej sij ga'min nej sij gà' mánj.

¹⁵ Hiô' nî ga'nîn' nej rej suun si gahui nej sij ga'anj nej sij ne'

ye' ñan màn yi'nin' nej sí nĭkaj suun, nĭ gayi'ì nej sô' nĭ ganarisna'anĭ nej sô' siganĭnj nej ma'an nej sô', ¹⁶ nĭ gataj nej sô':

—Núnj huin si gi'hiaj nê' ngà nej sí nânj rà'aj. Dadin' yàngà' nĭ ganahuin 'ngo sí a'nan'an gi'hiaj nej sô', nĭ gini'in daran' nej guiì màn yuman' snà'ànj Jerusalén sa gahuin, nĭ si ga'hue gataj nê' si sê danj gahuin mánj. ¹⁷ Sanĭ guendâ, si gaya'nĭn doj nej nuguan' gidigân nej sij riñan nej guiì yùmàn'an, nĭ nagi'hiaj haĭ nê' sisi sĭ ga'min nej sij riñan nej guiì siyugui Jesús gà' mánj.

¹⁸ Nĭ gakĭn nej sij nguèj sô', nĭ duyuhui' nej sij nĭ nagi'hiaj haĭ nej sij si gà' 'ngo sĭ garânj sun nej sô' siyugui Ma'an Jesús nga ga'min nej sô'. ¹⁹ Sanĭ nanikàj Pedro ngà Juan nĭ gataj nguèj sô':

—Ni'hiaj nej suj si dùgùnàj huaj riñan Ma'an Ña'anĭ an si gà' sinĭn dagahuin nej ñúnj riñan nej suj gà' da' riñan Ma'an Ña'anĭ an; ²⁰ dadin' sĭ ga'hue gudunaj nej ñúnj guendâ ga'min nej ñúnj sa gini'in nej ñúnj ngà sa gunĭn nej ñúnj mánj.

²¹ Huê danj nĭ nagi'hiaj haĭ sta'u nej sij riñan nej sô' nĭ gana'nĭn ra'a nej sij nej sô', nĭ nun girì' nej sij sa gachrun nej sij guendâ gà'huì' nej sij kastĭgu nej sô', dadin' yu'hui' nej sij ni'in nej sij nej guiì yùmàn'an; dadin' daran' ninj ga'min hue'ê rayi'f Ma'an Ña'anĭ an ngà rayi'f sa gahuin, ²² dadin' gachĭn riñan hio' huìj xia, huaj sí ganahuin hue'ê nneè kú dânj.

Gachĭn nĭ'hiaj nej sô' si gi'hiaj Ma'an Jesús si ga nùkuaj doj ruhuâ nej sô'

²³ Nĭ nga giri nej sí dânj nguèj sij dukuâ ga'a, nĭ ga'anĭ nguèj sij ñan nne nej sí nĭkaj dugui' ngà nguèj sij nĭ ganata' nguèj sij dàj gataj nej rej huin ñaan nĭ dàj gataj nej síchĭj achij i gunĭn nguèj sij. ²⁴ Nĭ nga gunĭn nej sô' nej nuguan' ganata' nguèj sij, nĭ gachĭn nĭ'hiaj nùguàn'àn nej sij riñan Ma'an Ña'anĭ an, nĭ gataj nej sij:

—Huê Ma'ân rè' huin Ma'an Señor nìkaj sun nìko, nì huê Ma'ân rè' huin Ma'an Ña'anj gi'hiaj yàtà'a ngà hio'óo, nne ña'anj nì daran' nej sa màn ruhuâ nnee; ²⁵ nì garânj sun Ma'ân Espíritu Santo nì ga'min David nì gataj sô':

Nùnj huin saj nì ûta huin du'hua nej guiì,

nì ganîn ruhuâ ninj rayi'î nej sa nitaj si ni'ñanj an rà'aj.

²⁶ Nì ganahuin chre' nej rey nìkaj sun riñan hio'óo,

nì ganahuin chre' nej sí a'nîn'in nì guñan guchi' nej sô' 'ngo

du'hua, guendâ sî ganahuin ra'a nej sô' Ma'an Ña'anj an,

nì sî ganahuin ra'a nej sô' si-Cristo Ma'an Ña'anj an. Huê

dànanj ga'min David.

²⁷ 'Dadin' yàngà' hia nîn' nì ganakaj dugui' Herodes ngà Poncio Pilato, nì nej sí màn yuman' Roma, nì nej sí Israelita màn ruhuâ yuman' snà'anj nânj, guendâ dagahui' nej sô'

Ma'an Cristo, Ma'an sa ganagui Ma'ân rè' gahuin Rey riñan nej ñûnj. ²⁸ Nì huê dànanj gahuin da'nga nì gisîj nuguan'an,

dàj rûn' ganîn ruhuâ Ma'an Ña'anj an àsîj nâ. ²⁹ Señor, hiaj nì

gîni'hiaj Ma'ân rè' dadin' a'min hue nej sij riñan nej ñûnj, nì

gurugû'ñunj Ma'ân rè' rukû nej ñûnj nì sî guyu'hui' nej ñûnj

ga'min nej ñûnj si-nùguàn' Ma'ân rè' riñan nej guiì mánj,

³⁰ gurugû'ñu'unj Ma'ân rè' si ganahuin nej guiì gi'hiaj nej ñûnj,

nì nda nanè chre giyine si-yì'î ninj nì huê danj ga nej da'nga'a

gi'hiaj nej ñûnj, hiô' nì ga'min hue'ê nej guiì rayi'î Ma'ân

Jesús, dadin' huej huin sa ga'na' gunanj gitsî riñan Ma'ân rè'.

³¹ Nì nga gisîj ga'min nej sij ngà Ma'an Ña'anj an, nì ga'huij

ñûn ñan màn sij; nì nda gachra chre ruhuâ nimân nej sij ginun

Ma'an Espíritu Santo, hiô' nì nitaj si guyu'hui' nej sij ga'min

nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an gà' mánj.

Hua nùguàn'an ruhuâ daran' nej sij

³² Nì hua guñan ruhuâ nej guiì rigè guyumân ruhuâ ni'in

Ma'an Jesús nì hua guñan ruhuâ ma'an nimân ninj; nì gà' si

'ngo nej guiì dânj nitaj si taj si si-'hiaj 'ngo rìn ninj huin nej sa

hua riñan ninj, nì taj ninj si si-'hiaj daran' ninj huin nej rasun

hua riñan da' go'ngo ninj. ³³ Nì nitaj si yu'hui' nej sij gidigân

nej sij nì gànàtà' nej sij si hia nìn' gana'nînj Ma'an Jesús siganînj nej nîman, nì ùta gi'hiaj sunuj Ma'an Ña'anj an ngà nej sij. ³⁴ Nì nitaj gà' si 'ngò nej sí ran' àko hua siganînj nej sij; dadin' daran' nej sí hua do'ó ngà dukuâ nì nadu'huej nej sô', nì nìkaj nej sô' san'anj gahuin du'hue nej rasun dânj ga'na' nej sô', ³⁵ nì ga'hui' nej sô' san'anj dânj ra'a nej sô' ga'anj gidigân sinîn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an; nì gunuchra' da'aj nej sô' san'anj dânj nì ga'hui' nej sô' dàj gachín ma'an riñan da' go'ngò nej dugui' nej sô'. ³⁶ Nì huê danj nanj gi'hiaj José sô' dugû'nàj nej sij Bernabé nì gudu'huêj sô' si'hiaj sô', (nì Bernabé ruhuaj gata, sí nagi'hiaj nùkuaj ruhuâ nê') nì levita huin sô' nì ga'nga sô' riñan hio'ó Chipre, ³⁷ nì hua 'ngò do'ó sô', nì gudu'huêj sô' hio'ó dânj, nì nìkaj sô' ga'na' sô' san'anj gahuin du'hue do'ó sô' nì naga'hui' sô' ra'a nej sí ga'anj gidigân sinîn.

Gakîn' gi'hiaj Ananías ngà Safira

5 Sanì hua 'ngò sí dânj nì gù'nàj sô' Ananías, nì Safira huin nika sô', nì gudu'huêj nguèj nìka sô' 'ngò do'ó nguèj nìka sô'. ² Nì ga'min guñan nguèj nìka sô', nì gida'a nguèj sô' san'anj gahuin du'hue do'ó nguèj sô', nì man doj san'anj an naga'hui' nguèj sô' ra'a nej sí ga'anj gidigân sinîn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ³ Nì gataj Pedro:

—Ananías nùnj huin saj nì guyumân ruhuâ' gi'hiaj sichre, nì gachrîj huì' san'anj an gahuin du'hue do'ót, nì ganîn ruhuâ' si ga'hue gidigañu'unj Ma'an Espíritu Santo nanj nînj. ⁴ Nì sê do'ót huin hio'ó dan ra' saj ûn', nì si gudu'huêj' nì sê si-san'anj huin san'anj dan ra' saj ûn'. Nùnj huin saj nì guyumân ruhuâ' nì gi'hiâ' dânanj rà'aj. Sê riñan nej nînj gidigañu'unj mánj, riñan Ma'an Ma'an Ña'anj an gidigañu'unj nanj ánj.

⁵ Nì nga gunîn Ananías nej nuguan' nânj, nì ganatûj sô' ga'anj sô' nì orâ chre nì gahui' sô'. Nì ùta guyu'hui' nej guiî gunîn dàj gahuin. ⁶ Huê danj nì ga'na' nej sí ñan màn hiuj

dânj, nî duri'nânj nej sô' atsîj i yichrá sí gahui' dânj, nî giri nej sô' ne' ye' hue' dânj, nî ga'anj gachîn' nej sô'.

⁷ Nî gachîn da'nga 'ngô si huà'nînj ora, nî guyumân Safira huin nika Ananías ruhuâ hue' dânj, sanî nun gîni'in nîn' nînj huin si gahuin. ⁸ Hiô' nî gataj Pedro:

—Gataj hia sò', si huê dânanj huin du'hue hio'ó gudu'huêj nguèj nikaa râj.

Nî gataj yugûn' dânj:

—Huê dan huin du'huej nanj ánj.

⁹ Nî gataj Pedro gunîn nîn':

—Nînj huin saj nî ga'min guñan nguèj nikaa nî ganîn ruhuâ nguèj e' gidigañu'unj nguèj e' Ma'an Espíritu Santo rà'aj. Hiaj gunumân nej sí ñan ga'anj gachîn' nikat, nî akuan' nînj nî ga'anj gachîn' nej sij sò' nanj ánj.

¹⁰ Nî orâ chre nî ganatûj yugûn' dânj ñan nîkîn' Pedro nî gahui' nîn'; nî gatûj nej sí ñaan ruhuâ hue' dânj; nî ganachi nikaj nej sô', nî ga'anj gachîn' nej sô' yugûn' dânj ñan nngaj nika nîn'. ¹¹ Nî guyu'hui' daran' nej guiî nikò' rukû Ma'an Jesús, nî huê danj nanj guyu'hui' daran' nej guiî gunîn dâj gahuin hiuj dânj.

Ûta ganahuin nej guiî gi'hiaj nej sij

¹² Nî garânj sun Ma'an Ña'anj an nej sô' ga'anj gànàtâ' sinîn si-nùguàn'anj nî nga guta' nej sô' ra'a nej sô' nî ganahuin ùta gà'ì nej guiî a'nan'an nî ùta nîko hua sa gi'hiaj nej sô' ruhuâ yuman'an; nî huà nùguàn'àn ruhuâ daran' nej sij mân nej sij ñan nun riñan rahue' gù'nâj Salomón. ¹³ Nî na'huej ruhuâ a'ngô nej guiî gînikaj dugui' ninj ngà nej sí nikò' rukû Ma'an Jesús; sanî ùta hue'ê ga'min nej guiî yùmàn'an rayi'î nej sij.

¹⁴ Nî da' gui nî guyumân ruhuâ gà'ì nej sí nî gà'ì nej siyànà nî nanikò' nej sij rukû Ma'an Jesús. ¹⁵ Huê danj nî giri nej sij nej guiî a'nan'an nî guchruj nej sij ruhuâ chrej gàchrà' huaj riki yuman'an, nî tàj nej sô' riñan nna nngaj nej sô', nî nngaj nej sô' riñan huée, nî nga gachîn Pedro huaj sô', nî ganahuin nej guiî a'nan'an ñan gachîn si-gàxùn' sô'. ¹⁶ Nî huê danj nanj 'na'

ûta gà'ì nej guì m̀an nìchr̀un' ñan nngaj yuman' snà'ànj
 Jerusalén, nì nìkaj ninj ga'na' ninj nej guì a'nan'an, nì nej
 guì giran' sañun gi'hiaj nej nanè kij huaa; nì ganahuin daran'
 ninj.

Gata ra'a nej sí dânj Pedro ngà Juan

¹⁷ Huê danj nì ûta gahuin yìkòj ruhuâ rej a'nin' nìn'in, nì
 huê danj nanj gahuin yìkòj ruhuâ daran' nej sí saduseo; ¹⁸ Nì
 gida'a nej sij nguèj sí ga'anj gidìgan sinin si-nùguàn' Ma'an
 Ña'anj an nì gachr̀ij nej sij dukuâ ga'a nguèj sò'; ¹⁹ Sanì nga
 nne nguèj sij ruhuâ dukuâ ga'a, nì ruhuâ ñan' mánj nì ga'anj
 gànà'ninj ángel riñan nej rahue' nun riñan dukuâ ga'a, nì girij
 ne' ye'e nguèj sij nì gata gunin nguèj sij:

²⁰ —Ga'anj nguèj suj ruhuâ nuhuì nìko nì ganikin' nguèj suj
 hiuj dânj, nì gànàtà' nguèj suj nuguan' ga'hue gi'hiaj ganahuin
 nì'nà' nej guì.

²¹ Nì nga gunin nguèj sij nej nuguan' nânj, nì hua nigan' nì
 gatùj nguèj sij ruhuâ nùhui nìko nì gidìgan nguèj sij si-
 nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì.

Huê danj nì nagi'hiaj chre' rej a'nin' nìn'in nej sí nìkaj
 dugui' ngà sò', nì huê danj nanj nagi'hiaj chre' sò' yi'nin' nej
 sí nìkaj sun riñan yuman'an ngà daran' nej síchij achij huin
 da'ní Israel, nì ga'nin nej sò' si ga'anj giri nej policia Pedro
 ngà Juan ruhuâ dukuâ ga'a. ²² Sanì nga guchi' nej sí dugumîn
 nùhui ñan nne dukuâ ga'a, nì nitaj Pedro ngà Juan 'ninj ruhuâ
 dukuâ ga'a ganari' nej sò'; huê danj nì nanikàj nej sò' nì ga'anj
 gànàtà' nej sò' riñan rej a'nin'in, ²³ Nì gataj nej sò':

—Yàngà', nì nda hue'ê chre hua rán riñan dukuâ ga'a
 ganari' nej ñúnj, nì huê danj nanj nìkin' nej policia dugumîn
 nej sò' ne' ye' riñan dukuâ ga'a; sanì nga gana'nin nej ñúnj
 riñan dukuâ ga'a, nì nitaj gà' si 'ngò nguèj sij 'ninj ne' rùhuàa
 ganari' nej ñúnj gà' mánj.

²⁴ Nì nga gunin rej a'nin' nìn'in nì huê danj nanj gunin sí
 a'nin' riñan nej sí nìkin' dugumîn riñan nuhuì nìko, nì nej rej

huin ñaan, ni gurugui' chî' ruhuâ nej sô' rayi'f nej sa gahuin.

²⁵ Sani guyumân 'ngo sí dânj, ni gataj sô':

—Nej sí gachrîj nej suj dukuâ ga'a nikin' gidigân ruhuâ nûhui, riñan nej gui yùmàn'an nanj ánj.

²⁶ Huê danj ni ga'anj sí a'nin' riñan nej sí dugumîn nûhui niko ngà nej sí dugumîn nuhuí niko, ni ginikaj nej sô ga'na' nej sô' Pedro ngà Juan riñan junta sani nun gi'hiaj hue nej sô' ngà nguèj sij, dadin' yu'hui' nej sô' si garrun nej gui yùmàn'an hiëj nej sô'. ²⁷ Ni ginikaj nej sij ga'na' nej sij nguèj sô', ni naga'hui' nej sij nguèj sô' ra'a yi'nin' nej sí nikaj sun riñan yuman'an, ni gachín na'anj rej a'nin' nin'in nguèj sô' ni gataj nej sí dânj:

²⁸ —Sê gà' úta ga'nin' sun nej ñûnj riñan nguèj suj si gi garânj sun nguèj suj siyugui sí dan nga ga'min' nguèj suj ûn'. Hiaj ni gà' 'ngo gachra nin' ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén gidigân nej suj nej yi'nin' nuguan' dânj, ni ruhuâ nej suj si gànàtâ' tun sí dan yichrá nej ñûnj nanj nî'.

²⁹ Nanikâj Pedro ngà a'ngô nej sô' ga'anj gidigân sinin' si-nùguàn' Ña'anj an ni gataj nej sô':

—Ña'an huaj si dagahuin sinin' nej ñûnj nuguan' gataj Ma'an Ña'anj an gà' da' si dagahuin nej ñûnj nuguan' gataj nej sí nanj ánj. ³⁰ Ma'an Ña'anj guyumân ruhuâ rej nej ñûnj gi'hiaj gana'nin' Ma'an Jesús siganin' nej nîman, ni huê Ma'an huin sa dunikò' nej suj riñan rugutsii. ³¹ Ni huê Ma'an Jesús, huin ganachinikaj Ma'an Na'anj an ni gunej ra'a ne' huà'aj ni gi'hia si gà'nin' ni gi'hia si gananin' nej gui, ni gi'hia si gànànikâj ruhuâ nej gui màn Israel rayi'f si-gakin' ninj, ni ginika nimân niko rayi'f si-gakin' ninj nanj ánj. ³² Ni nej ñûnj huin nej sí gini'in dàj gahuin, ni huê danj nanj gini'in Ma'an Espíritu Santo, ni ga'hui' Ma'an Ña'anj an Ma'an Espíritu Santo riñan nej sí dagahuin hue'ê riñanj.

³³ Ni nga, gunin' nej sí nânj nej nuguan' nânj, ni úta gina'an ruhuâ nej sô', ni ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' nej sij. ³⁴ Hiô' ni ganayumàn 'ngo sí fariseo gù'nàj Gamaliel riñan junta dânj, ni huin sô' 'ngo maestrû chrûn ley, ni úta nikaj chrej nej gui

yùmàn'an ngà sô', nì ga'nìn' sô' suun si giri nej sij ga'anj nej sô' gidigân sìnìn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ne' ye'e, ³⁵ nì gataj sô' gunìn nej sij:

—Nej suj nìkaj sun riñan yuman' Israel, hue'ê ganìn ruhuâ nej suj dàj gi'hiaj nej suj ngà nej sí nânj. ³⁶ Ganānun ruhuâ nej suj dadin' gachín 'ngo diú nì gane 'ngo sí gù'nàj Teudas siganînj nê', nì gataj sô' si huin sô' sí ña'an doj riñan nej guiì. Nì ganakaj dugui' 'ngo si ga'anj sientu nej sí ngà sô', sanì nga gahui' sô', nì gaya'nìn daran' nej sí dagahuin sa gataj sô', nì nitaj sí dugunìn' rayi'î yì'nìn' dânj gà' mánj. ³⁷ Ne' rùkù nga gahui' sí dânj nì ganachi nikaj a'ngô sí gù'nàj Judas sí 'na' riñan hio'ó Galilea ma'an sô', nej gui nga nagi'hiaj nej sij guenda andaj guiì mân Israel, nì ùta gà'ì yuman'an ginikò' rukù sô'. Sanì nga gahui' sô', nì huê danj nanj nitaj sí dugunìn' rayi'î yì'nìn' dânj gà' mánj. ³⁸ Nàrikìj chrej e riñan nej suj: Nì sì garan' ñu'unj nej suj nej sij mánj, nì gà'nìnj ra'a nej suj nej sij; dadin' si sa giri raa nej ma'an nej sij huin sa gi'hiaj nej sij nì ganahui; ³⁹ sanì si Ña'anj an huin sa gataj si huê danj gidigân nej sij, nì si ga'hue gudurè' nej suj nej nuguan' ga'min nej sij mánj; dadin' si nuhuij nì ngà Ma'an Ña'anj an nun nej suj gunìn' nej suj, nì garânj yina nej sij nuguan' gataj síchìj nânj.

⁴⁰ Huê danj nì gakín nej sij ga'na' nej sí ga'anj gidigân sìnìn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nì ne' rùkù nga gisìj duguañun nej sij nej sô', nì nagi'hiaj haj nej sij si sì gununâ nej sô' siyugui Ma'an Jesús, huê danj nì gana'nìn ra'a nej sij nej sô'.

⁴¹ Nì gahui nej sô' ga'anj nej sô' riñan junta hua hiuj dânj, nì ùta ganahuin nihia' ruhuâ nej sô' rayi'î guendâ giran' sañun nej sô' rayi'î siyugui Ma'an Jesús. ⁴² Nì daran' nej gui, hua'anj nej sij ruhuâ nùhui, nì ruhuâ nej hue'e, nì nitaj àmàn ga'nìn' ruhuâ nej sij guendâ gidigân nej sij si-nùguàn' Ma'an Jesucristo riñan nej guiì mánj.

Ganagui nej sij chij diákono

6 Nej gui dânj, nì ñan ùta gahuin gà'ì nej sí ga'na' gahuin chr̄un, nì ga'min nej sí judío a'min nânj griego rayi'î nej sí a'min nânj hebreo, nì gataj nej sô' si daran' nej gui nì nun gîrì' hue'ê nej siyànà minj judía a'min nânj griego ya ninj. ² Hiô' nì nagi'hiaj chre' nej yùhuìj nej sí ga'na' gahuin chr̄un riñan Ma'an Jesús daran' nej sí 'na' gahuin chr̄un riñan nej sô', nì gataj nej sô' gunin nej sí dânj:

—Nitaj si dũgùnàj huaj si gudunàj nê' si-nũguàn' Ma'an Ña'anj an, nì gà'huì' sa ya nej guiì mánj. ³ Nànà'huì' nej suj chij nej dinînt siganînj nej suj, nej sô' ràyì'ì ga'min hue'ê nej guiì, nej sô' huà nìchra ruhuâ nimân ngà Ma'an Espiritu Santo, nì nej sô' ùta hue'ê garânj da'nga' ruhuâ, nì ra'a nej sô' gà'huì' nej suj sun dânj. ⁴ Nì nej ñûnj ginùn huin ga'min ngà Ma'an Ña'anj an, nì ginùn huin nej ñûnj gidigân nej ñûnj si-nũguàn' Ma'an Ña'anj an nanj ánj.

⁵ Nì gahuin nihià' ruhuâ nì ga guñan ruhuâ daran' nej sí ga'na' gahuin chr̄un nga gunin nej sô' nej nuguan' nânj; nì ganagui nej sô' Esteban, nì ùta nìko guyumân ruhuâ sô' ni'in sô' Ma'an Ña'anj an, nì nda nìchra chre ruhuâ nimân sô' nun Ma'an Espiritu Santo, nì ganagui nej sô' Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás sí guyumân ruhuâ nì huin sô' sí 'na' yuman' snà'ànj Antioquía. ⁶ Nìkaj nej sij ga'anj nej sij nej sí nânj riñan nej sô' ga'anj gidigân sinin si-nũguàn' Ma'an Ña'anj an, nì gachín nì'hiaj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an, rayi'î nej sí nânj, nì guta' nej sô' ra'a nej sô' ahui nej sí nânj.

⁷ Nì gaya'nìn si-nũguàn' Ma'an Señor, nì ùta giyi'nanj nej sí gahuin chr̄un si-nũguàn' Ma'an Señor ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén; nì ùta gà'ì nej rej guyumân ruhuâ ni'in si-nũguàn' Ma'an Señor.

Gida'a nej sij Esteban guendâ gachrì nej sij dukuâ ga'a

⁸ Nì ùta gininj hue'ê sa gi'hiaj Esteban riñan nej guiì nì ùta nũkuaj garânj sun Ma'an Ña'anj an sô', nì ùta ganahuin nej

guiè gi'hiaj sô' nì ùta nìko hua sa gi'hiaj sô' ruhuâ yuman'an. ⁹Hiô' nì gayi'lì 'ngo yi'nìn' nej sí gù'nàj libertos, nì nej sí 'na' riñan hio'ó Sirene, nej sí 'na' riñan hio'ó Alejandría, nej sí 'na' riñan hio'ó Silisia nì nej sí 'na' riñan hio'ó Asia, nì ga'min 'ngo nì ga'min a'ngô nej sí dânj riñan Esteban nì gunìn' nej sí dânj ngà Esteban rayi'î si-nùguàn' Ma'an Señor. ¹⁰Sani na'hue gùnùkuaj nej sí dânj gi'hiaj ganan nej sô' Esteban dadin' ùta nìko ni'in sô' si-nùguàn' Ma'an Señor nì ùta ran hua nej nuguan' ga'min sô' gi'hiaj Ma'an Espiritu Santo. ¹¹Hiô' nì guru'hue huè nej sí dânj du'hue huìj, huà'nìnj ran' nej sí guendâ garan ruhuâ nej sô' nuguan' gidigañu'unj un nì gataj nej sô' si gunìn nej sô' ga'min kīj Esteban yi'î sachij Moisés ngà yi'î Ma'an Ña'anj an. ¹²Nì gi'hiaj nej sij ganachej ruhuâ nej guiè yùmàn'an ni'in ninj Esteban, nì huè danj nanj ganachej ruhuâ nej síchij achij i, nì ganachej ruhuâ nej sí chrun ley, nì gayi'lì nej sô' nì gida'a nej sô' nì gunùkuaj nej sô', nì nìkaj nej sô' ga'na' nej sô' riñan yi'nìn' nej sí nìkaj sun riñan yuman'an. ¹³Nì ganìn nej sij nej sí ganata' nuguan' gidigañu'unj un nì gataj nej sô':

—Nitaj si giyichin' ga'min sí nânj nuguan' kīj huua rayi'î nùhui nìko ngà rayi'î si-ley Ma'an Ña'anj an mánj; ¹⁴Nì gunìn nej núnj gataj sij si sí gù'nàj Jesús 'na' yuman' snà'ànj Nazaret gudurè' nuhuí nânj, nì nađuna sô' nej chrej gidigân sachij Moisés.

¹⁵Hiô' nì nga gini'hiaj daran' nej sí nìkaj ñu'unj junta, riñan Esteban, nì gini'in nej sô' si dàj rún' nun riñan 'ngo ángel nun riñan Esteban.

Duna'huej Esteban rayi'î sô'

7 Hiô' nì gataj rej huin ñan nìn'in gunìn Esteban:

—Yàngà' huin daran' nej nuguan' nânj nì'.

²Nì gataj Esteban:

—Gunìn nej suj dìnìnj nì gunìn nej suj huin nej sachij i.

Dadin' gà' gunìn nej suj si ganikin' Ma'an Ña'anj an riñan rej

nê' Abraham, nga gane sô' riñan hio'ó Mesopotamia, nga nîn' gachin gá'na' sô' gane sô' riñan hio'ó Harán. ³ Nî gata gunîn sô': "Gáhuì sò' riñan do'ót nî ñan màn nej dugui', nî gá'na' riñan hio'ó gidigán sò'." ⁴ Hiô' nî gahui sô' ruhuâ yíñan nej sí Kaldeos nî ga'anj gane sô' riñan hio'ó Harán; ne' rùkù nî gahui' rej sô', huê danj nî gakín Ma'an Ña'anj an nî ga'na' sô' riñan hio'ó ñan nne nê' nda gui hiaj. ⁵ Nî núnj huin si gurún sô' riñan hio'ó nânj sanî nun gîrî' nî'hiaj sô' gane sô' riñan hio'ó nânj, sanî gataj Ma'an Ña'anj an gunîn sô' si yàngà' hia nîn' nî ga'huij hio'ó nânj gahuin do'ó nej da'ní sô', sanî nga gataj Ma'an Ña'anj an dânanj gunîn sô' nî nitaj da'ní sô' hua mánj. ⁶ Nî gataj Ma'an Ña'anj an gunîn sô': Si ga'nîn gá'anj nej da'ní sô' riñan a'ngô hio'ó ânèj e, nî gî'hia si gahuin nej da'ní sô' musu gi'nînj gî'hiaj sun chre riñan nej sí màn yuman' ñan gùchì' nej sô' nî ga'ânj siêntu hio'o gîran' sañun nej sô' gî'hiaj nej sí màn ñan gùchì' nej sô'. ⁷ Nî gataj Ma'an Ña'anj an: "Sanî gànàchînj guenda, riñan país gî'hiaj gîran' sañun nej sij; nî ne' rùkù nî gudunâj nej sij yíñan nej sí dânj nî ga'na' nej sij nî gunanj gî'tsi nej sij riñânj riñan hio'ó nânj." ⁸ Nî guchi' Ma'an Ña'anj an 'ngô du'hua ngà sô' nî gata si ga'ne' sô' nnînj arán ganîkaj raá nneè nà'àj da'ní sô'; huê danj nî ga'nga Isaac da'ní Abraham, nî nga gîsj Isaac tînj gui nî ga'ne' sô' nnînj arán raá nneè nà'àj Isaac, nî ga'nga da'ní Isaac huin Jacob nî ga'ne' sô' nnînj arán raá nneè nà'àj Jacob, huê danj nî ga'nga yùhuìj da'ní Jacob nî ga'ne' sô' nnînj arán raá nneè nà'àj nej yùhuìj da'ní sô'.

⁹ Sanî guendâ huin yìkòj ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' José nî gudu'huêj nej sô' ga'anj José riñan hio'ó Egipto; sanî nne Ma'an Ña'anj an ngà José. ¹⁰ Nî gî'hiaj Ma'an Ña'anj an si gananj sô' riñan daran' nej sañuun ga riñan sô', nî ùta hue'ê garânj da'nga' ruhuâ sô' nî ginînj hue'ê sô' riñan Faraón rey nîkaj sun riñan hio'ó Egipto, rayi'f dânj nî gî'hiaj Faraón si gahuin sô' gobernador riñan hio'ó Egipto nî ginikaj sun sô' riñan nej gui màn dukuâ Faraón.

¹¹ 'Hiô' nî ga'na' yi'naa da' hua nîn' gàchrà' riñan hio'ó Egipto nî nîn' gàchrà' riñan hio'ó Kanaán, nî úta giran' sañun nej guiì; nî nun girì' rej nê' sa ya nej sô' rayi'f yi'na dânj. ¹² Nî nga gunin sachij Jacob si màn trigu riñan hio'ó Egipto, nî ga'nîn sô' ga'anj sinin rej nê' riñan hio'ó dânj. ¹³ Nî nga gisîj huà' ga'anj rej nê' riñan hio'ó Egipto, nî nadigân José ma'an sô' riñan nej dinín sô', nî ganata' sô' riñan Faraón si dinín sô' huin rej nê'. ¹⁴ Nî ga'nîn José, ga'anj ganakaj nej dinín sô' rej sô' sachij Jacob, nî ga'na' daran' nej dùguì' sô', nî ga'na' da'nga' 'ngo si huà'nin xia yinun' nej guiì. ¹⁵ Huê danj nî ga'na' sachij Jacob riñan hio'ó Egipto, nî hiuj dânj nne sô' nga gahui' sô', nî huê hiuj dânj nne nej rej nê' nî gahui' nej sô'. ¹⁶ Sanî nan' nneè kú nej sô' riñan hio'ó Siquem, hio'ó ganarânj sachij Abraham riñan nej da'ní Hamor, nî ruhuâ huej nânj gachin' nej sij nej nimân.

¹⁷ 'Sanî nga ruhuâ ganahuij diú gane nej sij riñan hio'ó Egipto, nî dàj rûn' yàngà' hia gataj Ma'an Ña'anj an gunin sachij Abraham, nî gachij yuman'an nî giyi'nanj nej dùguì' nej sij ruhuâ yuman' Egipto. ¹⁸ Nî ganakaj sun a'ngô rey riñan yuman' Egipto sanî nun ni'in sô' José. ¹⁹ Nî úta kij ga rey nânj ngà nej Israelita nî gidigañu'unj un sô' nej Israelita, nî gi'hiaj sô' si úta giran' sañun nej yi nê', nî gataj rey dânj si dagahui' nej sô' nej ne'ej na'uu, da'nga nî sî giyi'nanj nej dùguì' nê'. ²⁰ Nî huê gè diú dânj ga'nga sachij Moisés, nî gininj hue'ê sô' riñan Ma'an Ña'anj an; nî gane sô' huà'nin ahuii dukuâ rej sô'. ²¹ Sanî nga doj huaj gàhuì' sô', nî ganakaj da'nin yànà Faraón sô', nî dugumîn siyànà dânj nî gachij sô' gi'hia. ²² Nî gahuin chrûn Moisés daran' nej sa ni'in nej sí chrûn màn yuman' Egipto; nî úta ran ga'min sô' nî úta hue'ê hua nej sa gi'hiaj sô'.

²³ 'Nî nga gisîj sô' huìj xia hio'o, nî ganîn ruhuâ sô' ga'anj ginì'hiaj sô' ñan màn nej dugui' sô', nej da'ní Israel. ²⁴ Nî nga gini'in sô' ga'hui' 'ngo sí màn yuman' Egipto 'ngo sí Israelita, nî duna'huej sô' rayi'f sí Israelita, nî guduran' yi'f sô' sí

Egipto, guendâ gà'huì' sô' ni'hiaj nej sí Israelita. ²⁵ Nì ganîn ruhuâ sô' si garan da'nga ruhuâ nej dinîn sô' si Ña'anj an gurugũnu'unj rukû sô' nì gi'hia si gahuì nej sô' ruhuâ yuman' Egipto; sanì nun ga'hue garan' da'nga ruhuâ nej sí yinân sô' sa gi'hiaj sô'. ²⁶ A'ngô gui dânj nì ga'anj sô', nì ganari' sô' si huìj ran' nej sí yinân sô' nun ùta', nì gunuchra' da'aj sô' nguèj sí', nì gataj sô' gunin nguèj sí dânj: “Nùnj huin saj nì gunin' nguèj suj, nì ga'huì' nguèj suj ni'hiaj 'ngô nì a'ngô dinîn nguèj suj rà'aj.” ²⁷ Sanì nun ganada'a sí ga'huì' ni'hiaj dinîn dânj sinuguan' sô', nì gataj sí dânj gunin sô': “Ahuin si rikî si ginikaj sun', nì gahuîn' guesi riñan nej ñúnj rà'aj. ²⁸ Ruhuâ' dagahuì' ñúnj, dàj rûn' dagahuì' gukî sí Egipto nanj nî.” ²⁹ Nì nga gunin Moisés nej nuguan' nânj, nì gunânj sô' ga'anj sô', nì ga'anj gane nun akuan' sô' riñan hio'ó Madián, nì hiuj dânj nne sô' nga gayakaj sô' nika sô' nì ga'nga huìj da'nin na'u sô'.

³⁰ Nì gachin huìj xia hio'o, nì ganikin' 'ngô si-ángel Ma'an Ña'anj an riñan Moisés nga nikin' sô' riñan hio'ó nàkò nngaj ñan nikin' kij gù'nàj Sinaí, nì nda nari'ñanj chre ganûn ña'aaan chrun nìkà' lij zarza gini'in sô'. ³¹ Hiô' nì, gini'hiaj Moisés, nì gahuin ña'anj ruhuâ sô' rayi'í sa gini'in sô'; nì ga'na' nichì sô' guendâ gini'hiaj hue'ê sô' doj, huê danj nì gunin sô' ga'min Ma'an Señor nì gata gunin sô': ³² “Nùnj huin Ma'an Ña'anj nìkò' nej yît, nì huê huin Dan'anj Abraham, Dan'anj Isaac, nì Dan'anj Jacob.” Nì nda nagunanj nneè kû Moisés nga gunin sô', nì na'huej ruhuâ sô' gini'hiaj sô' ñan ganûn ña'an dânj. ³³ Nì gataj Ma'an Señor gunin sô': Giri sò' kanj 'nìnj dakôt dânj, dadin' hio'ó gèe huin ñan nikin' dânj nanj ánj. ³⁴ Gini'ín si ùta giran' sañun nej da'nî nne riñan hio'ó Egipto, nì gunin si ùta àko huin du'hua nej sij, nì rayi'í dan ginin ga'ná guendâ dunaninj nej sij. Hiaj nì ga'na' dadin' gà'nin ga'anj' nda Egipto.”

³⁵ Moisés nânj, huin sô' nun ga'huej nej sij, ganahuin ra'a nej sij, nì gataj nej sij gunin sô': “Ahuin si gataj si ginikaj sun' riñan nej ñúnj, nì gahuîn' guesi riñan nej ñúnj rà'aj”, huê sô' ga'nin Ma'an Ña'anj an ga'anj ginikaj sun nì gi'hiaj sô' si gahuì nej sij ruhuâ yuman' Egipto dadin' huaj ángel ga'min

riñan tanj zarza ngà sij. ³⁶ Nì ùta nìko hua nej da'nga' gi'hiaj sô' riñan hio'ó Egipto, huê danj nì giri sô' nej sij ne' ye' hio'ó dânj, nì duguachîn sô' nej sij ruhuâ nne ña'anj mare, nì gane nej sij ngà sô' riñan hio'ó nàkòo huìj xia hio'o. ³⁷ Nì huê Moisés nânj huin sô' gataj gūnìn nej da'ní Israel: “Nì ganachi nikaj Ma'an Ña'anj an 'ngò sô' gataj dàj gahuin siganínj nej suj, dàj rùn' gi'hia ngàj; nì gūnìn nej suj sa ga'mìn sô'.” ³⁸ Huê Moisés nânj huin si ginikaj sūn riñan yuman' Israel nga gimân nej sij riñan hio'ó nàkòo nì huê danj nanj gane ángel ga'min ngà sij raa kij Sinaí ngà nej sij, nì gane ngà nej sachij yi nê', nì ganahuin ra'a Moisés nuguan' gi'hiaj ganahuin nì'nà' nê' nì narikí sô' riñan nê'. ³⁹ Sani nun ga'huej yi nê' dagahuin nej sô' nej nuguan' gūnìn nej sô', nì gudunâj nej sô' nej nuguan' dânj, nì ganín ruhuâ nimân nej sô' si gànànikàj ñtun nej sô' nan' nej sô' yuman' Egipto, ⁴⁰ nì gataj nej sô' gūnìn Aarón: “Gi'hiá sò' ña'anj an nì ga'an ne' ñaan riñan nê' dadin' Moisés sô' giri nê' riñan hio'ó Egipto, nì nun ni'ín' nùnj huin si giran' sô' gà' mánj.”

⁴¹ Hiò' nì gi'hiaj ra'a nej sij 'ngò rô gahuin da'anj nej sij, nì dagahui' nej sij yuku riñan rô gahuin da'anj nej sij, nì gi'hiaj nej sij gi'ñanj an nì ganahuin ñihia' ruhuâ nej sij ngà ña'anj gi'hiaj ra'a nej síi. ⁴² Nì guxun Ña'anj an Ma'an riñan nej sij, nì guduna si ginùn ña'anj nej sij riñan nej atì' mán ne' yàtà'a; dàj rùn' taj riñan ñanj gachrùn nej sô' gataj dàj gahuin àsj diú riki:

Nej suj huin dukuâ Israel, riki nej suj nì dagahui' nej suj yuku riñanj,

nga gane nej suj huìj xia hio'o riñan hio'ó nàkòo nanj nì.

⁴³ Sê dānanj ginikaj nej suj da'anj nej suj gù'nàj Moloc,

nì gane ruhuâ nuhuí atsîj gi'hiaj nej suj,

nì huê ruhuâ nuhuí dânj gane atì' gù'nàj Renfán nì gahuin ña'anj an riñan nej suj,

nânj huin ña'anj gi'hiaj ra'a nej suj guendâ ginùn ña'anj nej suj rà' saj ùn'.

Rayi'í dan nì ginika ga'an nej suj nda ne' ñan doj riñan hio'ó Babilonia nanj ánj.

⁴⁴ 'Nì nìkaj yi nê' nuhuí atsij i huaj nej sij riñan hio'ó nàkòo dàj rùn' giyi'nìn' suun nì dàj rùn' gidigân Mạ'an Ña'anj an nì dàj rùn' garan' ruhuaj gạ si-nùhuìj gi'hiaj Moisés. ⁴⁵ Nì ganahuin ra'a yi nê' nuhuí atsij dânj, nì nìkaj nej sô' huaj nej sô' ngà Josué, nga ganakaj nej sô' hio'ó ga'nêj Mạ'an Ña'anj an riñan nej sí nàsìnùnj un, nì dugumîn nej sô' nuhuí atsij dânj nda gui gane sachij David. ⁴⁶ Nì ñan ùta garan' ruhuâ Mạ'an Ña'anj an ni'in David, nì gachín nì'hiaj sô' si gạran yina Mạ'an Ña'anj an nì gi'hiaj sô' 'ngò nuhuí yìtìnj ìn gane Da'anj sachij Jacob. ⁴⁷ Sanì garânj yina Mạ'an Ña'anj an si da'ní sô' Salomón huin sí ga'hue gi'hiaj 'ngò hue' yìtìnj ìn ñan gane Mạ'an Ña'anj an; ⁴⁸ sanì gà' nitaj si nne Mạ'an Ña'anj an ruhuâ nuhuí gi'hiaj ra'a nej sí, dàj rùn' ga'min nga garânj sunj du'hua sô' gataj dàj gahuin:

⁴⁹ Yàtà'a huin chrun yilâ nné,

nì riñan hio'óo huin ñan tàj dakô.

Nì gataj Mạ'an Señor:

Dàj gạ hue' gi'hiaj nej suj gané rà'aj.

nì dânè' hua gạnarạn ruhuâj rà'aj.

⁵⁰ Sê ñùnj gi'hiaj gahuin daran' nej nânj rà' saj ùn'.

⁵¹ 'Ùta tsì hua ruhuâ nimân nej suj, —nì ùta kịj hua nej suj dadin' na'hue gạran da'nga' ruhuâ nej suj —nì daran' diù na'huej nej suj gùyùmàn ruhuâ nej suj sa taj Mạ'an Espíritu Santo; nì dàj rùn' gi'hiaj nej yi nej suj, nì huê gè danj gi'hiaj nej suj nanj án. ⁵² Ahuin go'ngò nej sô' gataj dàj gahuin nun gạtạ rùhuà yi nej suj rà'aj. Nì sê dagahui' nej sij nej sí ganata' si huà nìñan si gạ'na' sô' gi'hiaj sa nìkạa, nì huê sô' huin sí naga'hui' nej suj nì dagahui' nej suj rà' saj ùn'; ⁵³ ángel girikí si-ley Mạ'an Ña'anj an ganahuin ra'a nej suj, sanì nun dagahuin nej suj mánj.

Dagahui' nej sij Esteban

⁵⁴ Nì nga gunìn nej sí nne riñan gunta nej nuguan' nânj, nì ùta ga'man ruhuâ nej sô' ngà nda ruhuâ nimân nej sô', nì nda yâ rụj ñan' nej sô' ni'in nej sô' Esteban.

⁵⁵ Sanì nda nìchra chre nun Ma'an Espíritu Santo ruhuâ nimân Esteban, nì gini'hiaj sô' yàtà'a, nì gini'in sô' si ùta nìko nikaj sun Ma'an Ña'anj an, nì gini'in sô' si nìkìn' Ma'an Jesús ra'a ne' huà' Ma'an Ña'anj an, ⁵⁶ hiô' nì gataj Esteban:

—Gini'ín si hua ni'ninj yàtà'a, nì gini'ín nìkìn' Ma'an Jesús ra'a ne' huà' Ma'an Ña'anj an.

⁵⁷ Hiô' nì gayi'ì nej sij nì gaguâj nùkuaj sta'u nej sij, nì ganarán nej sij rakij nej sij, huê danj nì gayi'ì daran' nej sij nì guñan chre ga'min nej sij nì ga'hui' nej sij nì'hiaj Esteban.

⁵⁸ Huê danj nì giri nej sij ne' ye' yuman' snà'ànj dânj Esteban, nì garrûn nej sij hiêj sô'; nì guchruj nej sí gini'in dàj giran' Esteban sigan' Esteban, yi'î 'ngo sí hua lij gù'nàj Saulo. ⁵⁹ Nì garrûn nej sij hiêj Esteban, nì nìkìn' rúdàkòj sô' nì ga'min sô' ngà Ma'an Ña'anj an nì gataj sô':

—Señor Jesús, ganahuin ra'a Ma'an rè' nanè nimânj.

⁶⁰ Nì nìkìn' rúdàkòj sô', nì ùta nùkuaj ga'min sô' nì gataj sô':

—Señor, si gayakaj guendâ rè' gakìn' gi'hiaj nej sij mánj. Nì nga gisij ga'min sô' nej nuguan' nânj nì gahui' sô'.

Gata ra'a Saulo nej sô' huin si-nùhui Ma'an Jesús

8 Nì garan' ruhuâ Saulo guendâ dagahui' nej sij Esteban. Nì àsij gui dânj nì gayi'ì sô' nì gata ra'a sô' nej sí huin si-nùhui Ma'an Jesús màn yuman' snà'ànj Jerusalén; nì gaya'nìn' daran' nej sô' nìkò' rukú Ma'an Jesús nì gunânj nej sô' ga'anj nej sô' nìn' gàchrà' riñan hio'ó Judea ngà riñan hio'ó Samaria, nì man nej sô' gidigân sìnìn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an gunâj ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén. ² Nì ganakaj nej sí nikaj chrej riñan Ma'an Ña'anj an nneè kú Esteban nì nikaj nej sô' ga'anj gàchìn' nej sô', nì ùta dugue'e nej sô'. ³ Nì ùta ganahuij ruhuâ Saulo nì gatûj sô' da' hue'e, nì gida'a sô' nej siyànàa ngà nej sô' huin si-nùhui Ma'an Jesús guendâ gachri sô' dukuâ ga'a nej sij.

**Ganata' nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an
riñan nej guì mán yuman' Samaria**

⁴Sanì nej sí gaya'nìn ga'anj nì dònè' gahuin ñan huaj nej sò' nì ganata' nej sò' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì mán ñan huaj nej sò'. ⁵Hiò' nì ga'anj Felipe ñan nngaj yuman' snà'ànj Samaria, nì ganata' sò' rayi'í Ma'an Cristo riñan nej guì mán yuman' snà'ànj dânj. ⁶Nì ganahuin chre' daran' nej guì, nì ùta hue'ê gunìn ninj nej nuguan' ganata' Felipe, nì gini'in ninj nej da'nga' gi'hiaj sò'. ⁷Ùta gà'ì nej guì nun nanè kīj huua ga'anj riñan Felipe, nì giri sò' nej nanè kīj hua dânj nì gaguâj nùkuaj nej nanè kīj hua dânj nga gahui ninj; nì ganahuin ùta gà'ì nej guì na'hue gisìkì' nneè kú, nì ganahuin gà'ì nej guì na'hue gache. ⁸Nì ùta gahuin nìhià' ruhuâ nej guì mán ruhuâ yuman' snà'ànj dânj.

⁹Nì ruhuâ yuman' snà'ànj Samaria nne 'ngo sí gù'nàj Simón, nì àsìj nâ doj nì sí ginikaj magia huin sò', nì ùta gidigañu'unj sò' nej guì mán yuman' snà'ànj Samaria, nì gi'hiaj sò' si huin sò' 'ngo sí nìkaj sun nìko xi riñan nej guì mán yuman' snà'ànj dânj. ¹⁰Nì ùta hue'ê gananiñ rākij nej guì sa ga'min sò', àsìj nej silíj huaj lij nì nda nej síchij achij i, nì gataj nej sò':

—Ùta nùkuaj gi'hiaj sun Ma'an Ña'anj an ngà sij nanj ánj.

¹¹Nì ùta hue'ê gananiñ rākij nej guì sa gi'hiaj sò', dadin' ngà magia nìkaj sò' gidiga'ñunj sò' nej guì. ¹²Sanì nga guchi' Felipe yuman' dânj nì ganata' sò' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì mán hiuj dânj, nì gananiñ sò' rayi'í Ma'an Jesús, nì gata' nne nej sí ngà nej siyànàa gi'hiaj sò'. ¹³Huê danj nanj guyumân ruhuâ Simón ni'in sò' Ma'an Jesucristo, nì gata' nne sò'; nì daran' diù gaché sò' ngà Felipe, nì nga gini'in sò' dàj nìko hua nej da'nga' gi'hiaj Felipe, nì ùta gahuin ña'anj ruhuâ sò'.

¹⁴Nì nga gunìn nej sò' ga'na' gahuin chrùn riñan Ma'an Jesús, si ganahuin ra'a nej guì mán yuman' Samaria si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nì ga'nín nej sò' ga'anj gini'hiaj Pedro ngà Juan. ¹⁵Nì nga guchi nguèj sò' ñan mán nej sij, nì gachín nì'hiaj nguèj sò' riñan Ma'an Ña'anj an rayi'í nej sij,

huê danj nî ganahuin ra'a nej sij Ma'an Espíritu Santo;

¹⁶ dadin' huâ nun gùyùmàn Ma'an Espíritu Santo riñan gà' si 'ngo nej sij, dadin man ngà siyugui Ma'an Jesús gata' nne sij.

¹⁷ Hiô' nî guta' Pedro ngà Juan ra'a nguèj sô' ahui nej guiî màn hiuj dânj, nî gata' nne ninj ngà Ma'an Espíritu Santo.

¹⁸ Nî nga gini'in Simón si guta' nej sô' ga'anj gîdigân sinîin si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ra'a nej sô' ahui nej guiî nî ganahuin ra'a ninj Ma'an Espíritu Santo, nî gataj sô' si guru'hue sô' san'anj an da'nga nî ganahuin ra'a sô' Ma'an Espíritu Santo, ¹⁹ nî gataj sô':

—Rîkî sò' sun dânj gînikaj sunj nî ahuiin nanj si ahui gùtâj ra'á nî ganahuin ra'a ninj Ma'an Espíritu Santo gi'hiâ nanj ánj.

²⁰ Hiô' nî gataj Pedro gunîin sô':

—Ganahuí' nî ganahuij si-san'anjt ngà' raj, dadin' ganîin ruhuâ' si ga'hue giran' ngà san'anj an si-sun Ma'an Ña'anj an.

²¹ Sî ga'hue gi'hiaj sun' si-sun Ma'an Ña'anj an ngà nej ñûnj, dadin' nitaj si hua nîka nimânt ngà Ma'an Ña'anj an mánj.

²² Gànànikàj ruhuâ' ngà rayi'í si-gakînt, dadin' ganîin a'nan' ruhuâ' nî gâchînj nî'hia' si ga'huej Ma'an Ña'anj an nî gînika nimân nîko rayi'í sa a'nan' ganîin ruhuâ' nimânt nanj ánj;

²³ dadin' ganahuin hàl' nîin' ruhuâ' nimânt nî nitaj si huâ nîhiâ' ruhuâ' nî nî'hia' nî sî 'nînj nîin' riñan sa kîj huâa nanj ánj.

²⁴ Hiô' nî nanikàj Simón, nî gataj sô':

—Ga'mîin àko nej suj rayi'í riñan Ma'an Señor, da'nga nî si guyumân gà' si 'ngo nej sa a'nan' gataj nej suj riñânj nanj ánj.

²⁵ Nî nga gisîj ganata' nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nî nanikàj nej sij nan' nej sij yuman' snà'ànj Jerusalén, nî ganata' nej sij riñan gà'ì nej yuman' màn riñan hio'ó Samaria nuguan' gi'hiaj ganânîin nej guiî.

Felipe ngà síchîj etíope

²⁶ Nî ga'min 'ngo si-ángel Ma'an Señor riñan Felipe, nî gata gunîin sô':

—Gànàyùmàn sò' nî ga'anj chrej ahui yuman' snà'ànj Jerusalén, nî ga'an ne' rîkî nî gachînj riñan hio'ó nàkòo nî

guchij nda Gaza. ²⁷ Hiô' nî ganayumàn sô' nî ga'anj sô'. Nî ganari' dugui' sô' ngà 'ngo sí 'na' riñan hio'ó Etiopia, nî huin sí dânj 'ngo sí nitaj si huaj ga da'ní, nî nîkaj sun sô' riñan daran' nej sa huin si-'hiaj yugûn' reyna gù'nàj Kandace nî yugûn' nânj nikaj sun riñan hio'ó Etiopia, nî huaj nan' sô' dadin' ga'anj ginùn ña'anj sô' riñan Ma'an Ña'anj an ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén. ²⁸ Nî nanikàj sô' huaj nan' sô' nî nne sô' ruhuâ karreta, nî ahia sô' librû gachrûn Isaias sô' gataj dàj gahuin. ²⁹ Nî gataj Ma'an Espíritu Santo gunin Felipe:

—Ga'anj nichì sò' nìchrùn' yi'nín karru dan nanj ánj.

³⁰ Huê danj nî gunânj Felipe nî ga'anj nichì sô' nìchrùn' yi'nín karru dânj, nî gunin sô' si gahia sí nânj librû gachrûn Isaias sô' gataj dàj gahuin, nî gataj Felipe gunin sí dânj:

—Garânj da'nga' ruhuâ' nuguan' ahia' dan nînj.

³¹ Nanikàj sí dânj nî gataj sô':

—Dàj gi'hia ga'hue garan da'nga' ruhuâj, si nitaj gà' si 'ngo sí gidigân ñùnj rà'aj.

Nî gataj sô' si gahuì Felipe ruhuâ si-karrû sô', huê danj nî ga'anj gane Felipe yi'nín sô'.

³² Nî ahia sô' librû gachrûn Isaias huaj sô', nî taj riñan librû gahia sô':

Nîkaj nej sij ga'anj nej sij Ma'an,

nî dàj rûn' gi'hiaj matsij huaj gahuì'i huê danj gi'hia;

nî dàj rûn' gi'hiaj matsij 'nij in nga gaka nej síi to yô' nî

nitaj si dugue'e yô', huê danj gi'hia nî dín ga du'hua nanj ánj.

³³ Nî nda ganari nînj chre a'ngô nej síi Ma'an sanî nitaj gà' si 'ngo sí duna'huej rayi'ij;

nî ahuin sí gànàt'à' dàj gahuin rà'aj.

Dadin' dagahui' nej síi Ma'an.

³⁴ Nanikàj sí nîkaj sun riñan yugûn' reina, nî gataj sô' gunin Felipe:

—Gachín ni'hia si gataj sò': Ahuin si ràyì'ì ga'min sô' gataj dàj gahuin rà'aj; a'min sij rayi'ì ma'an sij nî' si ga'min si rayi'ì a'ngô síi sà'.

³⁵ Àsij nuguan' nânj gayi'î Felipe, nî ga'min sô', nî gidigân sô' nûnj huin si gataj nuguan' nânj ruhuaj, nî gananiñ sô' rayi'î Ma'an Jesucristo. ³⁶ Huê danj nî huaj nej sij chrej dânj, nî guchi' nej sij ñan nun nnee, nî gataj sí nîkaj sun riñan yugûn' reina dânj:

—Hiuj nânj nun nnee nî ahuin si garan' ñu'unj si gata' nnêj rà'aj.

³⁷ Nî gataj Felipe:

—Huê si guyumân yitînj ruhuâ' ngà daran' nimân', hiô' nî ga'hue gata' nnê' nanj ánj.

Nanikàj sí dânj nî gataj sô':

—Guyumân ruhuâj si Ma'an Jesucristo huin Da'ní Ma'an Ña'anj an nanj ánj.

³⁸ Nî ga'nin' sij suun si ganikin' karru nun nguèj sij huaj nguèj sij; huê danj nî gananiñ nguèj sij nî gatûj nguèj sij ruhuâ nnee, huê danj nî duguata' nne Felipe sí dânj. ³⁹ Sani nga gahui nguèj sij ruhuâ nnee, nî ganachi nikaj Ma'an Espíritu Santo Felipe nî ga'anj sô', a'ngô yuman'an huê danj nî nun ginî'in sí dânj dânè' ga'anj Felipe, sani ùta ñhià' hua ruhuâ sô' huaj nan' sô' yíñan sô'. ⁴⁰ Sani nga gini'in Felipe nî nda yuman' Azoto nikin' sô', nî gachin sô' ga'anj sô' nî ganata' sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan daran' nej yuman' snà'anj ñan gachin sô' huaj sô', nî huê danj nanj ga'min sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nda guchi' sô' yuman' Sesarea.

Nanikò' Saulo rukû Ma'an Jesús

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Nî ùta na'an ruhuâ Saulo nî ùta huin ruhuâ sô' dagahui' sô' nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Ma'an Jesús, nî ga'na' sô' riñan rej a'nin' nîn'in, ² nî ga'anj gachin sô' ñanj karta riñan rej a'nin'in guendâ gîrî' sô' permisû nî gatû sô' ruhuâ nej hue' nûhui mán ruhuâ yuman' sna'anj Damasco, dadin' ruhuâ sô' gîda'a sô' nej sí nî nej siyànà huaj si-chrej Ma'an Señor, nî ruhuâ sô' gîda'a sô' nî ginikaj sô' ga'na' sô' nej guîl dânj guendâ gachri' sô' dukuâ ga' nne

Jerusalén nej guiè dânj. ³ Nì aché sô' huaj sô' chrej huaj Damasco, nì nga huaj gahuin nichrun' sô' ñan nngaj yuman' snà'ànj Damasco, nì nda nanè chre ganikàj ne' rùkù sô' giyigìn ña'an ga'na' ne' yàtà'a; ⁴ nì ganatùj sô' riñan hio'óo, nì gunin sô' 'ngo sa ga'min nì gata gunin sô':

—Saulo, Saulo, nùnj huin saj nì gata rùhuà' ñùnj rà'aj.

⁵ Nì nanikàj sô' nì gataj sô':

—Ahuin rè' rà'aj Señor.

Nì gataj sa ga'min dan gunin sô':

—Ñùnj huin Ma'an Jesús, sa gata rùhuà' nanj ánj.

⁶ Nì ùta nagunanj nneè kú sô' nì huè danj nanj ùta guyu'hui' sô', nì gataj sô':

—Señor, nùnj si gi'hia ruhuâ rè' rà'aj.

Nì gataj Ma'an Señor gunin sô':

—Ganachi sò' nì gatù' ruhuâ yuman' snà'ànj Damasco, nì hiuj dan gà'nìn' nej sij suun nùnj huin si gi'hiá' nanj ánj.

⁷ Nì ganikìn' nej sí huaj ngà Saulo nì ùta guyu'hui' nej sô', nì yàngà' nì gunin nej sô' si-nànè sa ga'min dânj, sanì nitaj dànè' nikinj ginì'in nej sô'. ⁸ Hiô' nì ganayumàn Saulo nanikin' gahia sô', nì ganaguchra' sô' rune ñan sô' sanì na'hue gùrùgùi' ginì'hiaj sô'; huè danj nì gara'hue' a'ngô nej sí huaj ngà sô' ra'a sô', nì ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' sij ruhuâ yuman' snà'ànj Damasco. ⁹ Nì gane sô' huà'nìnj gui hiuj dânj sanì nun ga'hue giyigìn ginì'hiaj sô', nì ga gininej sô' nì nun ya sô', nì nun go'ò sô' nnee.

¹⁰ Hiô' nì ruhuâ yuman' snà'ànj Damasco nne 'ngo sí gù'nàj Ananías nì sí nìkò' rukù Ma'an Jesús huin sô', nì ganikìn' Ma'an Jesús riñan sô' nì gata gunin sô':

—Ananías. Nanikàj sô' nì gataj sô':

Nùnj huin si gaj rà'aj Señor.

¹¹ Nì gataj Ma'an Señor gunin sô':

—Gànàyùmàn sô' nì ga'anj chrej gàchrà' gù'nàj sa nìkaa, nì nà'nà'hui' dukuâ sí gù'nàj Judas dadin' hiuj dânj nne Saulo sí 'na' yuman' Tarso; dadin' nne sij a'min sij ngà Ma'an Ña'anj an, ¹² nì gidigán riñan sij nì ginì'in sij sô' gù'nàj Ananías, nì

gatûj sô' huaj sô' ñan nne sij, nî guta' sô' ra'a sô' ahui sij nî gànàyìgìn rune ñan sij.

¹³ Hiô' nî gananijà Ananías nî gataj sô':

—Señor, gunín rayi'í sí nânj nî ùta nìko sa yi'ii gi'hiaj sij ngà nej da'ní rè' mán ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén. ¹⁴ Nî gà' ganahuin ra'a sij suun gi'hiaj nej rej a'nin' nne ruhuâ yuman' snà'ànj nânj guendâ gida'a sij daran' nej sí ganata' du'hua siyugui Ma'an rè'.

¹⁵ Sani gataj Ma'an Señor gunin sij:

—Ga'anj sò', dadin' 'ngo sí gà' ganaguûj huin sí nânj, dadin' huê sij gà'nin ga'anj gànàtâ' siyuguí riñan nej sí nàsìnùnj mán nìn' gàchrâ' ruhuâ yumiguí, nî huê danj nanj gànàtâ' sij siyuguí riñan nej rey, nî gànàtâ' sij siyuguí riñan nej da'ní Israel; ¹⁶ dadin' gidigân nda andaj nìko da'hui sij gíran' sañun sij rayi'í siyuguí.

¹⁷ Huê danj nî ga'anj Ananías nî gatûj sô' ruhuâ hue' nne Saulo, nî guta' sô' ra'a sô' ahui Saulo nî gataj sô' gunin Saulo:

—Dinînj Saulo, Ma'an Señor Jesús, Ma'an sa ganikín' ruhuâ chrej ñan 'na', huê Ma'an ga'nín ga'ná riñan' da'nga nî gànàyìgìn rune ñan' gi'hia nî ganahuin ra'a Ma'an Espíritu Santo nî nda nìchra chre ruhuâ nimân' ginunj.

¹⁸ Nî orâ dânj nî gininj sa huà si-dàtànj yukuaj a ruhuâ rune ñan sô', nî orâ chre nî ganayìgìn rune ñan sô'; nî ganayumàn sô' nî ga'anj gâtâ' nne sô'. ¹⁹ Nî nga gisîj ya Saulo, nî ganari' sô' guesâ. Nî gane sô' doj nej gui ngà nej sí nìkò' rukû Ma'an Jesús ruhuâ yuman' Damasco.

Gayi'í Saulo nî gananiñ sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì mán Damasco

²⁰ Huê danj nî ùta râ'ñanj gayi'í Saulo nî ganata' sô' rayi'í Ma'an Cristo ruhuâ hue' huin nùhui nne hiuj dânj, nî ganata' sô' si Ma'an Jesús huin Da'ní Ma'an Ña'anj an. ²¹ Nî ùta gahuin ña'anj ruhuâ daran' nej guì gunin daran' nej nuguan' ga'min sô', nî gataj nej guì dânj:

—Sê sí nânj huin sí dunahuij daran' nej sô' nîkò' rukû Mạ'an Jesús ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén, nî huê guenda dan ga'na' sij ne' dânanj, dadin' ga'na' sij guendâ gîda'a sij nej sí nîkò' rukû Mạ'an Jesús guendâ gachri sij dukuâ ga'a nej sô' nî nàgàhuì' sij nej sô' ra'a nej rej huin ñaan rà' saj ûn'.

²² Sani dânanj ùta dugu'nin' sô' nî ganata' sô' rayi'î Mạ'an Jesús, nî duguachej sô' ruhuâ nej judío nne ruhuâ yuman' Damasco, nî ganata' sô' si yàngà' hia nîn' si Mạ'an Jesús huin Mạ'an Cristo.

Gunânj Saulo ga'anj sij riñan nej judío

²³ Huê danj nî gachîn gà'ì gui, nî guchi' nej judío 'ngo du'hua si dagahui' nej sô' Saulo; ²⁴ sani gunin Saulo si gataj nej sô' si dagahui' nej sô' sij. Nî mản nej sô' dugumîn nej sô' ne' guni'ñanj an ngà ne' ñàn'an riñan rahue' ñan gahui Saulo dadin' ganîn ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' sij. ²⁵ Hiô' nî ne' ñàn'an nî ga'nîn nej sí 'na' gahuin chrûn riñan Mạ'an Jesús ruhuâ 'ngo yugûti Saulo nî guduninj nej sô' raaj chran anikaj rukû yuman' Damasco huê danj nî gunânj sij ga'anj sij riñan nej sí dânj.

Guchi' Saulo ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén

²⁶ Nî nga guchi' sij yuman' snà'ànj gù'nàj Jerusalén, nî huin ruhuâ sij ganakaj dugui' sij ngà nej sí ga'na' gahuin chrûn riñan Mạ'an Jesús, sani yu'hui' nej sí dânj ganakaj dugui' nej sô' ngà sij, nî nitaj si guyumân ruhuâ nej sô' si huin sij sí nîkò' rukû Mạ'an Jesús. ²⁷ Hiô' nî ginikaj Bernabé, ga'anj sô' Saulo, riñan nej sij, nî ganata' sô' dâj giran' Saulo nga huaj sô' ruhuâ chrej e nga gini'in sô' Mạ'an Señor, dadin' ga'min Mạ'an ngà sô', dadin' nga gane sô' ruhuâ yuman' Damasco nî nitaj si yu'hui' sô' ganânin sô' siyugui Mạ'an Jesús riñan nej gui. ²⁸ Nî nne sij ngà nej sô' ganata' sinin si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén nî nitaj sí gata rùhuà sij nî gahui ganatûj sij siganin nej sô' ganata' sinin si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an. ²⁹ Nî ganarîsna'anj sij nî ganânin sij si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan nej sí a'min nânj griego; sani

ñan na'hue gùnùkuaj nej sô' gi'hiaj ganan nej sô' sij nî ùta huin ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' sij. ³⁰ Nî nga gunîn nej dinînt si dânanj huaj rayi'î sij nî nîkaj nej sô' ga'anj nej sô' nda yuman' Sesarea sij, nî hiuj dânj nne sij nî ga'nîn nej sô' ga'anj sij yuman' Tarso.

³¹ Huê danj nî hua dîn'inj riñan daran' nej dinînt mán Judea, nga Galilea, nî Samaria; nî gahuin nùkuaj nej dinînt ngà si-nùguàn' Ma'an Nã'anj an, nî daran' nej gui hua gudadú nej sô' ma'an nej sô' guendâ sî gi'hiaj nej sô' gakîn'in, nî gahuin gà'ì ran' nej sô' nî gahuin nùkuaj nej sô' gi'hiaj Ma'an Espíritu Santo.

Ganahuin Eneas

³² Huê danj nî gaché gîni'hiaj Pedro, ñan mán daran' nej dinînt, nî ga'na' gîni'hiaj sô' nej dinînt nne ruhuâ yuman' Lida. ³³ Nî nne 'ngò sí gù'nàj Eneas ruhuâ yuman' dânj ganari' sô', nî gà' gisîj hio' tînj in nngaj sí dânj riñan nna dadin' na'hue gisikì' nneè kú sô'. ³⁴ Nî gataj Pedro gunîn sí dânj:

—Eneas, Jesucristo gi'hiaj ganahuin' raj;

ganachi sò', nî nagî'hiaj hue'ê' riñan si-nât. Nî orâ chre nî ganachi sí dânj, ³⁵ nî gini'in daran' nej gui nne ruhuâ yuman' Lida nî huê danj nanj gini'in nej gui nne yuman' Sarón, nî guyumân ruhuâ nej gui dânj ni'in ninj Ma'an Señor.

Gana'nînj Dorcas

³⁶ Nî ruhuâ yuman' snà'anj Jope nne 'ngò siyànà nìkò' rukú Ma'an Jesucristo nî gu'na Tabita, nî nânj griego ruhuaj gata, Dorcas. Nî ùta gi'hiaj siyànà nânj sa sà'a, nî guruguñu'un nej gui ran' àko. ³⁷ Nî nej gui dânj ga'nan' siyànà nânj nî gahuuj. Ne' rùkù nga gisîj duguane nej gui nneè kú siyànà dânj, nî guchruj ninj nga ruhuâ 'ngò hue' hua ni'nînj in. ³⁸ Dadin' nìchrùn' dânj nngaj yuman' Lida ngà yuman' snà'anj Jope, nî gunîn nej sô' ga'na' gahuin chrūun si nne Pedro ruhuâ yuman' snà'anj Jope, nî ga'nîn nej sô' ga'anj ga'min àko huìj sí riñan Pedro:

—Nî gataj nej sô' sî gahuin ràn' ga'na' ñan nne nej ñînj mánj.

³⁹ Ganayumàn Pedro, nì ga'anj sô' ngà nej sí nìkaj nuguan'an huaj; nì nga guchi' sô' ñan nne hue' nngaj siyànà gà' gahui' dânj, nì ga'anj gìdigân nej sô' ruhuâ hue' ñan nngaj siyànà gà' gahui' dânj riñan Pedro, nì nda ganikàj chre rukù sij mân nej siyànà minj in, nì dugue'le ninj mân ninj, nì gidigân ninj nej retoo ngà nej nekù ganânj Dorcas nga gane nì'naj ngà ninj. ⁴⁰ Hiô' nì giri Pedro, daran' nej guiì màn ruhuâ hue' dânj, nì ga'anj ganikìn' rúdàkòj sô' nì gayi'lì sô' nì ga'min sô' ngà Ma'an Ña'anj an; nì gini'hiaj sô' ñan nngaj nneè kú siyànà dânj, nì gataj sô':

—Tabita, ganachi sò' ánj.

Nì orâ chre nì naguchra' siyànà dânj rune ñanj, nì nga gini'in nìkìn' Pedro hiuj dânj, nì nagane gahia. ⁴¹ Nì gida'a sô' ra'a siyànà nânj, nì ganachi nikaj sô'; hiô' nì gakin' sô' ga'na' nichè nej sí hue'ê dagahuin riñan Ma'an Ña'anj an, nì huê danj nanj ga'na' nej siyànà minj in, nì gà' hua nì'nà' siyànà dânj nga ganadigân sô' riñan nej guiì màn hiuj dânj. ⁴² Nì gini'in daran' nej guiì màn yuman' snà'ànj Jope sa gahuin, nì guyumân ruhuâ ùta gà'lì ninj nì'in ninj Ma'an Señor. ⁴³ Nì gane Pedro ùta gà'lì gui ruhuâ yuman' snà'ànj Jope dukuâ sí gù'nàj Simón, sí nagi'hiaj ninaj nninj yuku.

Pedro ngà Cornelio

10 Nì ruhuâ yuman' Sesarea nne 'ngò sí gù'nàj Cornelio, nì huin sô' stadû kapitán nì nìkaj ñu'unj sô' riñan nej stadû 'na' Italia, ² nì 'lì ruhuâ sô' nì dagahuin sô' riñan Ma'an Ña'anj an nì huê danj nanj gi'hiaj daran' nej dugui' sô, nì ùta guruguñu'unj sô' daran' nej guiì gàniki màn ruhuâ yuman' dânj, nì daran' diú a'min sô' ngà Ma'an Ña'anj an. ³ Nì nda hue'ê chre gini'in sô' ganikìn' ngò si-ángel Ma'an Ña'anj an ñan nne sô', da'nga' 'ngò aga' huà'nin'j ne' nìn, nì gata gùnìn sô':

—Cornelio.

⁴ Nì ùta hue'ê gini'hiaj sô' nì nùn yu'hui' ruhuâ sô', nì gataj sô':

—Ahuín' rà'aj Señor.

Ni gataj ángel dânj gunin sô':

—Nej nuguan' gachín' riñan Ma'an Ña'anj an ni daran' nej sa ga'hui' ra'a nej guí guíki ni gunukuij nda ñan nne Ma'an Ña'anj an ni nej dânj gi'hiaj si ganun ruhuâ Ma'an Ña'anj an ni'in nej sà' gi'hiá'. ⁵ Hiaj ni gà'nin sò' ga'anj nej sí màn riñan' dânj ruhuâ yuman' snà'anj Joje, dadin' hiuj dânj nne 'ngo sí gù'nàj Simón ni a'ngô siyugui sij huin Pedro ni gakinj ga'na' sij. ⁶ Ni nne sij dukuâ Simón sí nagihiaj ninaj nninj yuku, ni dukuâ sí nânj nne nìchrùn' du'hua nne ña'anj; ni sí dânj gataj núnj huin si gi'hiá'.

⁷ Ni nga ga'anj ángel ga'min ngà Cornelio, ni gakin sô' ga'na' huij si-musú sô' ni 'ngo stadú úta hue'ê dagahuin riñan sô' ni hué dânj nanj nikaj chrej sô' riñan Ma'an Ña'anj an; ⁸ ni nda hue'ê chre ganain sô' daran'anj riñan nej sí nânj ni ne' rùkù ni ga'nin sô' ga'anj nej sij yuman' snà'anj Joje.

⁹ A'ngô gui dânj, ni nga nin' aché nej sí nânj huaj gùchì' nej sô' ñan nngaj yuman' snà'anj Joje, ni da'nga 'ngo aga' yùhuìj i gahui Pedro ga'anj sô' yichrá hue'e guendâ ga'min sô' ngà Ma'an Ña'anj an. ¹⁰ Gayi'ij ni ganachinj yi'naa riki sô', ni ganin ruhuâ sô' ya sô'; sanj hiaj huin yugui nihia ya sô', ni orâ chre ni ganin Ma'an Ña'anj an 'ngo rasun riñan sô'; ¹¹ ni gini'in sô' si ganayin ninj yàtà'a, ni dàj rùn' hua 'ngo atsij manta xi hua rasun dânj ni ginin ga'naj riñan sô'; ni ànùmin nne'e nej ga'anj sikùj atsij manta xi dânj ni nìkoj yàtà'a; ¹² ni ruhuâ atsij manta xi dânj mân gà'lì yì'nin' nej yuku kij nnùn ga'ânj dakó màn riñan hio'ó ni màn nej yì'nin' nej yukuáa ni màn nej yì'nin' nej yataj aché yàtà'a. ¹³ Ni gunin sô' ga'min 'ngo sa ga'min nda ne' yàtà'a ni gata gunin sô':

—Ganachi sò' ni dagahuí' nej yuku dan ni ya raj Pedro.

¹⁴ Hiô' ni gataj Pedro:

—Sì ga'hue yàj nej sa dugu'na hua dan man Señor; dadin' nitaj àmàn yaj nneè nej yuku kij hua dan man Señor.

¹⁵ Ni gunin ñùn sô' ga'min sa ga'min nda ne' yàtà'a ni gata:

—Sa nagi'hiaj sà' Ma'an Ña'anj an, ni si gataj' si sa duguna huaa ni sa kij huaa huin mánj.

¹⁶ Ni huê dânanj gahuin nda huà'nînj; da' ñùn ni da' ñùn ni ganahui manta xi dânj ga'an ne' yàt'a. ¹⁷ Nga nî'n' nadigi'ñûn Pedro nikin' sô' nûnj huin si gataj sa ganin Ma'an Ña'anj an riñan sô', huê danj ni gà' guchi' nej sí ga'nín Cornelio huaj ñan nne sô', ni gachín na'anj nej sí dânj nej guiè dâne' nne dukuâ Simón, ni guchi' nej sô' riñan rahue' dânj. ¹⁸ Ni ga'min nej sô' ni gachín na'anj nej sô' si hue' dânj nne sí gù'nàj Simón ni huê sí dânj gù'nàj Pedro. ¹⁹ Ni nga nikin' Pedro nadigi'ñûn sô' nûnj huin si gataj sa ganin Ma'an Ña'anj an riñan sô', huê dan ni gataj Ma'an Espiritu Santo gunin sô':

—Hiuj dan nikin' huà'nînj sí ni nana'hui' nej sij sò' nanj ánj. ²⁰ Gànàyùmàn sò' ni gananj ga'anj', ni si gurugui' chì' ruhuâ' ga'anj ngà nej sij mánj, dadin' ñûnj ga'nín huaj nej sij riñan' nanj ánj.

²¹ Hiô' ni gananj Pedro, ni ga'anj sô' ñan nikin' nej sí ga'nín Cornelio huaj nà'nà'hui' sô', ni gataj sô' gunin nej sí dânj:

—Ñûnj huin sí nana'hui' nej suj. Nûnj huin saj ni ga'na' nà'nà'hui' nej suj ñûnj rà'aj.

²² Ni gataj nej sí dânj:

—Cornelio sí kapitán nikaj ñu'unj riñan nej stâdu, huin 'ngo sí gi'hiaj sa nikaj ni dagahuin sô' riñan Ma'an Ña'anj an, ni daran' nej sí judío ga'min hue'ê rayi'î sô', ni ganahuin ra'a sô' 'ngo nuguan'an gi'hiaj 'ngo ángel, ni gataj ángel dânj si gâkînj sô' ga'na' dukuâ sô' dadin' huà nuguan' gananj' riñan sô'.

²³ Hiô' ni gâkînj sô' gatûj nej sí dânj ruhuâ dukuâ sô' ni gunaj nej sí dânj ñan' dânj ñan nne sô', ni a'ngô gui dânj, ni ganachi nej sij, ni ga'anj nej sij; ni huê danj nanj ga'anj da'aj nej dinînt mán yuman' snà'ànj Jope ngà sij.

²⁴ Ni a'ngô gui dânj ni guchi' nej sij ruhuâ yuman' Sesarea. Ni nne Cornelio ana'huij sô' Pedro, ni gâkînj sô' ga'na' daran' nej dugui' sô', ni a'ngô' nej sí ùta hue'ê nikaj dugui' ngà sô'.

²⁵ Ni nga guchi' Pedro ñan nne dukuâ Cornelio, ni gahui sô'

guendâ ganahuin ra'a sô' Pedro, ni ganikin' rúdàkòj sô' riñan Pedro ni ginùn ña'anj sô' Pedro. ²⁶ Sani ganachi nikaj Pedro Cornelio, ni gataj sô':

—Gànàyùmàn sò', dadin' guiì huín nanj ánj.

²⁷ Ni ga'min sô' ngà Cornelio, ni gakin' Cornelio ni gatúj sô' ruhuâ dukuâ Cornelio, ni gini'in sô' si úta gà'ì nej guiì nara'huì' hiuj dânj. ²⁸ Ni gataj Pedro:

—Gà' ni'in nej suj si úta hají huaj si ginikaj dugui' 'ngo sí judíó ni hají huaj si ga'anj sô' dukuâ 'ngo sí nàsìnùnj un, sani gidigân Ma'an Ña'anj an ñùnj si sị gi'hia dânanj ni sị gatâ si sí kij huaa huin nej sí nàsìnùnj un mánj; ²⁹ Sani nga guchi' nuguan'an si gakin' gà'nàj ni nun ga'min chì' níkó mánj. Hiô' ni achín sna'ân sò': Ni ahuin rày'ì huin gakin' ga'ná rà'aj.

³⁰ Hiô' ni gataj Cornelio:

—Gà' gachin' ga'ânj gui nné hua gìnìnè ni 'ngo aga' huà'nìnj in nné ruhuâ dukuá, ni nné ga'min' ngà Ma'an Ña'anj an, ni gini'ín ganikin' 'ngo sí dânj riñanj ni nda ran chre hua sigan' sô'. ³¹ Ni gataj sô': “Cornelio, gà' gunin Ma'an Ña'anj an nej nuguan' gachin' riñanj, ni gananun ruhuaj ni'in nej sa ga'huì' riñan nej guiì ran' àko. ³² Gà'nìnj sò' ga'anj nej sí màn riñan', ruhuâ yuman' snà'anj Jope, ni gakin' nej sô' ga'na' Simón sí gù'nàj Pedro, dadin' nne sô' dukuá sí gù'nàj Simón, sí nagì'hiaj ninaj nnin, ni nìchrùn' du'hua nne ña'anj nne dukuâ sô'.” ³³ Huê danj ni nda nanè chre ga'nin' guchi' gakin' nej sij ga'na' dukuá; ni dùgùnàj gi'hià' ga'na'. Hiaj ni màn chre' daran' nej ñùnj riñan Ma'an Ña'anj an, guendâ gunin nej ñùnj daran' nej nuguan' ga'nin' sun Ma'an Ña'anj an ga'min' riñan nej ñùnj.

Ganata' Pedro si-nuguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guiì màn dukuâ Cornelio

³⁴ Hiô' ni gayi'ì Pedro, ni gataj sô':

—Yàngà' ni garanj da'nga ruhuáj si Ma'an Ña'anj an ni nitaj si gi'hiaj ninin' nej guiì riñanj dadin' guñan huin daran' ninj

riñanj nanj ánj, ³⁵ dadin' huin nihià' ruhuâ Ma'an Ña'anj an ni'in daran' nej guì mán daran' nej yuman' mán ruhuâ yumigui, nej guì dagahuin riñanj ni nej guì gi'hiaj sa nika riñan Ma'an. ³⁶ Ga'nín Ma'an Ña'anj an ga'na' si-nùguàn'anj riñan nej da'ní Israel, ni ganataj nuguan' gi'hiaj ganānin nej guì ni gahuin dīn'inj ruhuâ ninj rayi'í Ma'an Jesucristo; ni huej huin Ma'an Señor nikaj sun riñan daran' ninj. ³⁷ Ni gà'gunin nej suj si gaya'nin nuguan' nānj da' huā nīn' gāchrà' riñan hio'ó Judea, ni gayi'ij àsij Galilea, ne' rùkù nga gisij ga'min Juan Bautista si huā niñan si da'hui nej guì gātà' nne ninj: ³⁸ Gà' ni'in nej suj dāj gi'hiaj Ma'an Ña'anj an ngà Ma'an Jesús 'nā' yuman' snà'anj Nazaret, dadin' ga'huij Ma'an Espíritu Santo riñan Ma'an Jesús, ni nagi'hiaj nùkua Ma'an Jesús 'nā' yuman' snà'anj Nazaret, ni gaché nun Ma'an Jesús ni gi'hia sa sà'a ni gi'hia si ganāhuin daran' nej guì giran' sañun gi'hiaj sa nāsà'a, dadin' nne Ma'an Ña'anj an ngà Ma'an' Jesús. ³⁹ Ni gini'in nej ñūnj daran' sa gi'hiaj Ma'an Jesús nīn' gāchrà' riñan hio'ó Judea ni dāj gi'hia ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén; ni huē Ma'an huin sa dagahui' nej sij ni godoko' nej sij riñan rugutsi. ⁴⁰ Ni gachīn huà'nīnj gui ni ganachi nikaj Ma'an Ña'anj an Ma'an Jesús siganīnj nej nīman, ni gini'in nej ñūnj Ma'an Jesús; ⁴¹ sanī nun gīnī'in daran' nej guì yùmān'an Ma'an Jesús mánj, man nej ñūnj ya ni go'o nngaj huin sa ganagui Ma'an Ña'anj an ni gi'hia si gīnī'in nej ñūnj si gana'nīnj Ma'an Jesús siganīnj nej nīman. ⁴² Ni Ma'an Jesús ga'nīn' suun si gānātà' nej ñūnj rayi'ij riñan da' huā nīn' gāchrà' nej yuman'an, ni gānātà' nej ñūnj si riñan Ma'an huin sa ga'hui' Ma'an Ña'anj an suun si gahuin guesi riñan nej guì huā nī'nà'a ni gīnikaj sun Ma'an riñan nej nīman. ⁴³ Ni huē rayi'í Ma'an Jesús huin sa ga'min daran' nej sō' gataj dāj gahuin, ni gataj nej sō' si daran' nej guì guyumān ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, ni gā'hue gīnika nīmān nīko rayi'í nej si-gakīn' ninj.

Ganahuin ra'a nej sí nàsinùnĵ un Ma'an Espíritu Santo

⁴⁴ Nga nìn' ga'min Pedro nej nuguan' nânĵ, nĵ gininj Ma'an Espíritu Santo ga'naj riñan daran' nej guiè màn gunĵn si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an. ⁴⁵ Nĵ ùta gahuin ña'anĵ ruhuâ nej sí hua yitĵnj ruhuâ guendâ ga'ne' nej sij nnĵnj arán raĵ nneè nà'aj nej sij nga gini'in nej sô' si gininj Ma'an Espíritu Santo riñan nej sí nàsinùnĵ un. ⁴⁶ Dadin' gunĵn nej sij si ga'min nej sô' a'ngô nuguan'an, nĵ ga'min hue'ê nej sô' riñan Ma'an Ña'anĵ an. ⁴⁷ Hiô' nĵ nanikàĵ Pedro nĵ gataĵ sô':

—Ga'hue gataĵ 'ngo sĵi sĵi ga'hue gata' nne nej sí nânĵ ruhuâ nnee nga gà' ganahuin ra'a nej sij Ma'an Espíritu Santo dàĵ rûn' gata' nne nê' ngà Ma'an Espíritu Santo nanĵ nĵ'.

⁴⁸ Nĵ ga'nĵn' sĵn Pedro si gata' nne nej sij ngà siyugui Ma'an Jesús. Hiô' nĵ gachĵn ni'hiaĵ nej sij riñan Pedro si gane sô' gà'ĵi doj nej gui ngà nej sij hiuj dânĵ.

Gananĵn Pedro dàĵ garânĵ sun Ma'an Ña'anĵ an sô' siganĵnj nej sí nàsinùnĵ riñan nej dinĵnt màn Jerusalén

11 Nĵ gunĵn daran' nej dinĵnt màn riñan hio'ó Judea ngà nej sô' ga'anĵ gidigân sĵnĵn si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an, si ganahuin ra'a nej sí nàsinùnĵ un si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an. ² Nĵ nga ga'anĵ Pedro yuman' snà'ànj Jerusalén, nĵ gunĵn' nej yĵ'nĵn' nej sí hua yitĵnj ruhuâ si gĵyĵ'nè' doj raĵ nneè nà'aj ngà sô', ³ nĵ gataĵ nej sô':

—Nùnĵ huin saj nĵ gatûĵ' ruhuâ dukuâ nej sí nitaj si giyĵ'ne' doj raĵ nneè nà'aj, nĵ ya' ngà nej sô' rà'aj.

⁴ Hiô' nĵ gayĵ'i Pedro nĵ ganata' sô' da' nĵkò' dugui' nej sa gahuin hiuj dânĵ, nĵ gataĵ sô':

⁵ —Si nné a'mĵnj ngà Ma'an Ña'anĵ an ruhuâ yuman' snà'ànj Jope, nĵ gini'ĵn ganĵn Ma'an Ña'anĵ an 'ngo rasuun riñânĵ; nĵ huaj dàĵ rûn' hua 'ngo atsĵĵ manta xi nĵ ginin ga'naj, nĵ ànumin nej ga'anĵ sikûĵ atsĵĵ manta dan nĵ ginin ga'naj yàtà'a nĵ guyumanĵ riñânĵ. ⁶ Nĵ nga gini'hiâ dàĵ hua sa màn ruhuâ atsĵĵ manta xi dânĵ, nĵ gini'ĵn si màn nej yuku nnùn ga'ânĵ

ra'a, nej yuku aché riñan hio'óo, nì màn nej yuku hue, nì màn nej yuku aka riki riñan hio'óo, nì màn nej yataj aché yàtà'a ruhuâ manta xi dânj. ⁷ Nì gunín ga'min 'ngo sa ga'min nì gata gunín: “Nàyùmàn sò' nì dagahuì' nej yuku dan nì ya' raj.” ⁸ Nì gatâ gunin: “Sì ga'hue yàj man Señor; dadin' nitaj àmàn gatûj nneè nej yuku kij hua dan ruhuâ du'huá mánj.” ⁹ Huê danj nì ga'min nîn Mạ'an sa ga'min nda ne' yàtà'a nì gata gunín: “Nej sa gà' ganahuin sà' gi'hiaj Mạ'an Ña'anj an, nì sị gataj' si huà nạng huà kij man mánj.” ¹⁰ Nì nda huà'ninj ginin ga'naj riñanj, huê danj nì nanikàj ñunj na'anj yàtà'a. ¹¹ Nì ga'nín nej sij nda yuman' Sesarea ga'na' huà'ninj nej sí dânj nì guyumân nej sô' ñan nné. ¹² Nì gataj Mạ'an Espíritu Santo gunín sị sị gurugui' chì' ruhuâj guendâ gà'àn nga nej sô'. Huê danj nạng ga'anj nej ga'ânj nej dinînt nânj ngàj, nì gatûj nej ñunj dukuâ 'ngo sí dânj, ¹³ nì ganata' sô' gunin nej ñunj si gini'in sô' guchi' 'ngo ángel dukuâ sô', nì gataj ángel dânj gunin sô': Gà'ninj ga'anj nej sí màn riñan' ruhuâ yuman' snà'ànj Jope, nì gàkìnj' ga'na' Simón, sí gù'nàj Pedro; ¹⁴ nì sí dânj gànàtà' nej nuguan' gi'hiaj gananj', nì huê danj nạng gananj' daran' nej guiì màn ruhuâ dukuâ'. ¹⁵ Nì nga gayi'ij ga'minj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan nej sô', nì gininj Mạ'an Espíritu Santo ga'naj riñan nej sô', dàj rûn' ginin ga'naj riñan nê' àsìj sinìin. ¹⁶ Hiô' nì gananon ruhuâj dàj gataj Mạ'an Señor, nga ga'min nì gata: “Nì duguata' nne Juan ruhuâ nnee nej suj, sanì huê danj nạng gata' nne nej suj gi'hiaj Mạ'an Espíritu Santo.” ¹⁷ Nì huê danj nạng ga'hui' Mạ'an Ña'anj an, Espíritu Santo riñan nej sij dàj rûn' girikij riñan nê' guendâ guyumân ruhuô' ni'ín' Mạ'an Señor Jesús, hiô' nì ahuin si huín si garan' ñu'un si-sun Mạ'an Ña'anj an rà'aj.

¹⁸ Hiô' nì nga gunin nej sij nej nuguan' nânj, nì dín gane du'hua nej sij, nì ga'min hue'ê nej sij riñan Mạ'an Ña'anj an, nì gataj nej sij:

—Hiô' nì huê danj nạng garan' ruhuâ Mạ'an Ña'anj an si gànànikàj ruhuâ nej sí nàsìnùnj un nì ganahuin nì'nà' nej sô' nga nạng huaj re'.

Nej dinînt màn ruhuâ yuman' snà'ànj Antioquía

¹⁹ Ne' rùkù nga gahui' Esteban, nì gata rùhuà nej sí dânj daran' nej sô' nikò' rukú Ma'an Jesús nì gaya'nìn nej sô' ga'anj nej sô', nì gachîn nej sô' nda riñan hio'ó Fenicia, riñan hio'ó Chipre, nì riñan hio'ó Antioquía, nì nitaj riñan a'ngô nej guiì ga'min nej sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an dadin' man riñan nej sí judío ga'min nej sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ²⁰ Sani màn ða'aj nej sí 'na' riñan hio'ó Chipre ngà riñan hio'ó Sirene siganînj nej sij, nì nej sí nânj nì nga gatùj nej sô' ruhuâ yuman' snà'ànj Antioquía, nì ga'min nej sô' nì gananiñ nej sô' si-nùguàn' Ma'an Señor Jesús riñan nej sí a'min nânj griego.

²¹ Nì guruguñu'unj Ma'an Señor nej sô', nì guyumân ruhuâ ùta gà'ì nej guiì nì ganadunâ ninj ma'an ninj nì ginikò' ninj rukú Ma'an Señor.

²² Nì gunînj nej dinînt nne ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén dàj gahuin yuman' snà'ànj Antioquía; nì ga'nín nej sô' ga'anj gini'hiaj Bernabé guendâ gini'in sô' dàj gahuin hiuj dânj. ²³ Nì nga guchi' sô', nì gini'in sô' dàj gi'hiaj Ma'an Ña'anj an sunuj u ngà nej sí nânj, nì ùta ganahuin nìhià' ruhuâ sô' nì duna'nga sô' riñan nej sí nânj nì gataj sô' si hue'ê ðagahuin sí dânj riñan Ma'an Señor. ²⁴ Dadin' Bernabé huin 'ngò sí sà'aj, nì nda nìchra chre nun Ma'an Espíritu Santo ruhuâ nimân sô' nì ùta nìko guyumân ruhuâ sô'. Nì ùta gà'ì nej guiì nanikò' rukú Ma'an Señor nga ga'min sô'.

²⁵ Nì ne' rùkù nì ga'anj nà'nà'huì' Bernabé nda ruhuâ yuman' Tarso Saulo; nì ganari' sô' nì nìkaj sô' ga'na' sô' yuman' Antioquía. ²⁶ Nì 'ngò gè hio'o gane nej sij ngà nej sô' nikò' rukú Ma'an Cristo màn yuman' snà'ànj nânj guendâ gidigân nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan ùta gà'ì nej guiì; nì nej sí ga'na' gahuin chrùn riñan nej sij nì dugù'nàj nej guiì màn hiuj dânj cristiano nì yuman' snà'ànj nânj huin ñan ga'nga sinînj nuguan' cristiano.

²⁷ Nej gui dânj nì ga'na' 'ngò nej sô' gataj dàj gahuin nì 'na' nej sô' yuman' snà'ànj Jerusalén nì guyumân nej sô' ruhuâ

yuman' snà'ànj Antioquía. ²⁸ Nì ganayumàn 'ngo sô', gù'nàj Agabo, nì ga'min sô' gi'hiaj Ma'an Espíritu Santo nì garânj da'nga' ruhuâ sô' si gùyùmàn 'ngo yi'na xi da' huâ nìn' gâchrà' riñan hio'ó dânj, nì guyumân yi'na dânj nga gane Claudio gahuin sô' rey. ²⁹ Hiô' nì guchi' nej sô' 'na' gahuin chrun màn Antioquía 'ngo du'hua, si gurugũñu'unj nej sô' dàj nìko ma'an huaj riñan nej sô' rukû nej dinînt màn riñan hio'ó Judea; ³⁰ nì dàj rûn' guchi' nej sô' 'ngo du'hua, nì huê danj ganachi nikaj nej sô' ofrenda nì ga'hui' nej sô' ginikaj Bernabé ngà Saulo nì ga'anj nàgà'huì' nguèj sô' ra'a nej dinînt huin ñan riñan nuhuì nne riñan hio'ó Judea.

Gahui' Jacobo, nì Pedro gatûj dukuâ ga'a

12 Nì huê gè diû dânj gida'a rey Herodes da'aj nej sô' huin si-nùhùi Ma'an Jesús guendâ dugua'ì sô' nej sí dânj. ² Nì dagahui' rey Herodes Jacobo huin dinîñ Juan ngà yîti. ³ Nì gini'in sô' si gahuin nìhià' ruhuâ nej judío guendâ dagahui' sô' Jacobo, huê danj nì gida'a sô' Pedro. Nì nej gui yâ nej sij rachrún nitaj si 'nînj chru dunu'man'an huin nej gui dânj. ⁴ Nì gida'a sô' Pedro, nì gachrîj sô' dukuâ ga'a, nì ganachrîj sô' Pedro ra'a ga'ânj yi'nin' nej stâdu guendâ dugumîn nej sô' Pedro, nì ga'ânj sí huin da' yi'nin' dânj; nì ganîñ ruhuâ sô' girî sô' dukuâ ga'a Pedro nga gachîn gi'ñanj pascua. ⁵ Nì màn nej stâdu dugumîn nej sô' Pedro nga nne sô' dukuâ ga'a; nì nitaj àmàn giyichin' ruhuâ nej sô' huin si-nùhùi Ma'an Jesús guendâ gâchînj ni'hiaj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an rayi'î Pedro.

Gahui Pedro ruhuâ dukuâ ga'a

⁶ Nì nga huaj girî Herodes Pedro ruhuâ dukuâ ga'a, nì sî atoñ Pedro nngaj sô' ñan' dânj danîñ huìj stâdu, nì ànumin huìj aga' kadena sô' nngaj sô', nì màn nej stâdu ne' ye' dukuâ ga'a dugumîn nej sô'.

⁷ Nì ganikìn 'ngo si-ángel Ma'an Señor riñan sô', nì nda giràn chre ruhuâ dukuâ ga' dânj gi'hiaj ángel; nì dusiki' ángel dânj yirukua sô', nì gana'nînj ñanj sô' nì gata gụnìn sô':

—Úta hio ganachi sò' ánj.

Nì orâ chre nì gininj nguèj kadena ànùmin ra'a sô'. ⁸ Nì gataj ángel dânj gụnìn sô':

—Gụnụmìn ran' gatìn' nì ganachri' dakánt.

Nì huê danj gi'hiaj sô'. Nì gataj ángel dânj gụnìn sô':

—Duri'ñanj' retoo yichrá' nì ginikò' rukú.

⁹ Nì gahui ángel dânj ne' ye'e, nì nìkò' sij rukú ángel dânj huaj sij; sanì nun ganìn ruhuâ sij si sa yàngà'a huin sa gi'hiaj ángel dânj ngà sij, dadin' ganìn ruhuâ sij si man si ganinj riñan sij. ¹⁰ Nì gachìn nguèj sij ñan màn 'ngo yi'nìn' nej stâdu nì gachìn 'nguèj sij ñan màn huìj yi'nìn' nej stâdu, nì guchi' nguèj sij ñan nùn rahue' aga' ñan gatûj nej guì ruhuâ yuman' snà'ànj dânj, nì ganayî'nînj ma'an riñan rahue' dânj; nì gahui nguèj sij ruhuâ yuman' snà'ànj dânj nì gachìn nguèj sij ané chrej gàchrà'a, huê danj nì guxunj ángel ma'an riñan sij.

¹¹ Huê danj nì, ganahuin sikhà' ruhuâ Pedro, nì gataj sô' gụnìn ma'an sô':

—Hiaj nì garânj da'nga' ruhuâj si yàngà' hia nì Ma'an Señor ga'nín si-ángel ga'na' riñânj, nì gi'hia si gananj riñan Herodes, nì huê danj nanj ganânj riñan daran' nej sí judío dadin' ànà'huìj nej sij gida'a nej sij ñùnj.

¹² Nì nga garânj da'nga' ruhuâ sij dàj giran' sij, huê danj nì ga'anj sij dukuâ María siyànà huin nni Juan, sí dugù'nàj nej sij Marcos, nì úta gà'ì nej dinînt mân chre' hiuj dânj nì màn nej sô' gachín nì'hiaj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an. ¹³ Nì nga guchi' Pedro ñan nne dukuâ María nì gita ra'a sij riñan rahue' nùn sinìn ne' ye'e, nì gahui 'ngo siyànà gù'nàj Rode dadin' nne ñan màn nej dinînt gachín nì'hiaj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an, nì ga'anj gụnìn ahuin sí gita ra'a riñan hue'e. ¹⁴ Nì nga ganani'in, si Pedro huin sa ga'min, nì guendâ úta ganahuin nìhià' ruhuâj nì nun gana'nìn riñan rahue' dânj, nì

gunan ga'an nì gatu ruhuâ hue' ñan màn nej dinînt, nì ganataj gunin nej sô' si nìkîn' Pedro ne' ye' hue' dânj. ¹⁵ Sanì gataj daran' nej sô':

—Si sinún' nanj ánj.

Sanì gataj siyànà dânj si yàngà' hia huin sa gunin. Hiô' nì gataj nej sô':

—Si-ángel sij huin.

¹⁶ Sanì dânanj úta dugu'nin' Pedro gita ra'a sô' riñan rahue'e; nì nga gana'nînj nej sij riñan rahue' dânj nì gana'in nej sij si yàngà' hia nì huê Pedro huin, nì úta gahuin ña'anj ruhuâ nej sij. ¹⁷ Sanì gi'hiaj Pedro si dín gane du'hua nej sij, nì gayi'î sô' nì ganata' sô' dâj gi'hiaj Ma'an Señor nga girij ruhuâ dukuâ ga'a sô'. Nì ga'nin' sun sô':

—Ga'anj nej suj nì gànàtâ' nej suj gunin Jacobo dâj gi'hiaj Ma'an Ña'anj an ngâj nì huê danj nanj gànàtâ' nej suj gunin a'ngô nej dinînt.

Nì gahui sô' nì ga'anj sô' a'ngô lugâ.

¹⁸ Nì nga gahuin ne' guni'ñanj an, nì úta gaguâj nej stâdu nì úta ga'min nej sô' dadin' nun gîni'in nej sô' dânè' ga'anj Pedro nì gataj nej sô': Nùnj huin si gahuin rayi'f Pedro gà' únj. ¹⁹ Nì ga'nin' sun Herodes si úta nânà'huì' nej stâdu Pedro, sanì nun gànàri' nej sô'. Huê danj nì guta' sô' gakîn'in yichrá nej stâdu. Nì giyi'nin' suun huê danj nì dagahui' nej sij nej stadû ganikîn' dugumîn riñan dukuâ ga'a. Ne' rùkù nì gahui Herodes riñan hio'ó judea nì ga'anj gane sô' riñan hio'ó Sesarea.

Gahui' Herodes

²⁰ Nì úta na'an ruhuâ Herodes ni'in sô' nej guì màn yuman' Tiro ngà yuman' Sidón; sanì ga'min guñan nej sí nìkîn' riñan nguèj yuman' dânj nì ga'na nej sô' riñan Blasto sí nìkîn' riñan Herodes nì gininj hue'ê si-nùguàn' nej sô' riñan sí nânj, nì gachín nì'hiaj nej sij riñan sí nânj si ga'min sô' ngà rey dadin' hua ruhuâ nej sij gana'min nej sij ngà rey nì sî gimân gunin' nej sij gà', dadin' riñan do'ó rey dânj gahui nej sa yâ nej guì

màn nguèj yuman' dânj. ²¹ Nì guyumân 'ngõ gui ganîn rey Herodes si gànàrì' dugui' nej sij, nì gananun rey dânj 'ngõ atsîj nùn nej rey, nì ga'anj gane sô' riñan chrun yilâ nìkîn' ñan gi'hiaj hia sô' nej nugua'an nì gayi'ì sô' nì ga'min sô' riñan nej gui nara'hui' hiuj dânj. ²² Nì gayi'ì nej gui màn hiuj dânj nì ga'min nùkuaj ninj nì gataj ninj:

—Dàj rûn' huà si-nànè ña'anj an hua nuguan' ga'min' nì nitaj si ga'min' dàj rûn' ga'min nej sí mánj.

²³ Sanì garânj yina sij si ña'anj an huin sij huê danj nì orâ chre nì guduran' yi'ì 'ngõ si-àngel Ma'an Señor sij; nì gayi'ij nì ga'nân' sij nì gachra yilúu sij huê danj nì gahui' sij.

²⁴ Sanì dànânj dugu'nîn' nej sô' nìkò' rukû Ma'an Jesús ganân' nej sô' si-nùguàn' Ma'an Señor nì gahuin gà'ì nej gui ginikò' rukû Ma'an Señor.

²⁵ Nì nga gisîj ganân' Bernabé ngà Saulo si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nì gananikàj nguèj sô' ga'na' nguèj sô' Jerusalén, nì 'nâ' Juan ngà nguèj sô', sí dugû'nâj nej sij Marcos.

Ga'anj Bernabé ngà Saulo guenda gànàtâ' sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an

13 Nì nne Bernabé ruhuâ si-nùhuì Ma'an Jesús nne yuman' snâ'ànj Antioquía, nì huê danj nanj nne Simón sí gù'nâj sí maruu, Lucio sí 'nâ' riñan hio'ó Sirene, Manaén sí gachij ngà Herodes, Saulo. Daran' nej sô' nânj huin sí gataj dàj gahuin nì huê danj nanj gidigân nej sij siganîn' nej dinînt màn Antioquía.

² Màn nej sij nì nnùn ña'anj nej sij riñan Ma'an Ña'anj an, nì ga gininej nùgui nej sij, nì gataj Ma'an Espíritu Santo gumîn nej sij:

—Gi'hiaj ninj nej suj Bernabé ngà Saulo guendâ gi'hiaj sun nguèj sô' sun gà' hua yugui gà'huìj ra'a nguèj sô' nanj ánj.

³ Hiô' nì dugu'nîn' nej sij ga gininej nej sij nì màn nej sij ga'min nej sij ngà Ma'an Ña'anj an, nì guta' nej sij ra'a nej sij ahui nguèj sô', nì ga'nîn' nej sij ga'anj nguèj sô'.

**Ganata' nej apóstol si-nùguàn' Ma'an Ña'anj
an riñan nej guìl màn Chipre**

⁴ Hiô' nì ga'nín Ma'an Espíritu Santo, nì ga'anj nguèj sij yuman' gù'nàj Seleucia, nì hiuj dânj gida'a nguèj sij barku nì guchi' nguèj sij yuman' gù'nàj Chipre. ⁵ Nì guchi' nguèj sij yuman' gù'nàj Salamina, nì ganata' nguèj sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ruhuâ hue' huin si-nùhuì nej sí judío. Nì nne Juan ngà nej sij nì huin sô' 'ngô sí guruguñu'unj nej sij. ⁶ Nì gachîn nej sij riñan hio'ó nun ruhuâ nne ña'anj nì guchi' nej sij yuman' gù'nàj Pafos, nì ganari' nej sij 'ngô sí stu'huaj a nì chrún sô' ganakaj sô' da'nga'a, nì taj sô' si huin sô' 'ngô sí ganata' dàj gahuin, nì judío huin sô', nì gù'nàj sô' Barjesús, ⁷ nì nne sí nânj ngà gobernador gù'nàj Sergio Paulo nì ùta sà' garânj da'nga' ruhuâ sô'. Nì gakin' sí nânj, Bernabé ngà Saulo, nì huà ruhuâ sô' gūnîn sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ⁸ Sanì na'huej ruhuâ Elimas si gùyùmàn ruhuâ sij ni'in sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an (dadin' Elimas ruhuaj gata sí stu'huaj a) nì ùta daga'min sô' si gūdunâj gobernador si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ⁹ Saulo, nì huê sô' huin sí gù'nàj Pablo, nì nda nìchra chre ruhuâ nimân sô' nun Ma'an Espíritu Santo, nì ùta sà' gini'hiaj sô' riñan sí nânj. ¹⁰ Nì gataj sô':

—Nda nìchra chre mân nej sa digañu'unj un ruhuâ nimânt, nì ùta mân sa a'nan'an ruhuâ nimânt, da'ní sa nàsà'a huîn', nì unîn' ngà daran' sa nìk̄aa. Àmàn duyì'chin' si garan' ñu'unj chrej nìk̄a huin si'hiaj Ma'an Ña'anj an rà'aj. ¹¹ Hiaj nì rìkì Ma'an Ña'anj an kastígu riñan', nì gahuin dūchrí', nì s̄i gini'in' riñan gui gachin 'ngô diû mánj.

Nì orâ chre gahuin rumin' rune ñan sô'; nì nda rumin' chre hua nga gini'hiaj sô'; nì anikàj sô' rukú nej sij nun sô', nì nana'hui' sô' sí gàrà'huè' ra'a sô' nì sí gidigân dànè' gachè sô'. ¹² Hiô' nì nga gini'in' síchìj gobernador dàj gahuin, nì guyumân ruhuâ sô' ni'in sô' nej yì'nìn' nuguan' gidigân Ma'an Jesús.

Guchi' Pablo ngà Bernabé ñan gù'nàj Antioquía Pisidia

¹³ Nì gahui nej dùguì' Pablo ruhuâ yuman' Pafos nì ga'anj nej sij nì guchi' nej sij ñan nngaj yuman' gù'nàj Panfilia; sanì guxun Juan ma'an sô' riñan nej sij nì nanikàj sô' gana'na' sô' yuman' snà'ànj Jerusalén. ¹⁴ Sanì gachin nej sij, ñan nngaj yuman' Perges, nì guchi' nej sij yuman' Antioquía huin do'ó Pisidia; nì 'ngo gui ganarânj rûhua gatûj nej sij ruhuâ hue' nuhuî nne hiuj dânj nì ga'anj gane nej sij. ¹⁵ Nì ne' rùkù nga gisîj gahia nej sí nìkî'n' riñan nuhuî nne hiuj dânj si-ley Ma'an Ña'anj an ngà ñanj gachrûn nej sô' gataj dàj gahuin, nì gataj nej sô':

—Dinînj, si nìkaj nej suj 'ngo nuguan'an gà'huì' nej suj riñan nej guì yùmàn'an, nì ga'min nej suj dinînj.

¹⁶ Hiô' nì ganayumàn Pablo, nì dugunûn ra'a sô' si dín gane du'hua nej guì, nì gataj sô':

—Nej suj nej sí 'na' Israel, nì nej suj nnùn ña'anj riñan Ma'an Ña'anj an nì nej suj dagahuin riñan Ma'an Ña'anj an, nì gunin nej suj. ¹⁷ Ña'anj nìkaj sun riñan yuman' Israel ganagui rej nê', nì gahuin nùkuaj yuman' dânj gi'hiaj Ma'an, dadin' gahuin nej sô' sí 'na' a'ngô yuman'an nga gane nej sô' riñan hio'ó Egipto, nì ngà si-guesâ Ma'an Ña'anj an girij nej sô' ruhuâ yuman' dânj. ¹⁸ Nì huìj xia hio'o gunùkuaj Ma'an Ña'anj an gane ngà nej sij riñan hio'ó nàkò; ¹⁹ Nì dunahuij Ma'an Ña'anj an chij país màn riñan hio'ó Kanaán, nì naga'huij do'ó nej sí dânj ra'a nej sij. ²⁰ Ne' rùkù, nì ginikaj sun nej guesì da'nga 'ngo si ga'anj sientu tá huij xia chî' hio'o, nda diû gane sachij Samuel sô' ganata' dàj gahuin. ²¹ Ne' rùkù nì gachín nej sij rey, nì ga'hui' Ma'an Ña'anj an Saúl da'ní síchij Cis gahuin rey riñan nej sij, sí nânj 'na' siganînj yi'nin' huin nej dùguì' Benjamín, nì ginikaj sun sô' huìj xia hio'o riñan nej sij. ²² Nì ga'nêj Ma'an Ña'anj an suun riñan sô', nì naga'huij sun dânj ginikaj sun David gahuin sô' rey, nì ga'min hue'ej rayi'î sô' nì gata: “Ganari'í David da'ní Isai, nì gi'hiaj sô' dàj rûn' garan' ruhuâ nimânj, nì gi'hiaj sô' daran' sa garan' ruhuâj.” ²³ Nì

gataj Ma'an Ña'anj an si ganachi nika 'ngo nej da'nin si'nin David ni sí nânj gi'hiaj ganânin yuman' Israel, ni dàj rûn' gataj Ma'an Ña'anj an, ni huê danj gi'hia dadin' 'ngo nej da'nin si'nin David huin Ma'an Señor Jesús. ²⁴ Nga nîn' gâchin gàyì'ì Ma'an Jesús ganataj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, ni ga'na' sinin Juan Bautista ni gataj sô' si ña'an huaj si gànànikàj ruhuâ nej guì rayi'ì si-gakîn' ninj ni gâtà' nne ninj. ²⁵ Sani nga huaj ganahuij Juan si-sun sô' ni gataj sô': Ahuin sí huín ruhuâ nej suj rà'aj. "Sê mesías huín mánj; sani ne' rùkùj 'na' 'ngo sí dânj ni gà' nitaj guèndàj girìj kanj 'ninj dakó sô'."

²⁶ Nej suj huin da'ní sachij Abraham. Ni nej suj huin sí nàsìnùnj nun yu'hui' ruhuâ ni'in Ma'an Ña'anj an, riñan nej suj 'na' nuguan' nânj guendâ ganânin nej suj. ²⁷ Dadin' daran' nej sí màn Jerusalén ni nej sí nikaj sun riñan si-país nê' nun ganâni'in ahuin si huín Ma'an Jesús, ni daran' nej gui ganarânj rûhua gahia nej sô' ñanj gachrûn nej sô' gataj dàj gahuin, sani nun garan da'nga' ruhuâ nej sô' si rayi'ì Ma'an Jesús ga'min nej ñanj dânj, ni rayi'ì dan ni ga'nîn' nej sô' suun si dagahui' nej sij Ma'an Jesús, ni nun ni'in nej sô' si gà' danj nnunj riñan ñanj si hua niñan si gâhuì' Ma'an Jesús. ²⁸ Sani nun gànàrì' nej sij gà' si 'ngo gakîn' gi'hiaj Ma'an Jesús si da'hui gahuij, sani dàñùn gachín ni'hiaj nej sij riñan Pilato si dagahui' sô' Ma'an nùnj si nitaj gakîn'in gi'hia. ²⁹ Ni nga gisîj ganûn daran' nej nuguan'an dàj rûn' gataj nej sí gataj dàj gahuin rayi'ì Ma'an Jesús, ni guxun nej sij nneè kú Ma'an riñan rugutsi, ni ganaduninj nej sij ni ga'anj gâchin' nej sij Ma'an ñan gachin' nej sij nîman. ³⁰ Sani Ma'an Ña'anj an gi'hiaj si gana'nînj Ma'an Jesús siganînj nej nîman. ³¹ Ni ûta gà'ì ganikîn' Ma'an Jesús siganînj nej sô' ga'na' gînikò' rukû Ma'an àsj Galilea ni ga'anj nej sô' nngaj ñan nngaj yuman' snà'anj Jerusalén, hiaj ni huê nej sô' huin nej sí ganânin rayi'ij riñan nej guì yuman'an.

³² Ni huê danj nanj ganata' nej ñûnj nuguan' gi'hiaj ganânin nej guì, dàj rûn' hua nuguan' gà' gataj Ma'an Ña'anj an si gà'huij ra'a rej nê', ³³ gà' gudusîj Ma'an Ña'anj an nuguan'

gata, dadin gà' gi'hia si gànà'nînj Mạ'an Jesús siganînj nej nîman; dậj rûn' taj riñan salmo Kapitulo huìj i: “Sò' huin Da'ní, nì ñùnj gi'hiaj rayi'fì dan hua nì'nà'.” ³⁴ Gà' gataj Mạ'an Ña'anj an riñan si-nùguàn'ànj si hua nìñan si gànà'nînj Mạ'an Jesús siganînj nej nîman, nì sị gi'hia si giri'hiuj nneè kú Mạ'an Jesús ruhuâ ñan gachin' nej sô', nì huê dạnanj gata:

“Gurugûñu'un nì dagahuin daran' nej nuguan' gatâ gunin David.” ³⁵ Nì huê danj taj riñan a'ngô salmo: “Sị gudunâj Mạ'ân rề' si giri'hiuj nneè kú Mạ'an sa dagahuin hue'ê riñan Mạ'ân rề' ñan gachin' nej sij nimân mánj.” ³⁶ Dadin' yàngà' nì David, nì ùta hue'ê gunânj gitsi sô' riñan nej guì yinán sô' dậj rûn' ga'nin' Mạ'an Ña'anj an suun riñan sô', sanì gahui' sô' nì ga'anj gachin' nej sij nneè kú sô' ñan nngaj nej dugui' sô', nì giri'hiuj nneè kú sô'. ³⁷ Sanì Mạ'an sa gana'nînj gi'hiaj Mạ'an Ña'anj an, nì nun giri'hiuj nneè ku mánj. ³⁸ Gunin nej suj nej nuguan' nânj, dịnînj: Si Mạ'an Jesús ràyì'ì ganata' nej ñùnj huin Mạ'an sa ga'hue ginikaj nimân nìko rayi'fì daran' nej si-gakìn' nej suj. Sanì ley ganahuin ra'a Moisés nì sị ga'hue gi'hia gananin nej suj riñan gakìn'in mánj. ³⁹ Sanì nìkaj Mạ'an Ña'anj an nimân nìko rayi'fì si-gakìn' nej guì guyumân ruhuâ nì'in Mạ'an Jesús. ⁴⁰ Gạ gụdadû nej suj nì sị ga'na' kastigu riñan nej suj dậj rûn' gataj nej sô' gataj dậj gahuin àsịj diú riki:

⁴¹ Ûta ga'min duku nej suj riñan Mạ'an Ña'anj an, sanì hiaj nì gahuin ña'anj ruhuâ nej suj, nì gunanj nej suj; dadin' ùta gịran' sañun nej guì nitaj si guyumân ruhuâ nì nej guì nitaj si dagahuin, sanì gà' dânj nì sị guyumân ruhuâ nej suj, si hua 'ngo sí ganata' gunin nej suj rayi'fì sa gahuin mánj.

⁴² Nì nga gahui Pablo ngà nej sí nìkaj dugui' ngà sô' ruhuâ hue' huin si-nùhùi nej sí judío. Nì gachin' nì'hiaj nej sí nàsìnùnj un mản hiuj dânj si gànànikàj Pablo a'ngô tịnj gui huin gui ganarânj rùhua nì ga'min ñùn sô' si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan nej sij. ⁴³ Nì nga ganahuij kulto, nì ginikò' ùta

gà'lì nej sí judío ngà nej sí nàsinùnĵ un rukû Pablo ngà Bernabé, nĵ gataĵ nguèĵ sò' sisi sĵ gudunâĵ nej sij guendâ ganikin' ran nej sij nĵ gùyùmàn yitĵnj ruhuâ nej sij nĵ sĵ gini'nĵun nej sij sunuj gi'hiaĵ Ma'an Ña'anĵ an riñan nej sij.

⁴⁴ Nĵ nga guyumân ñun a'ngô gui ganarânĵ rûhua nĵ ganahuin chre' da' hua gè yuman' snà'ànj dânĵ guendâ ġunĵin nej sò' si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an. ⁴⁵ Sanĵ nga gini'in nej sí judío si ùta gà'lì nej guiì rigiì nara'hui' hiuj, nĵ ùta gahuin yikòĵ ruhuâ nej sò', nĵ gataĵ nej sò' si nitaj si hua hue'ê nej nuguan' ga'min Pablo, nĵ sê nuguan' sà'a huin gataĵ nej sò' nĵ ga'min kĵ nej sò'. ⁴⁶ Hiô' nĵ nun ga'min yu'hui' Pablo ngà Bernabé nĵ gataĵ nguèĵ sò':

—Yàngà' nĵ riñan nej suj huin judío huin sa ña'an sinĵin ga'min nej ñĵnj si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an; sanĵ guendâ nun ga'hueĵ nej suj ganahuin ra'a nej suj, nĵ huê dânĵ nanĵ nun ganakaj guendâ nej suj rayi'î si-nùguàn' Ma'an Ña'anĵ an si rayi'î nuguan' dânĵ nĵ ga'hue gane nìgànj nej suj, hiaĵ nĵ nànikàĵ nej ñĵnj nĵ gà'ànj nej ñĵnj riñan nej sí nàsinùnĵ un. ⁴⁷ Dadin' huê dânanĵ giyi'nĵin' suun riñan nej ñĵnj gi'hiaĵ Ma'an Señor, nĵ gata:

Gi'hiaĵ yuguí sò' nĵ gahuin' sí duyì'nga' nuguan' gi'hiaĵ ġaran da'nga' ruhuâ nej sí nàsinùnĵ un,
nĵ sò' ġaran sĵnj nĵ gi'hiâ' si ġunĵin nej sij nuguan' gi'hiaĵ ġananĵin nej guiì màn nĵn' gàchrà' ruhuâ yumiguì.

⁴⁸ Nĵ nga ġunĵin nej sí nàsinùnĵ un nej nuguan' nânĵ, nĵ ùta gahuin nĵhiâ' ruhuâ nej sò' nĵ ùta hue'ê ga'min nej sò' rayi'î si-nùguàn' Ma'an Señor, nĵ guyumân ruhuâ daran' nej sí gà' hua yugui guendâ gane nìgànj nej sò' ngà Ma'an Ña'anĵ an.

⁴⁹ Nĵ duya'nĵin nej sij si-nùguàn' Ma'an Señor nĵn' gàchrà' riñan hio'ó dânĵ. ⁵⁰ Sanĵ gachrĵ nej sí judío nuguan' hiaa riki nej siyànà nĵkaj chrej riñan nej guiì nĵ nej siyànà 'nĵnj nikò' huaj nŭhui, nĵ gachrĵ nej sò' chrej e riki nej sí a'nĵin' riñan yuman' snà'ànj dânĵ, nĵ gayi'lì nej sò' nĵ gata rùhua nej sò' Pablo ngà Bernabé, nĵ giri nej sò' ne' ye' riñan hio'ó nĵkaj sun nej sò' nguèĵ sij. ⁵¹ Hiô' nĵ, nagunan' nguèĵ sij hio'ó hiaĵ màn riki dakó

nguej sij riñan nej sí dânj, huê danj nĭ ga'anj nguèj sij yuman' Iconio. ⁵² Nĭ ũta ganahuin nihià' ruhuâ nej sô' ga'na' gahuin chrũn nne ruhuâ yuman' snà'ànj Antioquía nĭ ũta ganahuin nũkuaj nej sô' gi'hiaj Mạ'an Espíritu Santo.

Ga'anj Pablo ngà Bernabé yuman' Iconio

14 Nĭ gahuin nga guchi' nguèj sij ruhuâ yuman' Iconio nĭ ga'anj nguèj sij ruhuâ hue' huin si-nũhuì nej sí judío, nĭ ga'min nguèj sij si-nũguàn' Mạ'an Ña'anj an nĭ ũta hue'ê guruguñu'unj Mạ'an Ña'anj an rukũ nguèj sij nĭ ũta gà'lì nej sí judío guyumân ruhuâ, nĭ huê danj nanj guyumân ruhuâ nej sí a'min nânj griego si-nũguàn' Mạ'an Ña'anj an. ² Sanĭ nej judío nun gũyùmàn ruhuâ ni'in nej nuguan' nânj nĭ duguachej nej sô' ruhuâ nej sí nàsìnũnj un nĭ rayi'ĩ dânj nĭ gayi'ĩ nej sô' nĭ gata rùhuà nej sô' nej dinĩnt nìkò' rukũ Mạ'an Jesús. ³ Huê danj nĭ gunâj Pablo ngà Bernabé nĭ gane nguèj sij ũta gà'lì gui ruhuâ yuman' Iconio, nĭ ũta nũkuaj ruhuâ nguèj sij ni'in nguèj sij Mạ'an Ña'anj an nĭ ganata' nguèj sij nuguan' yàngà hia rayi'ĩ Mạ'an Ña'anj an riñan nej guiì. Huê danj nĭ gi'hiaj Mạ'an Ña'anj an si ganahuin gà'lì nej guiì gi'hiaj nguèj sij nĭ ũta gà'lì nej sa hue'ê ga gi'hiaj nguèj sij. ⁴ Nĭ giyi'chra' da'aj nej guiì màn ruhuâ yuman' dânj nĭ da'aj nĭnj ganakaj dugui' ngà nej judío nĭ a'ngô da'aj nĭnj ganakaj dugui' ngà nej sô' ga'anj gànàtà' sinĩn si-nũguàn' Mạ'an Ña'anj an. ⁵ Hiô' nĭ guchi' nej judío 'ngo du'hua ngà da'aj nej sí nàsìnũnj un nĭ ngà nej sí nĭkaj sũn riñan yuman' Iconio, si garrũn nej sô' hièj nĭ ganĩn ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' Pablo ngà Bernabé, ⁶ sanĭ nga gunĩn nguèj sij dàj ganĩn ruhuâ nej sô' gi'hiaj nej sô' ngà nguèj sij, huê danj nĭ guxunj nguèj sij mạ'an nguèj sij nĭ ga'anj nguèj sij yuman' snà'ànj Listra ngà yuman' snà'ànj Derbe, nĭ ga'anj nguèj sij a'ngô nej yuman' snà'ànj nĭkaj ñũ'unj Licaónia, nĭ ga'anj nej sij daran' nej yuman' màn ganikàj rukú hio'ó dânj, ⁷ nĭ hiuj dânj ga'anj gànàtà' nej sij nuguan' gi'hiaj ganĩn nej guiì.

Garrûn nej sij hiěj Pablo ruhuâ yuman' Listra

⁸ Nî nne 'ngo sí màn yuman' Listra, nî nitaj si huâ hue'ê nguèj dakó sô' guendâ gache sô', nî àsij hua lij sô' nî nitaj àmàn gaché sô'. ⁹ Nî gunin sô' ga'min Pablo, nî ùta sà' gini'hiaj Pablo riñan sô', nî gini'in Pablo si guyumân ruhuâ sô' guendâ ganahuin sô', ¹⁰ Ûta nùkuaj ga'min Pablo nî gataj sô':

—Ganachi sô' nî nanikîn' nika nguèj dakót râj.

Nî guej sí nânj, nî gaché sô'. ¹¹ Nî nga gini'in nej guì sa gi'hiaj Pablo, nî ùta nùkuaj gaguâj ninj, nî ga'min ninj nânj Licaónia:

—Gininj ña'anj an ga'naj yàt'a nî huaj dàj rûn' hua nej sí nî ginin ga'naj siganînj nê'.

¹² Nî Bernabé dugû'nàj nej sij ña'anj Zeus, nî Pablo dugu'nàj nej sij ña'anj Hermes, dadin' Pablo huin sí nikaj nuguan'an.

¹³ Nî nne si-nùhuì síchij rej gunânj gi'tsi riñan ña'anj Zeus, ne' gatu' ne' riñan yuman' snà'ànj Listra, nî nikaj sô' rô ga'na' sô' nî ganachrâj sô' hiaj a nikaj sô' ga'na' sô' riñan rahue' nuhuí nânj, nî ganîñ ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' rô riñan Pablo ngà Bernabé dadin' ganîñ ruhuâ nej sô' si ña'anj an huin nguèj sij. ¹⁴ Nga gini'in Pablo ngà Bernabé si dânanj ganîñ ruhuâ nej sij gi'hiaj nej sij ngà nguèj sô', nî gutù nguèj sij sigan' nguèj sij riñan nej sí dânj, nî gunânj nguèj sij ga'anj nguèj sij ñan màn nej guì rigì dânj, nî ga'min nùkuaj nguèj sij,

¹⁵ —nî gataj nguèj sij: Nùnj huin saj nî gi'hiaj nej suj dânanj rà'aj. Sê ña'anj an huin nguèj ñûnj mánj, sí huin nguèj ñûnj nî huê dàj rûn' hua nej suj huê danj hua nguèj ñûnj, nî ganata' nej ñûnj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej suj nî ganaduna nej suj ma'an nej suj nî ginikò' nej suj Ma'an Ña'anj huâ nì'nà'a, dadin' huej gi'hiaj yàt'a nî huej gi'hiaj hio'óo, ngà nne ña'anj, nî daran' nej sa màn gurugui' gini'hio'. ¹⁶ Diû gâchin nî gudunâj Ma'an Ña'anj an si gache daran' nej yuman' màn ruhuâ yumiguì si-chrej ma'an ninj; ¹⁷ nî daran' diû gidigân Ma'an Ña'anj an dàj nìko hua Ma'an riñan nej guì nî gi'hia sa sà'a ngà ninj, nî rikij gumàn 'na' yàt'a riñan ninj, nî

rikij diû gimàn sa ya ninj, nì gi'hia si gachra ruhuâ si-gùchrù ninj, nì gi'hia si ganahuin nìhià' ruhuâ nimàn ninj.

¹⁸ Nì nùnj huin si dānanj gataj Bernabé ngà Pablo gunin nej sí dânj, sanì ùta 'ì garānj yina nej sô' guendâ sị dagahui' nej sô' rô riñan nguèj sij.

¹⁹ Hiô' nì guyumân nej sí judío 'na' yuman' Antioquía ngà yuman' Iconio, nì gachrîj nej sô' chrej a'nan'an riki nej sí rìgì mán hiuj dânj, nì gayi'ì nej sí dânj nì garrûn nej sô' hièj Pablo, nì ganîn ruhuâ nej sô' si gà' 'ngo gahui' Pablo nì gunukuaj nej sô' nì giri nej sô' nneè kú Pablo ne' ye' yuman' snà'ànj dânj.

²⁰ Sanì ganikàj gachrin nej sí 'na' gahuin chrûn riñan Mạ'an Jesús rukû Pablo, huê danj nì ganachi sij, nì ginikaj nej sô' ga'anj ñûn nej sô' sij ruhuâ yuman' snà'ànj nânj; nì nga garanga' a'ngô gui nì ga'anj Bernabé ngà Pablo yuman' gù'nàj Derbe.

²¹ Nì ne' rùkù nga gisîj ganata' nguèj sij si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan nej guiì mán ruhuâ yuman' snà'ànj dânj nì gidigân nguèj sij nì ùta gahuin chrûn gà'ì nej sí ginikò' rukû Mạ'an Jesús, huê danj nì nanikàj ñun nguèj sij ga'na' nguèj sij yuman' Listra, ngà yuman' Iconio, ngà yuman' Antioquía, ²² nì ga'hui' nej sij nuguan' nagì'hiaj nùkuaj ruhuâ nej sí 'na' gahuin chrûn, nì duna'nga nej sij riñan nej sô' nì gataj nej sij si gùyùmàn yitînj ruhuâ nej sô' ngà Mạ'an Ña'anj an, nì gataj nej sij gunin nej sô': Hua niñan si gachin' riñan ùta gà'ì sañuun da'nga nì gatụ' ñan nìkaj sun Mạ'an Ña'anj an nanj ánj. ²³ Nì ga gininej nùgui nguèj sij huê danj nì ganîn nguèj sij 'ngo sí ganikîn' riñan da' go'ngo nej si-nùhuì Mạ'an Jesús, nì gachín nì'hiaj nguèj sij riñan Mạ'an Señor dadin' guyumân ruhuâ nguèj sij si gi'hia sunuj u nì duguminj nej sô' mán da' go'ngo nej si-nùhuì Mạ'an Jesús.

Ga'anj nej sij Siria nì nanikàj nej sij ga'na' nej sij Antioquía

²⁴ Nì gachín nguèj sij ñan nngaj yuman' Pisidia nì guyumân nguèj sij Panfilia. ²⁵ Nì nga gisîj ganata' nguèj sij si-nùguàn'

Mạ'an Ña'anj an riñan nej guì màn yuman' Perge, nì ga'anj nguèj sij yuman' Atalia. ²⁶ Nì gatùj nguèj sij ruhuâ barku nì nanikàj nguèj sij ga'na' nguèj sij ñan nngaj yuman' Antioquía, dadin' hiuj nânj giyi'nin' suun riñan nguèj sij gi'hiaj Mạ'an Espíritu Santo, si ga'anj gà'huì' nguèj sij si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan a'ngô nej yuman'an, nì dagahuin nguèj sij nuguan' giyi'nin' sun riñan nguèj sij. ²⁷ Nì nga guyumân nguèj sij hiuj dânj, nì nagì'hiaj chre' nguèj sij nej dinînt huin si-nùhuì Mạ'an Jesús, nì ganata' nguèj sij si ùta nìko hua sa gi'hiaj Mạ'an Ña'anj an ngà nguèj sij, dadin' gana'nin ruhuâ nimân ùta gà'ì nej sí nàsìnùnj un nì guyumân ruhuâ nej sô' nì'in nej sô' Mạ'an Ña'anj an. ²⁸ Nì gane Pablo ngà Bernabé ùta gà'ì gui ruhuâ yuman' dânj ngà a'ngô nej sô' 'na' gahuin chruun.

Junta nìko ga Jerusalén

15 Nej gui dânj nì guyumân da'aj nej sí màn riñan hio'ó Judea yuman' snà'anj Antioquía nì gayi'ì nej sô' gidigân nej sô' nej dinînt nì gataj nej sô': Si ga'ne' nej dinînt doj raà nneè nà'aj nej sô' dàj rùn' taj riñan si-lej Moisés, nì sisi sị ga'ne' nej sô' doj raà nneè nà'aj nej sô' nì sị ganānīn nej sô' gataj nej sị dânj. ² Nì ùta ganarīsna'anj Pablo ngà Bernabé ngà nej sí gidigân dānanj nì huê danj nanj ùta nùkuaj gunīn' nej sij ngà nguèj sô', nì guchi' nej sij 'ngo du'hua si ga'anj Pablo nì Bernabé nì ga'anj a'ngô nej dinînt nda Jerusalén huin yuman' snà'anj an, da'nga nì gahuin hia nuguan' nânj gi'hiaj nej sô' ga'anj gidigân sinīn si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an ngà nej sô' nīkīn' riñan nùhui.

³ Nì ga'nín si-nùhuì Mạ'an Jesús nne yuman' snà'anj Antioquía ga'anj nej sij, nì gachin nej sij Fenicia nì huê danj nanj gachin nej sij Samaria, nì ganānīn nej sij riñan nej judío nìkò' rukû Mạ'an Jesús si guyumân ruhuâ nej sí nàsìnùnj un nì'in nej sô' Mạ'an Ña'anj an; nì ùta ganahuin nìhià' ruhuâ nej dinînt judío gi'hiaj nej sij.

⁴ Nì guchi' Pablo ngà Bernabé yuman' snà'ànj Jerusalén, nì ganahuin ra'a nej sô' ga'anj gidigân sinîn nì nej sô' nìkîn' riñan si-nùhuì Ma'an Jesús nguèj sij, nì ganata' nguèj sij dàj nìko gi'hiaj Ma'an Ña'anj an ngà nguèj sij. ⁵ Nì màn nej sí guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús hiuj dânj nì yi'nîn' nej sí fariseo huin nej sô', nì gayi'ì nej sô' gataj nej sô':

—Ña'an huaj si gỳl'nè' doj raà nneè nà'aj nej sí nàsìnùnj guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, nì da'hui' nej sij dagahuin nej sij riñan si-ley Moisés.

⁶ Huê danj nì ganahuin chre' nej sô' ga'anj gidigân sinîn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ngà nej sô' nìkîn' riñan nùhuì guendâ nàdigi'nîn nej sô' rayi'í nuguan' nânj. ⁷ Nì ne' rùkù nga gisij ùta gunîn' nej sij, nì ganayumàn Pedro nì gataj sô':

—Gà' ni'in nej suj dìnînj, si àsìj rìki doj nì gà' ganagui Ma'an Ña'anj an nùnj si ga'anj gànàtáj si-nùguàn'anj riñan nej sí nàsìnùnj un, da'nga nì guyumân ruhuâ nej sij ni'in nej sij Ma'an. ⁸ Sani Ma'an Ña'anj an ni'in dàj hua ruhuâ nimân nej guì, nì gidiganj si 'ì ruhuâj ni'in nej guì nàsìnùnj un, rayi'í dan ga'huij Ma'an Espíritu Santo riñan ninj, dàj rûn rikij Ma'an Espíritu Santo riñan nê'. ⁹ Nì nun gi'hiaj nìnînj nej sij riñanj dadin' dàj rûn' gi'hia ngà nê' nì huê danj gi'hia ngà nej sij, guendâ guyumân ruhuâ nej sij nì nagihiaj sà'aj ruhuâ nimân nej sij. ¹⁰ Nùnj huin saj nì ruhuâ nej suj gunîn' nej suj ngà ma'an Ña'anj an rayi'í sa gi'hia rà'aj. Nì guta' nej suj igû à'ì dânj yichrá nej sô', nì gà' rej nej suj nì gà' nê' na'hue gùnùkuaj dagahuin sun ga'nîn' Ma'an Ña'anj an rà'aj. ¹¹ Sa sinîn guyumân ruhuâ nê' huin si 'ngò rîn Ma'an Jesús huin sa gi'hiaj ganānînj nê', nì huê danj nanj guyumân ruhuâ nej sô' si Ma'an Jesús huin sa gi'hiaj ganānînj nej sô'.

¹² Huê danj nì dín gahuin du'hua daran' nej guì màn hiuj dânj, nì gunîn ninj nej nuguan' ga'min Bernabé ngà Pablo, dadin' ganata' nguèj sô' dàj ùta nìko hua sa gi'hiaj Ma'an Ña'anj an nì dàj hue'ê guruguñu'unj Ma'an Ña'anj an rùkù

nguej sô' siganînj nej sí nàsinùnj un. ¹³ Nì nga gisîj ga'min
nguej sô', nì ga'min Jacobo nì gataj sô':

—Gunin nej suj nej nuguan' ga'min dîñînj. ¹⁴ Gà' gunin nê'
dàj ganata' Simón, si ga'nín sinin Ma'an Ña'anj an ga'anj sô'
riñan nej sí nàsinùnj un, guendâ ganahuin ra'a nej sô' si-
nùguàn' Ma'an Ña'anj nì gahuin nej sô' yiñan nì ganakaj nej
sô' siyugui Ma'an. ¹⁵ Nì huê dānanj gahuin dadin' gà' gataj
Ma'an Ña'anj an riñan si-nùguàn'anj nga garānj sunj ga'min
nej sô' gataj dàj gahuin:

¹⁶ Ne' rùkù nānj nì gānānikāj nūn
nì nagì'hiaj nākāj ñan gane David nga ginikaj sun sô',
dadin' gà' ganatūj man;
nì ganachi nikā 'ngō nej da'nin sî'nīn David
nì sô' huin sí ginikaj sun riñanj.

¹⁷ Da'nga nì ga'na' nānā'huì' a'ngō da'aj nej sí nàsinùnj mán
a'ngō país nūnj,
nì ginī'in daran' nej país nì gi'hia si gahuin nej sô' sí
gānātā' du'hua siyuguí,

¹⁸ Huê danj gataj Ma'an Señor, dadin' àsij diū rikì gà'
gidiganj dàj gahuin.

¹⁹ Huê danj nì ganakaj guendāj, si nitaj si hua hue'ê man si
gāchìn' a'ngō sa hua chī'i dagahuin nej sí nàsinùnj un, dadin'
gà' gudunāj nej sô' chrej yīñanj nā guyumān ruhuā nej sô' nì
ginikò' nej sô' rukū Ma'an Ña'anj an, ²⁰ gachrun' ñanj karta
riñan nej sij nì gātō' si sī ya nej sij nej sa guta' nej guiñ riñan
nej ña'anj gi'hiaj ra'a nej sí, nì sī ya nej sij nneè nej yuku
ga'hiuj u, nì sī ya nej sij tun nej yuku nì sī ga'hue gane
sìgìchrà' nej sij mánj. ²¹ Dadin' àsij nā nì gà' ganīn nej sô'
chrūn ley nej sí ganikīn' riñan da' go'ngō nej yuman' snà'ānj
an, guendâ gānātā' nej sô' si-ley Moisés riñan nej guiñ, nej gui
ganarānj rûhua nanj ānj.

²² Hiô' nì dùgùnāj hua nuguan' nānj gataj nej sô' ga'anj
gidigān sinin si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nì huê danj nanj
gataj nej sô' huin si-nùhuì Ma'an Jesús, huê danj nì ganagui
nej sô' siganînj nej sô' nej sí hua yugui nì ga'nín nej sô' ga'anj

nej sij yuman' snà'ànj Antioquía ngà Pablo nì ngà Bernabé: Nì nej sô' nânj huin Judas sí dugû'nàj nej sij Barsabás, nì Silas. Nì huin nej sô' sí huin ñan doj siganînj nej dinînt; ²³ ra'a nej sô' ga'hui' nej sij ñanj karta gachrûn nej sij nì ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' nì taj riñan ñanj karta dânj:

“Nej ñûnj nej sí ga'anj gîdigân sinîn si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ngà nej sô' ñikaj ñu'unj nûhui nne Jerusalén, ga'nín nej ñûnj 'ngô nuguan' nì'ñanj an huaj riñan nej suj nej dinînt huin sí nàsìnùnj nìkò' rukû Ma'an Jesús nì nne nej suj siganînj nej sí nàsìnùnj nne yuman' snà'ànj Antioquía, yuman' snà'ànj Siria, nì yuman' snà'ànj Silisia. ²⁴ Dadin' gunîn nej ñûnj si hua ða'aj nej sí gahui siganînj nej ñûnj nì guchi' nej sô' ñan màn nej suj, sanì nun gà'nìn' nej ñûnj suun riñan nej sô' si gùchì' nej sô' ñan màn nej suj, nì garan' ñu'unj nej sô' nej suj nì gi'hiaj nej sô' si gùrùguè' chî' ruhuâ ma'an nimân nej suj, ²⁵ nì nadigi'ñûn nej ñûnj nì guchi' nej ñûnj 'ngô du'hua, si dùgùnàj huaj nì gachrûn sun nej ñûnj nej dinînt màn nuhuí nânj nì ga'nín nej ñûnj huaj nej sô' ngà dinînt Bernabé nì ngà dinînt Pablo, nej sô' 'ì sta'u ruhuâ nê', ²⁶ nej sô' nânj nun ga yu'hui' ruhuâ guendâ gàhuì' nej sô', dadin' ùta hue'ê dagahuin nej sô' riñan Ma'an Señor Jesucristo. ²⁷ Nì ga'nín nej ñûnj huaj Judas ngà Silas riñan nej suj, nì huê gè ðàj rûn' taj riñanj ñanj ñânj nì huê danj gànàtâ' nej sô' gunîn nej suj. ²⁸ Dadin' dùgùnàj huaj taj Ma'an Espíritu Santo, nì huê danj ñanj dùgùnàj huaj ganîn ruhuâ nej ñûnj, sisì sî ga'hue gùtâ' nej ñûnj a'ngô karga à'ì doj yichrá nej suj dadin' man nej sa ña'an doj dagahuin nej suj huin nej nânj: ²⁹ Nì sî ya nej suj nihia guta' nej sô' riñan nej ña'anj gi'hiaj ra'a sí, nì sî yâ nej suj tun nej yuku, nì sî yâ nej suj nneè nej yuku ga'hiuj u, nì sî gane sîgìchrà' nej suj; nì si hua gùdadû nej suj ma'an nej suj riñan nej nânj, nì dùgùnàj gi'hiaj nej suj. Ganahuin ra'a nej suj nuguan' nì'ñanj an ñanj ánj.”

³⁰ Huê danj nì ga'anj Bernabé, Pablo, Judas, Silas, yuman' snà'ànj Antioquía. Nì nga guchi' nej sij hiuj dânj, nì nagì'hiaj

chre' nej sij daran' nej dinînt huaj nûhui, nî naga'hui' nej sij ñanj karta nîkaj nej sij huaj nej sij ra'a nej sô'; ³¹ nî nga gisîj gahia nej sij ñanj karta nânj, nî ùta ganahuin nîhià' ruhuâ nej sô' sa taj riñan ñanj dânj. ³² Nî Judas ngà Silas huin nej sô' sí ganata' dâj gahuin, nî gi'hiaj nej sô' si ganahuin nîhià' ruhuâ nej dinînt nara'hui' hiuj dânj nî nagi'hiaj yîtînj nej sô' ruhuâ nej dinînt ngà ùta nîko si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ³³ Nî gahuin ràn nej sô' 'ngo diú yuman' snà'ànj dânj, huê danj nî hua dîn'inj ruhuâ nej sô' nî ga'min nej sô' ngà nej dinînt màn hiuj dânj, huê danj nî nanikàj nej sô' gana'na' nej sô' riñan nej dinînt ga'nín ga'anj nej sô' hiuj dânj. ³⁴ Sanî gunâj Silas yuman' snà'ànj dânj dadin' garan' ruhuâ sô' gane sô' hiuj dânj. ³⁵ Huê danj nanj gahuin ràn Pablo ngà Bernabé yuman' snà'ànj Antioquía, nî gidigân nguèj sô' nuguan' gi'hiaj gananj nej guiì.

**Ga'anj ga'min Pablo dukuán huìj i si-nùguàn' Ma'an
Ña'anj an riñan nej guiì màn a'ngô país**

³⁶ Ne' rùkù nga gachín gà'ì gui nî gataj Pablo gunîn Bernabé:

—Nànìkò' ga'anj gini'hio' daran' nej yuman' snà'ànj ñan màn nej dinînt riñan ga'min' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nî gini'ín' si hua yîtînj ruhuâ nej sij.

³⁷ Nî garan' ruhuâ Bernabé si ga'anj Juan Marcos ngà nej sij; ³⁸ sanî ganîn ruhuâ Pablo si nitaj si dùgùnàj huaj si ga'anj Juan Marcos ngà nej sij dadin' guxun sô' ma'an sô' riñan nej sij àsîj yuman' Panfilia, nî nun ga'anj sô' riki si-sun Ma'an Ña'anj an ngà nej sij. ³⁹ Sanî nun ga'hue gùchì' Pablo ngà Bernabé 'ngo du'hua, huê danj nî gahuin anêj nej sij riñan da' go'ngo nej dugui' nej sij, huê danj nî ganakaj dugui' Bernabé ngà Juan Marcos nî gatûj nguèj sô' ruhuâ barku nî ga'anj nguèj sô' ne' Chipre, ⁴⁰ nî ganagui Pablo, Silas, nî ga'anj nguèj sij, nî gachín ni'hiaj nej dinînt si gi'hiaj Ma'an Señor sunuj u nî gurugûñu'un rukû nguèj sij, ⁴¹ nî gachîn nguèj sij riñan hio'ó Siria nî gachîn nguèj sij riñan hio'ó Silisia, nî nagi'hiaj nùkuaj

nguej sij ruhuâ nej sô' huin si-nùhuì Ma'an Jesús ñan gachîn
nguej sij ga'anj guej sij.

Ga'anj Timoteo ngà Pablo nì ngà Silas

16 Ne' rùkù nì guchi' guej sij ñan ngàj yuman' Derbe
ngà yuman' Listra; nì hiuj dânj nne 'ngò sí ga'na'
gahuin chruun nì gù'nàj sô' Timoteo, nì huin sô' da'ní 'ngò
siyànà 'na' riñan hio'ó Judea nì guyumân ruhuâ siyànà dânj
ni'in Ma'an Jesús, sanì rej Timoteo huin 'ngò sí griego; ² nì
ga'min hue'ê nej dinînt màn yuman' Listra rayi'í sô' nì huê
danj nanj ga'min hue'ê nej sô' màn yuman' Iconio rayi'í sô'.
³ Nì garan' ruhuâ Pablo si ga'anj Timoteo ngà sô'; nì ga'nin'
sô' suun si gỳì'nè' raq nneè nà'aj Timoteo rayi'í nej sí judío
nne riñan nej hio'ó dânj; dadin' ni'in daran' nej sô' si rej
Timoteo huin si ga'min nânj griego. ⁴ Nì nga gachîn nej sij
ñan nngaj nej yuman' snà'anj dânj, nì naga'hui' nej sij ñanj
ñan giyi'nin' suun gi'hiaj nej sô' ga'anj gidigân sinin si-
nùguàn' Ma'an Ña'anj an ngà nej sô' nìkîn' riñan nuhuì nne
Jerusalén, nì dugûta sun nej sij si dagahuin nej sô' sa taj
riñan ñanj dânj. ⁵ Huê danj nì ganahuin yitînj ruhuâ nej
dinînt huin si-nùhuì Ma'an Jesús nì guyumân doj ruhuâ nej
sô' ni'in nej sô' Ma'an Jesús, nì da' gui nì gahuin gà'ì nej sô'
doj ginikò' rukù Ma'an Jesús.

Ganikîn' 'ngò sí 'na' yuman Macedonia riñan Pablo

⁶ Nì gachîn nej sij riñan hio'ó Frigia ngà riñan hio'ó nìkaj
ñu'unj Galacia, nì nagì'hiaj haj Ma'an Espíritu Santo si gànàtá'
nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guìl màn riñan
hio'ó Asia; ⁷ nì nga guchi' nej sij yuman' Misia, nì ganîn ruhuâ
nej sij ga'anj nej sij yuman' Betinia, sanì nun ga'huej Ma'an
Espíritu Santo ga'anj nej sij yuman' dânj. ⁸ Nì gachîn nej sij
nìchrùn' ñan nngaj yuman' Misia, nì ga'anj nej sij ñan nngaj
yuman' gù'nàj Troas. ⁹ Nì ne' ñàn'an ganîn Ma'an Ña'anj an
ganikîn' 'ngò sí 'na' yuman' Macedonia riñan Pablo, nì ùta àko

gachín ni'hiaj sí dânj nị gataj sô': "Gachin sò' ga'na' yuman' Macedonia nị gurugũnu'unj rukû nej ñũnj." ¹⁰ Nị nga gini'in sij sí ganikin' sí nânj riñan sij, nị nda nanè chre nị ga'anj nej ñũnj yuman' Macedonia, nị garânj da'nga' ruhuâ nej ñũnj si Ma'an Ña'anj an gakin' ga'anj nej ñũnj guendâ gànàtâ' nej ñũnj nuguan' gi'hiaj ganajin nej gui.

Pablo ngà Silas dukuâ ga'a

¹¹ Nị yuman' Troas gida'a nej ñũnj, 'ngò barkû huaj nika chre nda Samotracia, nị a'ngô gui dânj nị guchi' nej ñũnj Neápolis; ¹² nị hiuj dânj gahui nej ñũnj nị ga'anj nej ñũnj Filipos, nị nânj huin yuman' snà'anj nngaj sinin ñan gayi'i hio'ó Macedonia, nị huê danj nanj hua 'ngò yuman' màn nej sí 'na' riñan hio'ó Roma; nị gane nej ñũnj doj nìn' nej gui hiuj nânj. ¹³ Nị 'ngò gui ganarânj ruhuâ huin nga gahui nej ñũnj ne' ye' riñan rahue' nun riñan yuman' snà'anj dânj, nìchrùn' du'hua 'ngò kin huaj hiuj dânj, nị ganin ruhuâ nej ñũnj si hua 'ngò lugâ ñan hua'anj ga'min nej judío ngà Ma'an Ña'anj an; nị ga'anj gane nej ñũnj, nị ganarisna'anj nej ñũnj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an ngà nej siyànà nara'huì' hiuj dânj. ¹⁴ Hiô' nị 'ngò siyànà gù'nàj Lidia, 'nịnj sun gudu'huêj atsij mare sà' xi, nị yinán siyànà nânj huin yuman' snà'anj Tiatira, nị nnùn ña'anj siyànà nânj riñan Ma'an Ña'anj an, nị gunin siyànà nânj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an; nị gana'nin Ma'an Señor nimân siyànà nânj nị ùta hue'ê ganain rak'i rayi'i nej nuguan' ganata' Pablo. ¹⁵ Nị nga gata' nne siyànà nânj, nị gata' nne nej dugui'ij nị ùta àko gachín ni'hia riñan nej ñũnj nị gata gunin nej ñũnj:

—Si ni'in nej suj si hue'ê dagahuín riñan Ma'an Señor, nị gatụ nej suj ruhuâ dukuá, nị gùnàj nej suj. Nị ùta gi'hiaj guesaj si gùnàj nej ñũnj dukuj.

¹⁶ Gahuin nga nìn' huaj ga'min nej ñũnj ngà Ma'an Ña'anj an, nị ganari' dugui' nej ñũnj ngà 'ngò siyànà dânj nị nun nanè gana'in da'nga' ruhuâ nimanj, nị ùta gahuin yiru'hue

rikij gi'hia. ¹⁷ Ni nikò' siyànà nânj, rukû Pablo ngà rukû nej ññnj, ni ùta nùkuaj gagua, ni gata:

—Nej sina'u nânj huin si-musû Ma'an Ña'anj nìkaj sun yàkàan, ni gidigân ninj chrej gi'hiaj ga'hue ganani nej gui.

¹⁸ Ni huê dânanj gataj siyànà nânj ùta gà'ì nej gui; sanì giri ruhuâ Pablo guendâ ga'min siyànà nânj dânanj, ni nanikàj sô' ni gataj sô' gunin nanè ganani'in da'nga nânj:

—Nga siyugui Ma'an Jesús a'nin' sùnj riñan' ni gahui' ruhuâ nimân siyànà nan ni ga'anj raj.

Ni huê gè orâ dânj gahui nanè nânj ruhuâ nimân siyànà nânj ni ga'an.

¹⁹ Sanì gini'in si-yiru'hue siyànà nânj si nitaj san'anj gi'hiaj ganani sô', ni gida'a nej sô' Pablo ngà Silas, ni nìkaj nej sô' ga'anj nej sô' riñan ra'hue nìko, ñan nne nej síchij nìkaj suun; ²⁰ ni nìkaj nej sô' ga'anj nej sô' nguèj sij riñan nej guesi, ni gataj nej sô':

—Sí judío huin nguèj sí nânj, ni ùta gi'hiaj nguèj sij gachej ruhuâ nej gui ni dugunin' nguèj sij nej gui màn yuman' snà'anj huin yinûn', ²¹ ni gidigân nguèj sij a'ngô chrej nitaj si dùgùnàj hua ganahuin ro'o' ni gà' sî ga'hue dagahuin', dadin' sí romano huin nê'.

²² Huê danj ni nara'hui' nej gui yùmàn'an ni gayi'ì ninj ni ga'hui' ninj ni'hiaj nguèj sij, ni gutù nej guesi sigan' nguèj sij ni ga'nin' nej sô' suun si gutà' nej sí stâdu rutsi yichrá nguèj sij. ²³ Ne' rùkù ngà gisij duguañun sta'u nej sí dânj nguèj sij, ni gachrîj nej sô' dukuâ ga'a nguèj sij, ni ga'nin' nej sô' suun riñan sí nìkaj ñu'unj dukuâ ga'a, ni gataj nej sô' si ganin' sí dânj nej sí dugumîn ñan nne dukuâ ga'a. ²⁴ Ni nga ganahuin ra'a nej sí nânj, sun giyi'nin' riñan nej sô', ni gachrîj nej sô' nguèj sij ruhuâ dukuâ ga' nne nda nika' dânj, ni gachrîj sô' dakó nguèj sij ruhuâ kaj tàj hiu'uj u.

²⁵ Sanì ruhuâ da'aj ne' ñàn' mánj, ni achín ni'hiaj Pablo ngà Silas riñan Ma'an Ña'anj an, ni achrá nguèj sô' chra'a riñan Ma'an Ña'anj an, ni gunin a'ngô nej sí màn ruhuâ dukuâ ga'a

sa gi'hiaj nguèj sij. ²⁶ Hiô' nî nda nanè chre nî gayi'ij ga'huij 'ngo ñûn nùkuaj xi, huê danj nî gisiki' nîn' nej hiěj nngaj yi'î hue' dukuâ ga' dânj; nî nda nanè chre ganayî'ninj riñan daran' nej rahue' dukuâ ga' dânj, nî ganachi daran' nej aga' kadena ànùmin daran' nej sí màn ruhuâ dukuâ ga' dânj. ²⁷ Huê danj nî gana'nînj ñan sí nîkaj ñu'unj dukuâ ga' dânj, nî gini'in sô' si huâ ni'nînj riñan daran' nej rahue' nûn riñan dukuâ ga'a, nî giri sô' si-yitî sô' nî ruhuâ sô' dagahui' sô' ma'an sô', dadin' ganîñ ruhuâ sô' si gunânj nej sij ruhuâ dukuâ ga'a. ²⁸ Sanî ùta nùkuaj aguâj Pablo, nî gataj sô':

—Si dagahui' sò' ma'ân' mánj, dadin' màn daran' nej ñûnj.

²⁹ Hiô' nî gachín sí dânj ña'an tàj raaj kantil, nî nda nanè chre gatûj sô' ga'anj sô' ne' rùhuâ dukuâ ga'a, nî nda nagunan' chre nneè kú sô, nî ganikîn' rúdàkòj sô' yi'î Pablo ngà yi'î Silas; ³⁰ nî giri sô' ruhuâ dukuâ ga'a nguèj sij, nî gataj sô':

—Nûnj huin si gi'hia nî gànànînj rà'aj.

³¹ Nî gataj nguèj sij:

—Gùyùmàn ruhuâ sò' ni'îñ' Ma'an Señor Jesús, nî ganānîñ' raj, nî huê danj nanj ganānîñ' daran' nej guiè màn ruhuâ dukuât nej nanj ánj.

³² Nî ga'min nej sij si-nùguàn' Ma'an Señor riñan sí nânj, nî huê danj nanj ga'min nej sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan daran' nej guiè màn ruhuâ dukuâ sô'. ³³ Nî huê gè orâ ne' ñàn' dânj, nî gana'nîn' sô' ñan giran' yi'î nneè kú ngue sij; nî ne' rùkù nî gata' nne sí nânj nî huê danj nanj gata' nne daran' nej guiè huin dugui' sô'. ³⁴ Nî nîkaj sô' ga'anj sô' dukuâ sô' nguèj sij, nî ganîñ sô' mesa; nî ùta ganahuin nìhià' ruhuâ sô' rayi'î guendâ guyumân ruhuâ sô' ni'in sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an.

³⁵ Nî nga garanga' gui dânj, nî ga'nîñ nej guesì nej policia nî gataj nej sô' gunîñ sí nîkaj ñu'unj dukuâ ga' dânj: Gataj nej guesì si gànànînj ra'â'nguèj sí danj nanj ánj. ³⁶ Nî gataj sí dugumîn dukuâ ga'a nej nuguan' nânj riñan Pablo:

—Ga'nin' nej guesì suun si girìj sò' ruhuâ dukuâ ga'a; huê danj nì gahui nej suj hiaj nanj ánj, nì sì giriñun ruhuâ nej suj mánj.

³⁷ Sani gataj Pablo gunin nej policia:

—Duguañun nej sij nej ñúnj nì gini'in yùmàn' daran' nej guì sanì nun gahui ñanj ahuin ràyì'ì gakin' gi'hiaj nej ñúnj, a'ngo j nì nej sí mán yuman' Roma huin nej ñúnj, nì gachrìj nej suj dukuâ ga'a nej núnj, hiaj nì ganin ruhuâ nej suj girì huì nej suj nej ñúnj nanj nì'. Sani si ga'hue danj gaj mánj, si ruhuâ nej sij nì ga'na' girì nej ma'an nej sij nej ñúnj.

³⁸ Nì ganata' nej sí dugumîn riñan dukuâ ga'a nej nuguan' nánj riñan nej guesì, nì ùta guyu'hui' nej sí nánj nga gunin nej sò' si sí romano huin nguèj sij. ³⁹ Nì ga'na' nej sí guesì nánj, nì ùta àko gachín ni'hiaj nej sò'; nì giri nej sò' ruhuâ dukuâ ga'a nguèj sij, nì gachín ni'hiaj nej sò' si ga'anj nej sij ne' ye' yuman' snà'anj dânj. ⁴⁰ Hiô' nì, gahui nej sij ruhuâ dukuâ ga'a, nì gatùj nej sij dukuâ Lidia, nì gini'in nej sij nej dinînt, nì gi'hiaj nej sij si ganahuin nìhià' ruhuâ nej sò' huê danj nì gahui nej sij nì ga'anj nej sij.

Gaguâj nej guì mán ruhuâ yuman' Tesalónica nej sij

17 Gachin nej sij riñan hio'ó Anfípolis, ngà riñan hio'ó Apolonia, huê danj nì guchi' nej sij yuman' Tesalónica, ñan huà 'ngo hue' huin si-nùhui nej sí judío.

² Sani gà' danj gu'ñún Pablo gi'hiaj sò', nì ga'anj sò' ruhuâ hue' huin si-nùhui nej sí judío, nì huà'nin'j gui ganarânj rùhua ganarísna'anj sò' ngà nej sí ganara'hui' hiuj dânj, ³ nì ganata' sò', nì gidigân sò' dàj taj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, si huà niñan si huê dànjanj giran' sañun Ma'an Cristo, sanì ganà'nin siganin'j nej nîman; nì gataj sò':

—Huê Cristo huin Ma'an Jesús, ràyì'ì duyì'ngá riñan nej suj.

⁴ Nì guyumân ruhuâ da'aj nej sí judío nì ganakaj dugui' nej sò' ngà Pablo nì ngà Silas, nì ùta gà'ì nej sí griego nej sí dagahuin riñan Ma'an Ña'anj an, nì huê danj nanj guyumân

ruhuâ útã gâ'ì nej siyànà huin sa ñã'an doj ni'in ninj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ⁵ Hiô' nì gahuin yìkòj ruhuâ a'ngô ða'aj nej sí judío, nun gùyùmàn ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, nì gakin nej sô' ða'aj nej sí aché sun rù'mìn chre, nì sí y'ì chre, nì nagi'hiaj chre' nej sô' nej guì, nì daga'min nej sô' nej guì nara'hui' ñan huã ra'huee ruhuâ yuman' snà'anj dânj nì útã gaguâj nej guì; nì gatúj hue nej sij ruhuâ dukuâ síchij gù'nàj Jasón, nì útã huin ruhuâ nej sij gida'a nej sij Pablo nì nàgà'hui' nej sij sô' ra'a nej guì yùmàn'an. ⁶ Sanì ñan nun gànàrì' nej sij Pablo, nì ñikaj nej sij Jasón ngà a'ngô nej dinînt ga'anj nej sij riñan nej sí ñikaj sun riñan yuman' snà'anj dânj, nì gaguâj nùkuaj nej sij nì gataj nej sij:

—Nì nda ganûn sí gù'nàj Pablo ngà Silas gaché nguèj sij nìn' gàchrà' ruhuâ yumiguì duguniin' nej sij nej guì. ⁷ Nì ganahuin ra'a Jasón nej sí nânj; sanì nitaj si dagahuin daran' nej sô' si-ley César, dadin' gataj nej sô' si huã a'ngô rey, nì rey dânj huin Jesús gataj nej sô'.

⁸ Nì nga gunin nej sí ñikaj suun ngà nej guì yùmàn'an nì útã gaguâj nej sô' rayi'í nuguan' nânj nì nitaj si huã ðin'inj ruhuâ sô', ⁹ Sanì gachín ni'hiaj Jasón ngà a'ngô nej dinînt rayi'í nej sô' nì guru'hue nej sô' san'anj an riñan nej sí ñikaj suun, huê danj nì gana'nín ra'a nej sí dânj nej sô'.

Nne Pablo ngà Silas yuman' snà'anj Berea

¹⁰ Huê danj nì nda nanè chre, nì ga'nín nej dinînt ga'anj Pablo ngà Silas ne' ñàn'an nda yuman' Berea. Huê danj nì nga guchi' nej sij yuman' dânj, nì gatúj nej sij ruhuâ hue' huin si-nùhuì nej sí judío. ¹¹ Nì sà' nej sí judío màn hiuj nânj doj gà' ða' nej sí màn Tesalónica, nì útã nihia' hua ruhuâ nej sô' ganahuin ra'a nej sô' nùguàn' gataj Pablo, nì ða' gui nì nadigi'ñûn nej sô' nej nuguan' gataj Pablo guendâ ruhuâ nej sô' gini'in nej sô' si huê ðàj rûn gunin nej sô' huê danj taj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ¹² Huê danj nì guyumân ruhuâ útã gâ'ì nej judío ni'in nej sô' Ma'an Jesús, nì huê danj nanj guyumân ruhuâ útã gâ'ì nej siyànà màn grecia, nì huê danj

nanj guyumân ruhuâ ûta gà'ì nej sí nìkaj sun huin ñan doj riñan yuman' snà'ànj dân. ¹³ Nì nga gunin nej sí judío nne yuman' Tesalónica si ganata' Pablo si-nùguàn' Ma'an Ña'an an riñan nej guiè màn yuman' Berea, nì ga'anj nej sô' nda yuman' dân, nì ûta daga'min nej sô' nì ûta gahuin du'hua nej guiè rigi màn hiuj dân. ¹⁴ Sanì nda nanè chre nì ga'nín nej dinînt ga'anj Pablo du'hua nne ña'anj guendâ ga'anj sô' a'ngô lugâ; nì gunâj Silas ngà Timoteo gane nguèj sô' yuman' Berea. ¹⁵ Nì nej sí gunin sun ginikaj ga'anj Pablo nì ga'anj nej sô' ngà Pablo nda yuman' Atenas; nì nga ganani' nej sô' ga'na' nej sô' yiñán nej sô' nì huê gè riñan nej sô' ga'nín Pablo nugua'an ga'anj riñan Silas ngà Timoteo, nì gataj sô' si ûta hio ga'na' nguèj sij yuman' Atenas, huê danj nì gahui Silas ngà Timoteo ruhuâ yuman' Berea nì ga'anj nguèj sij nda Atenas.

Pablo en Atenas

¹⁶ Nne Pablo yuman' Atenas gana'huìj sô' si gùyùmàn Silas ngà Timoteo, nì ûta ganani' ruhuâ sô' dadin' gini'in sô' si ûta nnun ña'anj nej sí màn yuman' Atenas riñan nej ña'anj gi'hiaj ra'a sí. ¹⁷ Huê danj nì ganarísna'anj Pablo ruhuâ hue' huin nûhui ngà nej sí judío nì ngà nej sí dagahuin riñan Ma'an Ña'an an, nì da' gui ganarísna'anj sô' ngà nej sí ganari' sô' riñan ra'huee. ¹⁸ Nì màn yi'nin' nej sí huin Epicúreo, nì màn yi'nin' nej dùguè' nej sí huin Estoico nì ganarísna'anj nej sô' ngà Pablo; nì da'aj nej sô' gataj:

—Nùnj huin si gataj sí man nì ûta huin du'hua sô' rà'aj.

Nì a'ngô da'aj nej sô' gataj:

—Ngo sí ganata' rayi'í a'ngô ña'anj an huin sij rûn' a'min sij nanj ánj; gataj nej sij dânanj.

Dadin' ganata' Pablo rayi'í si-nùguàn' Ma'an Jesucristo, nì gidigân sô' si gànà'nin' nej nîman. ¹⁹ Nì gida'a nej sô' Pablo, nì ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' ñan gù'nàj Areópago ñan nne dukuâ sun ginikaj ñu'unj riñan yuman' Atenas, nì gataj nej sô':

—Ga'hue gunin nej ñúnj rayi'í nuguan' nàkà ga'min' nî'.

²⁰ Dadin' gunin nej ñúnj ga'min' nuguan' nitaj si ni'in nej ñúnj. Nî ruhuâ nej ñúnj gunin nej ñúnj, núnj huin si gataj nej nuguan' danj ruhuaj.

²¹ Dadin' daran' nej sí yìñànj màn Atenas, ngà nej sí aché nun riñan a'ngô hio'óo nî nitaj a'ngô rayi'í nuguan' gahuin ruhuâ nej sô' gahuin chrún nej sô', dadin' man si garan' ruhuâ nej sô' ga'min nej sô' nî garan' ruhuâ nej sô' gunin nej sô' rayi'í a'ngô nuguan' nàkàa.

²² Hiô' nî ganayumàn Pablo nî ganikin' gahia sô', danin hue' dukuâ sun dânj, nî gataj sô':

—Nej suj guiè màn yuman' Atenas, nî ùta sà' gini'hiâ daran' nej sa gi'hiaj nej suj nî ùta nikaj chrej nej suj riñan nej ña'anj an; ²³ dadin' gachînj nî gini'ín si ùta mân nej nûhui lij nî nne nej ña'anj riñan nikaj chrej nej suj nîn' gàchrà' ruhuâ yìñán nej suj, nî huê danj nanj ganari'í 'ngo si-na ña'anj an nî nuguan' nânj nnûn riñanj: “ÑA'ANJ NUN NI'IN NÊ'”. Nî nun ni'in nej suj Ma'an Ña'anj dânj mánj, sanj gà' nnùn ña'anj nej suj riñanj, nî huê rayi'í Ma'an Ña'anj dânj huin sa ganatá.

²⁴ Nî huê Ma'an Ña'anj dânj huin sa gi'hiaj yumiguui, nî huej huin sa gi'hiaj daran' nej sa màn ruhuâ yumiguui nânj, nî huê Ma'an huin Señor nikaj sun yàtâ'a ngà riñan hio'óo, nî nitaj si nne ruhuâ nuhuí gi'hiaj ra'a nej síi mánj. ²⁵ Nî gà' nitaj si gachin si gàrà'huè' nej síi ra'a mánj, dàj rún' gi'hiaj ngo síi nga hua sa gachin riñan sô'; dadin' huê Ma'an gi'hiaj hua nì'nà' daran' nej guiè, nî ga'huij nanè ganarânj guchej daran' ninj, nî huej huin si ga'hui' daran' nej rasun gachin riñan ninj.

²⁶ Nî 'ngo rìn tun garânj sunj nga gi'hia daran' nej síi, guendâ gane nej sô' nîn' gàchrà' riñan nej hio'óo màn ruhuâ yumiguui; nî gà' gi'hiaj yugui dàj ga nej diû, nî gi'hiaj yugui nda anda' ga'hue gùchì' nej sô' ga'anj gane nej sô'; ²⁷ guendâ ga'hue nà'nà'huì' nej sô' Ma'an Ña'anj an, dadin' huaj ga'hue gànàrì' nej sô', nî ga'hue duguaché ra'a nej sô', nî gànàrì' nej sô' Ma'an, sanj yàngà' hia nî sê sî ùta gan' nne riñan da' go'ngo nê' mánj. ²⁸ Dadin' huê Ma'an gi'hiaj rayi'í dan ga'hue

hua ni'nò', ni ga'hue gisìkì' ni gache'; dàj rùn' gataj da'aj nej sí gununà guentu siganînj nej suj: "Dadin' gataj nej sô', da'ní Ma'an Ña'anj an huin nê'." ²⁹ Huê danj ni si huîn', da'ní Ma'an Ña'anj an, ni sî ga'hue ganînj ruhuô' si Ma'an Ña'anj an ni huaj dàj rùn hua ña'anj gi'hiaj ra'a nej sí nga gi'hiaj nej sij si huin aga' oro ngà plata, nej si huaj dàj rùn' hua hiěj, nej si huaj dàj rùn' hua nej da'nga' gi'hiaj ra'a nej sí, nej sij huaj dàj rùn' hua nej da'nga' giri rà nej sí nga ganari nej sô'. ³⁰ Sani ga'nînj ruhuâ Ma'an Ña'anj an, ni'in nej sa a'nan' gi'hiaj nej guiì gimân diù gâchin dadin' nun ni'in da'nga' ninj nej sa gi'hiaj ninj, sani hiaj ni ga'nînj suun riñan daran' nej guiì màn nînj gâchrà' ruhuâ yumiguì, si ña'an huaj si nànikàj ruhuâ ninj ngà rayi'f nej gâkînj gi'hiaj ninj; ³¹ dadin' gà' hua yugui 'ngo gui dânj guendâ gi'hiaj Ma'an Ña'anj an guenda ngà nej guiì màn ruhuâ yumiguì dàj nanj hua ma'an nej sa gi'hiaj ninj, dadin' gà' gi'hiaj yugui Ma'an Ña'anj an Ma'an Jesús ni huê Ma'an huin sa nâgi'hiaj nîka daran' nej nânj, ni gi'hia si gùyùmàn ruhuâ daran' nej guiì guendâ gànà'nînj ninj siganînj nej nîman.

³² Sani nga gunînj nej sô' rayi'f guendâ si gànà'nînj nej nîman, ni ga'min duku da'aj nej sô', ni a'ngô da'aj nej sô' gataj:

—A'ngô gui ni gunînj nej nînj rayi'f nej nuguan' gataj'.

³³ Huê danj ni gahui Pablo siganînj ñan màn nej sij. ³⁴ Sani guyumân ruhuâ da'aj nej sí dânj; ni ganakaj dugui' nej sô' ngà Pablo; ni siganînj nej sí guyumân ruhuâ dânj 'nînj Dionicio sí nîkaj dugui' ngà yi'nînj' nej sí aeropagita, ni 'ngo siyànà gù'nàj Damaris, ni màn a'ngô da'aj nej guiì guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús ngà nej sij.

Ga'anj Pablo ruhuâ yuman' snà'ànj Corinto

18 Ne' rùkù nga gahuin nej nânj, ni gahui Pablo ruhuâ yuman' snà'ànj Atenas ni ga'anj sô' yuman' snà'ànj Corinto. ² Ni ganari' sô' 'ngo sí judío gù'nàj Aquila, ni

yiñán sí nânj huin yuman' Ponto, ni hiaj nàkà guyumân sô' ne' Italia ngà nika sô' Priscila, dadin' ga'nin' Claudio suun si gahui daran' nej judío ruhuâ yuman' Roma, ni ga'anj Pablo ñan nne nguèj nika sô', ³ ni ñan guñan hua sun gi'hiaj sun nej sij, ni gunâj Pablo gane sô' ngà nguèj nika sí nânj, ni gi'hiaj sun nuguàn'an nej sij, dadin' sun giri nnin' lona gahuin hue'e gi'nin' nej sij. ⁴ Ni gui ganarânj ruhuâ ni ganarisna'anj Pablo ngà nej judío ruhuâ hue' huin nûhui, ni ngà nej sí a'min nânj griego, ni gi'hiaj sij si guyumân ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' Ma'an Jesús.

⁵ Ni nga guyumân Silas ngà Timoteo ne' Macedonia, ni gà' 'ngo 'nin'j yitinj Pablo ganata' sô' si-nuguàn' Ma'an Ña'anj an, ni ganata' sô' si Ma'an Jesús huin Ma'an Cristo. ⁶ Sani na'huej ruhuâ nej sí nânj gùyumàn ruhuâ nej sô', ni ùta kij ga'min nej sô' riñan sij, huê danj ni nagunan' sij sigan' sij riñan nej sô', ni gataj sij gunin nej sô':

—Hiaj ni gitaj si-gakin' nej suj yichrá nej ma'an nej suj; dadin' ñun'j ni nitaj gakin'in nikâ mánj; ni àsij gui hiaj ni ga'anj gànàtâj si-nuguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej sí nàsinun'j un.

⁷ Ni gahui sij ruhuâ hue' nûhui nne hiuj dânj, ni ga'anj sij dukuâ 'ngo sí gù'nàj sa nika dadin' dânanj gù'nàj sô', ni huin sô' 'ngo sí nnùn ña'anj riñan Ma'an Ña'anj an, ni nne nìchrùn' dukuâ sô' ngà hue' huin nûhui nne hiuj dânj. ⁸ Ni guyumân ruhuâ Crispo, ngà daran' nej dugui' sô' ni'in nej sô' Ma'an Jesús, ni huin sô' 'ngo sí huin ñan nikin' riñan hue' nûhui nne hiuj dânj; ni ùta gà'ì nej sí mán yuman' snà'anj Corinto gunin si-nuguàn' Ma'an Ña'anj an ni guyumân ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' Ma'an Jesús, ni gata' nne nej sô'. ⁹ Ni ne' ñan' dânj ni ganikin' Ma'an Señor riñan Pablo ni gata gunin sô':

—Si guyu'huì' mánj, dugu'nin' ga'min' riñan nej sij. Ni si ga'nin' ruhuâ si ga'min' mánj;

¹⁰ Dadin' nné ngà', ni si ganûn ra'a gà' si 'ngo nej sij sò' ni si ga'hue gi'hiaj nej sij sa yi'ii ngà', dadin' ùta gà'ì nej gui nne

ruhuâ yuman' snà'ànj nânj hua yugui guendâ ganahuin ra'a ninj si-nùguàn'ànj.

¹¹ Nì gahuin ràn sij 'ngo hio'o tá ané ruhuâ yuman' snà'ànj nânj, guendâ gidigân sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an.

¹² Ne' rùkù doj diû nga gahuin Galión gobernador riñan hio'ó Acaya, nì ga'min guñan nej sí judío nì garânj ruhuâ nej sô' yî'î Pablo riñan nej sí nânj, nì ñikaj nej sô' Pablo ga'anj nej sô' riñan guesì, ¹³ nì gataj nej sij gunin gobernador:

—Gi'hiaj guesâ sí nânj si gùyùmàn ruhuâ nej guì nì ginùn ña'anj ninj riñan Ña'anj an, sanì nitaj si ga'nînj si-ley nej ñûnj si gi'hiaj sij dânanj mánj.

¹⁴ Sanì nga hiaj gi'hiaj Pablo ga'min sô', nì gataj Galión gunin nej sí judío nara'hui' hiuj dânj:

—Nitaj si gi'hia gànàrisna'an rayi'î nuguan' nan ngà nej suj mánj, dadin' sê nîman dagahui' sí nânj mánj. ¹⁵ Nì si man rayi'î nugua'an, ngà rayi'î siyugui Jesús, nì rayi'î si-ley nej suj huin ru'huaj, nì gi'hiaj hia nej ma'an nej suj; dadin' ñûnj nì nun garan' ruhuâj gahuín guesì rayi'î nej nuguan' nânj mánj.

¹⁶ Huê danj nì giri Galión daran' nej sij ruhuâ dukuâ si-sun sô'. ¹⁷ Huê danj nì gida'a nej judío, sí gù'nàj Sóstenes, nì huin sô' sí ñikaj sun riñan hue' huin nûhui nne hiuj dânj, nì ga'hui' nej sô' ni'hiaj sí nânj riñan dukuâ si-sun guesì; sanì nun gayakaj guendâ Galión sa gahuin ne' ye' dukuâ si-sun sô'.

Gunumân Pablo Antioquía nì gayi'î sô' ga'anj sô' dukuán huà'nînj nej país ga'anj sinin sô'

¹⁸ Sanì gahuin ràn Pablo a'ngô diû ruhuâ yuman' snà'ànj Corinto, ne' rùkù nì gi'hiaj yugui sô' ga'anj sô' nì gida'a sô' ra'a nej dinînt nì gatûj sô' ruhuâ barku nì ga'anj sô' riñan hio'ó Siria, nì ga'anj Priscila ngà Aquila ngà sô', nì nga gatûj nej sij ruhuâ yuman' Sencrea, nì gaka sij huê màn ahui sij, dadin' gataj sij si hua 'ngo sa ga'hui' sij riñan Ma'an Ña'anj an.

¹⁹ Huê danj nì nga guchi' nej sij yuman' snà'ànj Efeso, nì gudunâj sij ñan màn nej barku Priscila ngà Aquila; nì gatûj sij

ruhuâ hue' nuhuî nne hiuj dânj, nî ganarîsna'anj sij ngà nej judío, ²⁰ nî gachín ni'hiaj nej judío màn hiuj dânj riñan sij si gùnàj sij gane sij a'ngô diú ngà nej sô' ruhuâ yuman' snà'ànj nânj; sanî nun ga'huej sij gùnàj sij mánj. ²¹ Nî gida'a sij ra'a nej sô', nî gataj sij gūnîn nej sô:

—Ña'an huaj gà'àn yuman' snà'ànj Jerusalén nga gùyùmàn gi'ñanj gīnun hiuj dânj; Sanî si Ma'an Ña'anj an garan' ruhuâ nî nànikàj ñûn gà'nàj ñan màn nej suj.

Huê danj nî gatûj sij ruhuâ barku nî gudunâj sij yuman' Efeso nî ga'anj sij riñan hio'ó Siria. ²² Nî guchi' sij yuman' snà'ànj Sesarea, nî ga'anj ga'min sij ngà nej dinînt huin si-nùhuì Ma'an Jesús nne hiuj dânj, nî ne' rùkù nî ga'anj sij yuman' snà'ànj Antioquía. ²³ Nî gahuin ràn sij 'ngô diú hiuj nânj, huê danj nî gahui sij, nî ga'anj gīni'hiaj sij da' nìkò' dugui' nej yuman' nìkaj ñu'unj hio'ó Galacia ngà hio'ó Frigia, nî nagi'hiaj nùkuaj sij ruhuâ nej dinînt nìkò' rukû Ma'an Jesús.

Ganata' Apolos si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì màn Efeso

²⁴ Hiô' nî guchi' 'ngô sí judío gù'nàj Apolos ruhuâ yuman' snà'ànj Efeso, nî yiñán sô' huin yuman' Alejandría, nî ùta hue'ê gananiñ sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì nî ùta chrūn sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ²⁵ Nî ùta hue'ê gidigân sô' nej dinînt rayi'î Ma'an Jesús; nî ùta nìhià' hua ruhuâ sô', nî ùta hue'ê ganata' sô' rayi'î Ma'an Señor riñan nej guì, sanî man 'ngô rīn sa ni'in sô' huin rayi'î guendâ duguata' nne Juan nej guì. ²⁶ Gayi'ì sô' nî ga'min sô' riñan nej guì ruhuâ hue' nuhuî nne hiuj dânj nî nitaj si yu'hui' sô' gànàtà' sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì; sanî nga gūnîn Priscila ngà Aquila sa ga'min sô', nî gakín anêj nguèj nìkà sô' sij nî gidigân hue'ê nguèj nìkà sô' si-chrej Ma'an Ña'anj an riñan sij. ²⁷ Nî ganîñ ruhuâ sô' gachin sô' ga'anj sô' yuman' Acaya, nî dugu'nin' nej dinînt rukû sô', nî gachrūn nej sô' 'ngô ñanj karta nikaj sô' huaj sô' riñan nej dinînt màn yuman' dânj;

nì nga guchi' sô' yuman' dânj, nì ùta naga'hui' sô' chrej nùkuaj ruhuâ riñan nej dinînt gà' guyumân ruhuâ; ²⁸ nì riñan ga'min sô' ngà nej judífo nun gùyùmàn ruhuâ ni'in Ma'an Jesús, nì nadigân sô' riñan ñanj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an si Ma'an Jesús huin Cristo.

Nne Pablo ruhuâ yuman' snà'ànj Efeso

19 Gahuin nga nìn' nne Apolos yuman' snà'ànj Corinto, nì gahui Pablo nì ga'anj sô' chrej gachín riki kij ì nì guchi sô' yuman' snà'ànj Efeso, nì ganari' sô' gà'ì nej sí ga'na' gahuin chruun, ² nì gachín na'anj sô' nej sí dânj:

—Nga guyumân ruhuâ nej suj nì ganahuin ra'a nej suj Ma'an Espíritu Santo nì'.

Nanikàj nej sí dânj nì gataj nej sô':

—Nitaj àmàn gunìn nej ñúnj si hua Ma'an Espíritu Santo mánj.

³ Hiô' nì gataj sô':

—Dàj gata' nne nej suj rà'aj.

Nì gataj nej sí dânj: Gata' nne nej ñúnj dàj rún' duguata' nne Juan ñanj ánj.

⁴ Nì gataj Pablo:

—Nì duguata' nne Juan nej guì gà' gananikàj ruhuâ rayi'í si-gakín', nì gataj sô' gunìn nej guì yùmàn'an si da'hui ninj nì gùyùmàn ruhuâ ninj ni'in ninj Ma'an sa ga'na' ne' rùkù sô', nì Ma'an sa ga'na' ne' rùkù sô', huin Ma'an Jesús nì huej huin Cristo.

⁵ Nga gunìn nej sij nej nuguan' nânj, nì gata' nne nej sij ngà siyugui Ma'an Jesús. ⁶ Nì nga gisîj guta' Pablo ra'a sô' ahui nej sí nânj, nì ga'na' Ma'an Espíritu Santo riñan nej sij, nì gayi'ì nej sij nì ga'min nej sij a'ngô nej nugua'an, nì gataj nej sij dàj gahuin nej diú ga'na' ne' ñaan. ⁷ Daran' nej sí gata' nne huin da'nga 'ngo si yùhuìj ran' nej sí.

⁸ Nì nga gatûj Pablo ruhuâ hue' nuhuí nne hiuj dânj, nì nitaj si a'min yu'hui' sô' riñan nej guì nì gidigân sô' da'nga 'ngo si

huà'nin̄j ahuii riñan nej guì m̄n hiuj dânj, n̄i ganar̄isna'anj sô' ngà nej guì dânj n̄i gi'hiaj sô' si guyum̄n ruhuâ nej guì ni'in ninj si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ⁹ San̄i ganahuin tsì nim̄n da'aj nej guì m̄n hiuj dânj n̄i na'huej ruhuâ ninj gùyum̄n ruhuâ ninj, n̄i gayi'lì ninj ga'min a'nan' ninj yi'î si-chrej Ma'an Ña'anj an n̄i gun̄in daran' nej guì rìgì m̄n hiuj dânj, huê danj n̄i guxun Pablo ma'an sô' riñan nej guì dânj, n̄i gi'hiaj nin̄in sô' nej sí ga'na' gahuin chr̄un riñan sô', n̄i da' gui ganar̄isna'anj sô' ngà nej sí dânj ruhuâ hue' gidigân sí gù'nàj Tirano. ¹⁰ N̄i da'nga 'ngò si huìj hio'o gin̄un huin sô' gidigân sô' riñan nej judío n̄i riñan nej sí ga'min n̄anj griego, hiô' n̄i gun̄in daran' nej guì m̄n Asia si-nùguàn' Ma'an Jesús. ¹¹ N̄i gar̄anj sun Ma'an Ña'anj an Pablo n̄i nda nanè chre ganahuin nej guì a'nan'an gi'hiaj sô', ¹² n̄i n̄ikaj nej guì m̄n hiuj dânj mañun̄ n̄i sigan' nej sí a'nan'an n̄i gagan' ra'a Pablo nej ats̄ij dânj, hue danj n̄i n̄ikaj ninj nan' ninj nej ats̄ij dânj ñan nngaj nej guì a'nan'an n̄i ganahuin nej guì a'nan', n̄i huê danj nan̄j gahui nej nanè k̄ij n̄un ruhuâ nim̄n nej guì.

¹³ San̄i da'aj nej sí judío, aché nun ma'an gachín n̄i'hiaj si gahui nej nanè k̄ij huaa ruhuâ nim̄n nej guì, n̄i gar̄anj sun nej sô' siyugui Ma'an Jesús, n̄i gataj nej sô':

—Gachín n̄i'hia ngà siyugui Ma'an Jesús, sô' rayi'lì ganata' Pablo n̄i gahui nej suj n̄i ga'anj nej suj raj.

¹⁴ N̄i huà chij da'ní 'ngò sí gù'nàj Esceva, n̄i judío huin sô', n̄i huin sô' sí ga'nin' riñan nej rej, n̄i nej da'ní sô' huin nej sí gi'hiaj dânj. ¹⁵ San̄i nanikàj nanè k̄ij hua dânj n̄i gata:

—Ni'ín ahuiin sa huin Ma'an Jesús, n̄i ni'ín ahuiin sô' huin Pablo; san̄i nej suj, n̄i ahuiin sí huin nej suj rà'aj.

¹⁶ N̄i guêj sí rùhuà nim̄n n̄un nanè k̄ij hua dânj yichrá nej sij, n̄i gunùkuaj sô' gi'hiaj gagan sô' nej sij, n̄i dânanj nùkuaj sô' doj gà' da' nej sij, huê danj n̄i gun̄anj nej sij ñan nne dukuá sí dânj n̄i giran' yi'î nej sij n̄i nn̄inj daj hua nej sij gi'hiaj sô'.

¹⁷ N̄i gini'in daran' nej guì m̄n yuman' Efeso dàj gahuin, n̄i gini'in nej judío, n̄i huê danj nan̄j gini'in nej sí a'min n̄anj

griego; nì guyu'hui daran' nej sô' nì ga'min hue'ê nej sô' rayi'î Mạ'an Señor Jesús.

¹⁸ Nì ga'na' daran' nej guiì guyumân ruhuâ ni'in Mạ'an Señor Jesús, nì ganata' ninj nej sa gi'hiaj ninj, nì ganadigân ninj nej si-gakìn' ninj. ¹⁹ Huê danj nanj ga'na' ùta gà'ì nej sí gi'hiaj sun ngà magia nì nìkaj nej sô' si-librû nej sô' ga'na' nej sô', nì gini'in riñan daran' nej guiì gachrîj ña'an nej sô' nej si-librû nej sô', nì nga nagi'hiaj nej sij guenda dâj nìko san'anj an gahuin du'hue nej librû dânj, nì ganasîj nda huìj xia chi' mìn san'anj plata gahuin du'hue nej ñanj dânj. ²⁰ Huê danj nanj ùta nùkuaj hua si-nùguàn' Mạ'an Señor nì ùta gahuin gà'ì nej guiì guyumân ruhuâ ni'in si-nùguàn' Mạ'an Señor.

²¹ Ne' rùkù nga gahuin nej nânj, nì ganîñ ruhuâ nimân Pablo ga'anj sô' yuman' snà'anj Jerusalén, ne' rùkù nga gisîj ga'anj sô' yuman' snà'anj Macedonia ngà yuman' snà'anj Acaya: Nì gataj sô' ne' rùkù nga gà' gané doj yuman' snà'anj Jerusalén, nì ña'an huaj si ga'anj gini'hia yuman' snà'anj Roma. ²² Nì ga'nín Pablo ga'anj Timoteo ngà Erasto yuman' Macedonia dadin' nguèj sô' huin sí guruguñu'unj rukû sô', nì gahuin ràn sij a'ngô diù riñan hio'ó Asia.

Ùta gata rùhuà nej dùguì' Demetrio dinînt Pablo ruhuâ yuman' snà'anj Efeso

²³ Nì diù dânj nì ùta gata rùhuà nej guiì ni'in ninj nej dinînt huaj si-chrej Mạ'an Ña'anj an. ²⁴ Dadin' 'ngò sí gù'nàj Demetrio, nì chrun sô' gi'hiaj sun sô' aga' plata nì chrun sô' gi'hiaj sô' hue' nuhuì lij ñan nne ña'anj diga'ñu'unj gù'nàj Diana, nì ùta gi'hiaj ganan nej sí gi'hiaj sun ngà aga' plata san'anj an ngà sun nânj; ²⁵ nì màn chre' nej sí gi'hiaj sun ngà aga' plata ngà sô', nì gataj sô' gunîñ nej sí dânj:

—Gà' ni'in nej suj dìnînj si sun nânj huin sa gi'hiaj nì ùta gahuin yiru'hue nê'; ²⁶ sanj gà' ni'in nej suj nì gà' gunîñ nej suj si sí gù'nàj Pablo, nì sê man ngà 'ngò rìn yuman' Efeso nânj, gi'hiaj nìnìn sô' nì gi'hiaj sô' si guyumân ruhuâ nej guiì,

dadın' da' hua nın' gàchrà' riñan hio'ó Asia, gataj sô' si sê ña'anj an huin nej sa gi'hiaj ra'a nê' mánj. ²⁷ Nı sê man 'ngo rın sun chrın nê' gi'hiaj nê' huaj girê' nê' mánj, dadın' huaj girê' hue' nuhuı ñan nne da'anj nê' Diana nı nitaj núnj gahuın, dadın' huê riñanj nikaj chrej nej guiì màn Asia, nı nıkaj chrej nej guiì màn nın' gàchrà' ruhuâ yumiguiì.

²⁸ Nı nga gunın nej guiì nej nuguan' nânj, nı útã gina'an ruhuâ ninj, nı gaguâj nùkuaj ninj, nı gataj ninj:

—Sa nıko huin Diana da'anj nej guiì màn yuman' snà'ànj Efeso.

²⁹ Nı útã gachej ruhuâ nej guiì màn ruhuâ yuman' snà'ànj Efeso, nı ga'mın guñan ninj nı ga'anj ninj ñan nne hue' nıko ñan ganahuin chre' nej guiì, nı gida'a ninj nı gunukuaj ninj Gayo ngà Aristarco nı sí 'na' yuman' snà'ànj Macedonia huin nguèj sô', nı nguèj sô' huin sí nıkaj dugui' ngà Pablo. ³⁰ Nı ganın ruhuâ Pablo ga'anj sô' ga'mın sô' riñan nej guiì yùmàn'an, sanı nun ga'huej nej sí 'na' gahuin chrın riñan sô' si gidigân sô' ma'an sô' riñan nej guiì yùmàn'an. ³¹ Nı da'aj nej sí nıkaj dugui' ngà Pablo, nıkaj sun riñan hio'ó Asia, nı ga'nın nej sô' ñanj ga'anj riñan Pablo nı nun ga'huej nej sô' si gatı Pablo ruhuâ hue' yáchij ñan huin gi'ñanj an. ³² Da'aj nej guiì màn hiuj dânj, ga'mın 'ngo nuguan'an nı a'ngô da'aj ninj ga'mın a'ngô nuguan'an, dadın' gachej ruhuâ nej guiì nara'hui' hiuj dânj, nı gà' nun ni'in ninj núnj huin saj nara'hui' ninj hiuj dânj. ³³ Nı giri nej sij siganınj nej guiì rıgı màn hiuj dânj sô' gù'nàj Alejandro, nı guru'man ra'a nej sí judıo sô', nı gachın nı'hiaj sô' ngà ra'a sô' si đın gane du'hua nej guiì, nı ruhuâ sô' đuna'huej sô' rayı'fı sô' riñan nej guiì. ³⁴ Sanı nga ganani'in nej sí dânj si sí judıo huin sí nânj, nı gayı'fı nej sô' gaguâj nej sô' da'nga 'ngo si huıj ora nı gataj nej sô':

—Úta nıko huin Diana da'anj nej sí màn yuman' snà'ànj Efeso.

³⁵ Hiô' nı nga gunùkuaj siranın dânj, gi'hiaj sô' gana'man ruhuâ nej guiì, nı gataj sô':

—Sê gà' ni'in daran' nej suj màn yuman' snà'ànj Efeso. Si daran' nej guiì màn ruhuâ yumiguiì ni'in si yuman' snà'ànj huin yinán nê' huin dugumîn si-nùhuì Diana ra' saj ûn', nì sê huej huin ña'anj ga'nín Jupiter ga'na' yàtà'a rà' saj ûn'.

³⁶ Dadin' gà' si 'ngò sí si ga'hue gataj si sê yàngà' huin o' mánj, huê danj nì ña'an huaj si dín gane du'hua nej suj, nì si ùta hio gina'an ruhuâ nej suj mánj. ³⁷ Nej sí ní kaj nej suj ga'na' nej suj nânj, nì nun ga'min nej sô' yi'î da'anj nê' nì nun gata ruhuâ nej sô' da'anj nê'. ³⁸ Nì si Demetrio nì ngà nej sí gi'hiaj ña'anj Diana mân unín' ngà a'ngô nej sí, nì ga'hue garan ruhuâ nej sij rayi'î dugui' nej sij riñan guesì dadin' huê guendâ dan nne sô' guendâ gi'hiaj hia sô' rayi'î si-nùguàn' nej sij. ³⁹ Nì si huà a'ngô sa ràyì'ì garan' ruhuâ nej suj, nì nga ganahuin chre' a'ngô nej guesì nì ga'hue gachinj riñan nej sô'. ⁴⁰ Dadin' sa gahuin hiaj nì haj huaj nì ga'hue gataj nej sí ní kaj suun si màn nê' dugunín' nej guiì, dadin' nitaj gakín' ràyì'ì huaj gírì' gachrun' guendâ ùta gahuin du'hua nej suj ngà nej sô' mánj.

⁴¹ Nì nga gisîj gataj sô' nej nuguan' nânj, nì gana'nín sô' nan' nej guiì ganara'hui' hiuj dânj dukuâ ninj.

Ga'anj Pablo yuman' snà'ànj Macedonia ngà yuman' snà'ànj Grecia

20 Ne' rùkù nga gisîj gaguâj nej guiì, nì gakín Pablo ga'na' nej sí 'na' gahuin chruun, nì duna'nga sô' si ga yitínj ruhuâ nej sij nì ganani'ñan sô' nej sij, nì gida'a sô' ra'a nej sij huê danj nì gahui sô' nì ga'anj sô' yuman' Macedonia. ² Nì huê danj nanj ga'anj gini'hiaj sij ñan màn daran' nej dinínt màn ruhuâ nej yuman' màn riñan hio'ó ñan gachín sij huaj sij, nì ùta duna'nga sij riñan nej sô' si ga yitínj ruhuâ nej sô' nì ùta ga'min sij si-nùguàn' Ma'an Ña'anj riñan nej sô', huê danj nì guchi' sij riñan hio'ó Grecia. ³ Nì gane Pablo huà'nínj ahuii ruhuâ país nânj, nì ganín ruhuâ sij ga'anj sij Siria nì hiaj gi'hiaj sij gatú sij ruhuâ barku huaj yuman'

Siria, nì gunìn sij si gataj nej sí judío si dagahui' nej sô' sij, huê danj nì gananikàj ñûn sij nì ga'na' sij yuman' Macedonia. ⁴ Nì ginikaj dugui' gà'ì nej dinînt ga'anj nej sô' ngà sij nì huaj Sópater huin da'ní Pirro, sô' 'na' riñan hio'ó Berea, Aristarco, nì huaj sí Huìj i nì nguèj sô' 'na' riñan hio'ó Tesalónica, Gayo huin sí 'na' yuman' Derbe, nì Timoteo ngà Tíkiko nì Trófimo nej sô' nânj 'na' riñan hio'ó Asia. ⁵ Nì ga'anj sinìn nej sô' ne' ñaan, nì gana'huìj nej sô' nda yuman' snà'ànj Troas nej ñûnj. ⁶ Nga ganahuij nej gui yâ nej sij rachrún nitaj si 'nînj chru dunu'man'an nì gahui nej ñûnj ruhuâ yuman' Filipos, nì gatûj nej ñûnj ga'anj nej ñûnj ruhuâ barku, nì gachin ùn'ùn' gui nì ganahuin chre' nej ñûnj ngà nej sij nda yuman' Troas, nì gahuin ràn nej ñûnj chij gui yuman' dânj.

Ga'anj Pablo Troas

⁷ Nì gui sinìn nga gayi'ì semana, nì màn nùguàn'an nej ñûnj ga'na' gahuin chruun guendâ gida'a nej ñûnj sena, nì nìkìn' Pablo gidigân sô' riñan nej gui; dadin' a'ngô gui dânj gahui sô' ga'anj sô'; nì ùta yè'è ga'min sô' nì gahuin ràn sô' nda da'aj ne' ñan'an ga'min sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an. ⁸ Nì nìkò' ùta gà'ì ña'an gudugùun ruhuâ hue' ganata' yàtà' ñan màn chre' nej sij; ⁹ nì nda huà'nînj ganata' hue' ñan nne 'ngô sí ñan gù'nàj Eutico, nì ñan nun Bentana nne sô', nì ùta atoj sô' nne sô' hiuj dânj, dadin' ùta yè'è ga'min Pablo si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an, nì nda ginichre chre sô' gatoj sô' huê danj nì gininj sô' nda riñan hio'óo, nì gà' 'ngô gahui' sô' nga ganachi nikaj nej sí màn hiuj dânj. ¹⁰ Hiô' nì gananinj Pablo nì ga'anj sô' ñan nngaj nîman, nì ga'anj gitaj sô' yi'ñanj nimân dânj, nì gananan sô' nimân dânj: Nì gataj sô' gunìn nej gui màn hiuj dânj.

—Sì guyu'huì' nej suj mánj, dadin' nun gahuì' sij mánj.

¹¹ Ne' rùkù nga gisîj sô' ga'anj sô' hue' tàj yàtà' dânj, nì gida'a nej sij Sena, nì gayi'ì ñûn sô' nì ùta yè'è ga'min ñûn sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nì nda giyigìn mánj ganahuij sô' ga'min sô'; huê danj nì gahui sô' nì ga'anj sô'. ¹² Nì ganakaj nej

sij sí ñan gù'nàj Eutico nì nìkaj nej sij ga'anj nej sij dukuâ sí nânj, nì ùta ganahuin nìhià' ruhuâ nej dinînt.

Troas nne Pablo nì gahui sô' ga'anj sô' Mileto

¹³ Gatûj nej ñûnj ruhuâ barku, nì ga'anj nej ñûnj ne' ñaan, nì guchi' nej ñûnj nda yuman' Asón guendâ ga'anj ganakaj nej ñûnj Pablo, dadin' huê danj gaj gataj sô', dadin' garan' ruhuâ sô' gache dâkòj sô'. ¹⁴ Nì nga ganari' dugui' nej ñûnj ngà Pablo ruhuâ yuman' Asón, huê danj nì gatûj nej ñûnj ngà sô' ruhuâ barku, huê danj nì ga'anj nej ñûnj yuman' Mitilene. ¹⁵ Nì gahui nej ñûnj yuman' Mitilene nì ga'anj nej ñûnj, nì a'ngô gui dan nì guchi' nej ñûnj ne' riñan yuman' Quio, nì a'ngô gui dânj gahui nej ñûnj nì ga'anj nej ñûnj nì guchi' nej ñûnj yuman' Samos; nì a'ngô gui dânj nì guchi' nej ñûnj yuman' gù'nàj Mileto. ¹⁶ Dadin' ganîn ruhuâ Pablo gachin anêj sô' ñan nngaj yuman' snà'ànj Efeso, guendâ nun garan' ruhuâ sô' gahuin rân sô' riñan hio'ó Asia, dadin' huin ruhuâ sô' gùchì' sô' gi'ñanj Pentecostés, asà' huaj gùnùkuaj sô' gùchì' sô' yuman' snà'ànj Jerusalén.

Ga'min Pablo si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej dinînt màn Efeso

¹⁷ Nì nga nne Pablo ruhuâ yuman' Mileto, nì ga'nîn sô' nuguan'an ga'anj riñan nej dinînt huin si-nùhuì Ma'an Jesús nne yuman' snà'ànj Efeso, si ga'na' nej sô' yuman' Mileto dadin' huà nuguan' ña'an ganarìsna'anj nej sô'. ¹⁸ Nga guyumân nej sô', nì gataj Pablo gunîn nej sô':

—Gà' ni'in nej suj dàj gi'hiâ nga gané daran' diû siganînj nej suj, àsjì gui sinîn nga ganînj dakô riñan hio'ó Asia, ¹⁹ nì daran' diû nga gunânj gîtsí riñan Ma'an Señor siganînj nej suj nì nun gi'hia si gahuin 'ngô sí xi riñan nej suj mánj, nì ùta dugue'é rayi'î nej sañun guyumân riñanj, gi'hiaj nej sí judío dadin' gayakaj nej sô' da'nga'a ngàj nì ganîn ruhuâ nej sô' dagahui' nej sô' ñûnj; ²⁰ sanj gà' danj ni nitaj àmàn guduna si

gànàtáj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan nej suj mánj, ni gidigân ñan hua rànghà'a riñan nej guiì nì gidigán ruhuâ nej hue'e, ²¹ ganatá riñan nej judío nì ganatá riñan nej sí nàsinùnj un si da'hui nej sij nì nànikàj ruhuâ nej sij ngà rayi'í si-gakìn' nej sij riñan Mạ'an Ña'anj an, nì gùyùmàn ruhuâ nej sij ni'in nej sij Mạ'an Jesús. ²² Hiaj nì ga'an dadin' gi'hiaj guesâ Mạ'an Espíritu Santo si ga'an yuman' snà'ànj Jerusalén, sanì nun ni'ín dàj gìran'án nga gùchìj hiuj dân mánj; ²³ 'ngo rìn sa ni'ín huin dadin' gà' gataj Mạ'an Espíritu Santo gunín nga huâ daran' nej yuman' snà'ànj an, nì gata si nga gùchìj hiuj dânj nì gané dukuâ ga'a nì ùta gìran' sàñùnj. ²⁴ Sanì nitaj si giriñun ruhuâj rayi'í guendâ gàhuìj, huà nìhià' ruhuâj guendâ gànàtáj si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an nì huà ruhuâj gi'hiaj sùnj si-sun Mạ'an Ña'aj an nda gui gàhuìj, dadin' huê sun dânj riki Mạ'an Jesús ra'á, si gànàtáj rayi'í nuguan' gi'hiaj sunuj nì gi'hiaj ganānìn nej guiì.

²⁵ Hiaj nì, ni'ín si gà' si 'ngo nej suj riñan ganatá si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an nì sì gini'in nej suj riñanj gà' mánj. ²⁶ Huê danj nì, ni'nìnj ga'mìnj riñan nej suj gui hiaj, nì nitaj gakìn'in tá yichrâ rayi'í nej suj dadin' gà' ganatá si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an riñan daran' nej suj; ²⁷ dadin' nitaj àmàn giyichin' ruhuâj si ga'mìn daran' nej nuguan' sà' garan' ruhuâ Mạ'an Ña'anj an dagahuin nej suj mánj. ²⁸ Huê danj, nì dugumìn nej suj mạ'an nej suj, nì dugumìn nej suj daran' nej sô' huin si-nùhuì Mạ'an Jesús, dadin' Mạ'an Espíritu Santo ganìn si ganikìn' nej suj dugumìn nej suj si-nùhuì Mạ'an Señor, dadin' gà' gi'hiaj gananj nga tun daran' nej guiì nìkò' rukuj nanj ánj. ²⁹ Dadin' gà' ni'ín si nga ne' rùkù nga ga'an nì gatù nej sí gidigañu'unj siganìnj nej suj nì gahuin nej sô' dàj rùn' huin nej yuku stuj u siganìnj nej suj, nì sì ginikaj nej sô' nimân nìko rayi'í nej sô' nìkò' rukù Mạ'an Señor mánj. ³⁰ Nì huê siganìnj nej suj gahui nej sí ga'mìn nuguan' digañu'unj un guendâ gi'hiaj nej sô' si nanikò' nej sí gà' ga'na' gahuin chruun rukù nej sô'. ³¹ Huê danj nì, huê'ê dugumìn nej suj mạ'an nej suj, nì ganānun ruhuâ nej suj dadin' huà'nìnj hio'o, ne' ñàn'an ngà

ne' gui, nitaj àmàn giyichin' ruhuâj nî duna'ngaj nî ùta gahiu nne riñanj ngà da' go'ngo nej suj.

³² 'Hiaj òinînj, nî gununâj rayi'f nej suj riñan Ma'an Ña'anj an, nî duguta sùnj nuguan'an riñan Ma'an Ña'anj an si gi'hia sunuj u ngà nej suj, dadin' ùta nùkuaj Ma'an Ña'anj an nî ga'hue gi'hia si gachij nej suj doj ngà si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nî ga'hue gi'hia si gùchì' nej suj gane nej suj ngà nej sô' gà' nagi'hiaj gè Ma'an Ña'anj an. ³³ Nî gà' nun gà'nînj nânj si-sañ'anj nej suj, sa huin plata ngà oro, nî gà' nun gà'nînj nânj sigan' nej suj mánj. ³⁴ Nî gà' ni'in sà' nej suj si daran' nej sa gachin riñanj nî nej sa gachin riñan nej sô' nîkaj dugui' ngàj, nî ra'á nânj huin sa gi'hiaj sun nî giri'f daran' nej sa gachin riñan nej nînj nanj ánj. ³⁵ Nî gidigán si huà niñan si gi'hiaj sun', da'nga nî giri' gurugûñu'un' riñan nej guì ran' àko, nî ganānun ruhuâ nej suj nej nuguan' gidigán Ma'an Señor Jesús nga gata: "Dànanj ùta dùgùnàj huaj si gà'hui' si'hiô' ra'a a'ngô nej guì gà' da' si ganāhuin ro'o'."

³⁶ Nî nga gisîj ga'min Pablo nej nuguan' nânj, nî ganîkin rúdàkòj sô', nî ga'min daran' nej sij ngà Ma'an Ña'anj an."

³⁷ Hiô' nî ùta dugue'e daran' nej sij; nî ganānan nej sij Pablo nî ga'hui' nej sij ru'u yi'nín riñan sô', ³⁸ nî ùta ganān ruhuâ nej sij rayi'f nej nuguan' gataj sô' gunin nej sij, si nitaj àmàn huaj gini'in nej sij riñan sô' gà'. Nî ga'anj nej sij ngà Pablo nda ñan nîkin' barku.

Ga'anj Pablo yuman' snà'anj Jerusalén

21 Ne' rùkù nga gahuin anêj nej nînj riñan nej sij, nî gatûj nej nînj ruhuâ barku nî ga'anj nej nînj nda nîka chre ñan nngaj yuman' Cos, nî a'ngô gui dânj nî guchi' nej nînj yuman' Roda, nî hiuj dânj ga'anj nînj nî guchi' nej nînj yuman' gù'nàj Pátara. ² Nî hiuj nânj giri' nej nînj 'ngo barkû gachin riñan yuman' Fenicia, nî gatûj nej nînj ruhuâ barkû dânj, nî ga'anj nej nînj. ³ Nî nga gurugui' yuman' Chipre gini'hiaj nej nînj, nî guna ra'a ne' chrin nej nînj, huè

danj nì gachîn nej ñûnj riñan do'ó yuman' Siria, nì guchi' nej ñûnj yuman Tiro, nì gahuin ràn barku nùn nej ñûnj huaj nej ñûnj hiuj nânj dadin' naduninj nej sij nej rasun màn ruhuâ barkû. ⁴ Nì ganari' nej ñûnj nej sí 'na' gahuin chruun, nì gane nej ñûnj chij gui ngà nej sô' hiuj dânj; nì gataj Ma'an Espíritu Santo riñan nej sô' dàj gīran' Pablo, huê danj nì na'huej nej sô' si ga'anj Pablo yuman' snà'ànj Jerusalén. ⁵ Nga gisīj chij gui gane nej ñûnj yuman' dânj, nì gahui nej ñûnj ga'anj nej nûnj, nì huê danj nanj ga'anj gudunâj daran' nej dinînt nej ñûnj, nì huaj nika nej sô' nì huaj nej da'ní nej sô' ngà nej sô', nì guchi' nej ñûnj nda du'hua nne ña'anj, nì ga'anj ganikin' rúdàkòj daran' nej ñûnj nì ga'min nej ñûnj ngà Ma'an Ña'anj an. ⁶ Nì nga gisīj gananan da' go'ngo nej ñûnj nej dugui' nej ñûnj, huê danj nì gatûj nej ñûnj ruhuâ barku, nì gananikàj nej dinînt nan' nej sô' dukuâ nej sô'.

⁷ Huê danj nì gahui nej ñûnj ruhuâ yuman' Tiro nì guchi' nej ñûnj yuman' Tolemaida; nì gahuin ràn nej ñûnj 'ngo gui hiuj dânj nì ga'min nej ñûnj ngà nej dinînt. ⁸ A'ngô gui dânj, nì gahui nej ñûnj ruhuâ yuman' Tolemaida nì gaché dàkòj nej ñûnj nì ga'anj nej ñûnj ngà nej sô' nda yuman' Sesarea; nì gatûj nej ñûnj ruhuâ dukuâ Felipe sí a'hui' nuguan' gī'hiaj ganānin nej gui, nì sô' huin 'ngo nej chij nej díacono, nì gunâj nej ñûnj dukuâ sô'. ⁹ Nì hua ga'anj siyànà ñaan huin da'nin yànà Felipe nì huin nej siyànà dânj nej sa ganata' dàj gahuin. ¹⁰ Nì gahuin ràn nej ñûnj gà'ì gui hiuj dânj, nì riñan hio'óo Judea ga'na' Agabo nì huin sô' sí ganata' dàj gahuin, ¹¹ nì ga'na' gīnī'hiaj sô' nej ñûnj, nì gida'a sô' yiriki 'nīnj gatīn Pablo, nì gumīnj sô' dakó Pablo ngà ra'a sô', nì gataj sô':

—Huê dānanj gataj Ma'an Espíritu Santo: Huê dānanj gumīn nej sí judío màn yuman Jerusalén sí si-yiriki huin nānj, nì nàgà'hui' nej sô' sí nānj ra'a nej sí nāsīnūnj un.

¹² Nga gunīn nej ñûnj nej nuguan' nānj, nì ga'min àko nej ñûnj nì huê danj nanj ga'min àko nej sô' màn ruhuâ yuman' nānj ngà Pablo, nì gataj nej ñûnj sisi sī ga'anj sô' yuman' snà'ànj Jerusalén.

¹³ Hiô' nî nanikàj Pablo nî gataj sô' gunin nej ñûnj.

—Nûnj huin saj nî dugue'e nej suj, nî gi'hiaj nej suj si gananiñ ruhuâ nimânj ûnj. Dadin' huâ ruhuâj nî sê man ngà guendâ gumin nej sij ñûnj, dadin' huâ ruhuâj gâhuij gi'hiaj nej sij ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén rayi'î siyugui Ma'an Señor Jesús.

¹⁴ Sani ñan nun ga'huej sij garan yina sij si-nùguàn' nej ñûnj, huê danj nî gataj nej ñûnj gunin sij:

—Gi'hiaj dîn'inj sa garan' ruhuâ Ma'an Ña'anj an nanj ánj.

¹⁵ Ne' rùkù nga gachin nej gui dânj, nî nga gisij hua yugui daran'anj, huê danj nî ga'anj nej ñûnj yuman' snà'ànj Jerusalén. ¹⁶ Huê danj nanj ga'na' da'aj nej sô' 'na' gahuin chrûn màn yuman' Sesarea, nî nikaj nej sô' ga'anj nej sô' nej ñûnj dukuâ 'ngo sí gù'nàj Mnasón, nî sí nânj 'na' yuman' Chipre, nî gà' nâ nikò' sô' rukù Ma'an Jesús.

Ga'anj ginì'hiaj Pablo Jacobo

¹⁷ Nî nga guchi' nej ñûnj yuman' snà'ànj Jerusalén, nî ùta gahuin nìhià' ruhuâ nej dinint nî ganahuin ra'a nej sô' nej ñûnj. ¹⁸ Nî a'ngô gui dânj nî ga'anj ginì'hiaj Pablo ngà nej ñûnj ñan nne Jacobo, nî màn chre' daran' nej sí nikin' ne' ñaan; ¹⁹ nî ne' rùkù nga gisij ga'min sij ngà nej sô', nî ganata' sij riñan nej sô', da' nikò' dugui' nej sa gi'hiaj Ma'an Ña'anj an ngà sij siganiñ nej sí nàsinùnj nî dàj guyumân ruhuâ nej sô' ni'in nej sô' Ma'an Ña'anj an gi'hiaj sij. ²⁰ Nî nga gunin nej sô' sa ganata' sij, nî ùta hue'ê ga'min nej sô' rayi'î Ma'an Ña'anj an, nî gataj nej sô' gunin sij:

—Nî dàj rûn' gà' ni'in', nî ùta gà'ì mîn nej judío guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús; sani daran' nej sij ùta nikaj chrej ngà si-ley Moisés. ²¹ Sani ganata' nej sij gunin nej ñûnj rayi'î', si gidigân' riñan nej judío nne siganiñ nej sí nàsinùnj un nî gataj' si gudunâj nej sô' nej nuguan' ga'nin' sun si-ley Moisés, nî gataj' sisi sî ga'ne' nej sô' nninj arán raq nneè nà'àj nej da'ní nej sô', nî gataj sisi sî ginikaj chrej nej sij chrej yñànj

nĭkaj nê'. ²² Dàj hua hĭa rayi'ĭ nej nuguan' nĭnj rà'aj. Yàngà' hĭa nĭ nàrà'hui' nej guiè rigĭi, dadin' gunĭn nĭnj si gà' guyumân'. ²³ Gi'hiá sò' nej sa gataj nej ñŭnj, gunĭn': Dadin' nne ga'ânj nej sí siganĭnj nej ñŭnj nĭ gà' gataj nej sij si hua sa gà'hui' nej sij riĭnan Ma'an Ña'anĭ an. ²⁴ Ginikaj sò' ga'anĭ' nej sij ngà' ruhuâ nŭhui, nĭ nagĭ'hĭaj gè' ma'ân' ngà nej sij riĭnan Ma'an Ña'anĭ an, nĭ guru'hue' gaka nej sij ahui nej sij; nĭ garan' da'nga' ruhuâ daran' nej sí judío si sê yàngà' huin nej nuguan' gunĭn nej sô' rayi'ĭ', nĭ gini'in nej sij si aché nĭka', nĭ dagahuĭn' nej nuguan' giyi'nĭn' sŭn gi'hĭaj Moisés. ²⁵ Sanĭ rayi'ĭ' nej sí nàsĭnŭnj guyumân ruhuâ ni'in Ma'an Jesús nĭ si nitaj si huin nej sô' judío, nĭ gà' gachrŭn nej ñŭnj ñanj nĭ ga'nĭn' nej ñŭnj suun riĭnan nej sô' sisĭ sĭ dagahuin nej sô' nuguan' giyi'nĭn' sŭn gi'hĭaj Moisés; man sa da'hui nej sô' dagahuin nej sô' huin sisĭ sĭ ya nej sô' nneè nej yuku dagahui' nej guiè riĭnan nej ña'anĭ gi'hĭaj ra'a sí, nĭ sĭ ya nej sô' tun nej yuku, nĭ sĭ ya nej sô' nneè nej yuku ga'hiuj u, nĭ sĭ gane sigĭchrà' nej sô'.

**Gida'a nej sij Pablo nga nĭkĭn' sô' ruhuâ nŭhui
guendâ gachrĭ nej sij dukuâ ga'a sô'**

²⁶ Hiô' nĭ ginikaj Pablo ga'anĭ sô' nej ga'ânj nej sí nĭnj, nĭ a'ngô gui dânj, nĭ nga gisĭj nagĭ'hĭaj sà' nej sô' ma'an nej sô', nĭ gatŭj sô' ruhuâ nŭhui nĭko, guendâ gànàtâ' na'anĭ nej sô' gunĭn nej sí mĭn hiuj dânj àmĭn ganahuij nej gui nagĭ'hĭaj sà' nej sô' ma'an sô', nĭ gui dânj ginikaj da' go'ngo nej sô' yuku ga'anĭ' nej sô' guendâ gà'hui' nej sô' rayi'ĭ' da' go'ngo nej sô' riĭnan Ma'an Ña'anĭ an.

²⁷ Sanĭ nga nĭn' hĭaj huaj gĭsĭj nej chĭj gui nagĭ'hĭaj sà' nej sij ma'an nej sij, nĭ nga gini'in da'aj nej síchĭj judío 'na' riĭnan hio'ó Asia, nĭkĭn' Pablo ruhuâ nŭhui nĭko, nĭ ũta gaguâj nej sô' nĭ duguachej nej sô' ruhuâ nej guiè rigĭi huê danj nĭ gida'a nej sô' Pablo, ²⁸ nĭ ga'mĭn nŭkuaj nej sô' nĭ gataj nej sô':

—Daran' nej suj huin nej sí Israelita, nĭ gurugŭnu'unĭj nej suj nej ñŭnj. Dadin' sí nĭnj huin sí gidigĭn nda ganahuij nĭn'

gàchrà' riñan nej guiì nì gata rùhuà sô' ni'in sô' yuman' huin yiñán nê', nì gata rùhuà sô' ni'in sô' si-ley Moisés, nì gata rùhuà sô' ni'in sô' nuhuí niko nne hiuj nânj; nì hua a'ngô sa gi'hiaj sô' gà' da' nej nânj, nì nìkaj sô' nej sí 'na' yuman' Grecia nì duguatûj sô' nej sí dânj ruhuâ nuhuí nânj, nì ganahuin kij ruhuâ nuhuí gè nânj gi'hiaj sô'.

²⁹ Dadin' àsìj nâ doj nì gini'in nej sij ginikaj dugui' Pablo nì gaché nun sô' ruhuâ yuman' snà'ànj nânj ngà Trófimo, sí 'na' yuman' snà'ànj Efeso, dadin' ganîn ruhuâ nej sij si duguatûj Pablo sí nânj ruhuâ nûhui niko.

³⁰ Nì nga gunin daran' nej sí màn yuman' snà'ànj nânj nej nuguan' nânj nì ganachej ruhuâ nej sô', huê danj nì nda nanè chre nì naru'hui' nej sô', nì gida'a nej sô' Pablo, nì gunùkuaj nej sô' nì giri nej sô' ruhuâ nûhui dânj, nì orâ nì ganarán nej sô' riñan nûhui niko. ³¹ Doj sînj huaj nì dagahui' nej sí dânj Pablo, nì ga'anj nuguan'an riñan síchij stadû kapitán nìkaj ñu'unj riñan nej stâdu màn ruhuâ yuman' snà'ànj dânj, si ùta gaguâj daran' nej guiì mân ninj ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén. ³² Nì orâ chre nì ginikaj síchij kapitán dânj stadû nìkaj ñu'unj riñan nej stadû, nì gunânj daran' nej sô' nì ga'anj nej sô' ñan màn nej sí nânj. Nì ngà gini'in nej sí nânj síchij kapitán ngà nej stâdu, nì ga'nîn' ruhuâ nej sô' nì nun gà'hui' nej sô' ni'hiaj Pablo. ³³ Hiô' nì nga guchi' síchij kapitán, nì gida'a sô' Pablo nì ga'nîn' sô' suun riñan nej si-stadû sô' si gumìn nej sô' huìj aga' kadena, nì gachín na'anj sô' ahuin sí huin Pablo, nì ahuin gakîn' gi'hiaj sô'. ³⁴ Sanì ùta gachej gaguâj nej sí màn siganînj nej guiì rigì dânj, nì da'aj nej sô' taj 'ngô nugua'an, nì a'ngô da'aj nej sô' taj a'ngô nùguàn'an; sanì ñan na'hue garan da'nga' hue'ê ruhuâ síchij kapitán ahuin rayì' ùta gaguâj nej guiì, nì ga'nîn' sô' suun si ginikaj nej stâdu ga'anj nej sô' ñan nne hue' hièj yìngà xi ñan màn nej stâdu. ³⁵ Nì nga guchi' nej sij ñan gayì' skalera, nì gata yàtà' nej stâdu Pablo nì gisìj nej sô' ga'anj nej sô' dadin' ùta gi'hiaj hue nej sí rigì huaj nej sô'; ³⁶ dadin' 'na' nej guiì rigì màn

yuman' snà'ànj dânj ne' rùkù nej sij, nì aguâj nej sô' nì gataj nej sô':

—Ruhuâ nej ñûnj si gâhuì' sí dan.

Duna'huej Pablo rayi'í sô' nga nìkìn' sô' riñan junta nìko

³⁷ Nì nga duguatùj nej sô' Pablo ruhuâ hue' hiěj yìngà xi dânj, nì gataj Pablo gunìn síchìj Kapitán:

—Ga'hue gata' 'ngò nuguan'an gunìn rè' nì'.

Nì gataj síchìj stadú kapitán:

—Nun ni'ín si chrùn' ga'mìn' nânj griego mánj. ³⁸ Àsìj nâ doj, nì ganachi nikaj ngo sí 'nâ' yuman' Egipto 'ngò yi'nìn' nìko xi nej síi nì gunìn' sô' ngà síchìj nìkaj sun riñan yuman' snà'ànj Roma, nì ganara'hui' ga'ânj mìn nej síi ginikò' rukù sô' nì ga'anj sô' riñan hio'ó nàkòò, nì ganìn ruhuâj si sí dan huìn' nanj ánj.

³⁹ Hiô' nì gataj Pablo:

—Yàngà' nì sí Israelita 'nâ' yuman' snà'ànj Tarso huín, nì yuman' snà'ànj nânj huin 'ngò sa ñâ'an doj nìkò' rukù yuman' snà'ànj Silisia; sanì gachín nì'hia si rìkì' permisú ga'mìn riñan nej sí yùmàn'an.

⁴⁰ Nì ga'hui' síchìj kapitán permisú ga'mìn Pablo, nì nìkìn' sô' riñan skalera, nì dugunùn ra'a sô' riñan nej guiì yùmàn'an si dín gane du'hua ninj. Nì dín chre gahuin du'hua daran' nej guiì yùmàn'an, nì ga'mìn sô' nânj hebreo, nì gataj sô':

22 —Gunìn nej suj dìnînj, gunìn nej suj da'nînj, gunìn nej suj dadaj. Si duna'huê rayi'í riñan nej suj.

² Nì nga gunìn nej sí dânj ga'mìn Pablo nânj hebreo, nì ga' du'hua nej sô'. Huê danj nì gataj Pablo:

³ —Sí judío huín, nì ga'ngaj yuman' Tarso sa riñan nìkaj ñu'unj hio'ó Silisia, sanì gachi ruhuâ yuman' snà'ànj nânj, nì gahuin chrùnj riñan Gamaliel, nì ùta hue'ê gidigân sô' ñùnj si-ley rej nê', nì ùta ga hàìj ngà si-ley Ma'an Ña'anj an, nì huê dàj rùn' 'hiáj nej suj dânj huê danj gi'hia. ⁴ Nej gui gâchin nì gata rùhuàj nej guiì huaj a'ngô chrej e nì ganìn ruhuâj dagahuí ninj, gida'aj nej síi ngà nej siyànàa nì ganachri nej sô'

ra'a nej sí nìkaj ñu'unj dukuâ ga'a guendâ gune' ninin' nej sô' nej sij dukuâ ga'a; ⁵ nì gà' ni'in sà' nej rej a'nin'in, nì gà' ni'in daran' nej síchij achij i dàj gi'hia, dadin' huê nej sô' huin nej sí rikí ñanj karta guendâ ga'hue gida'aj nej dinint, nì hua yuman' Damasco guendâ gida'aj nej sô' ginikò' rukú Ma'an Jesús nì ga'na' nej sô' nì gi'ninj nej sô' dukuâ ga' nne Jerusalén, guendâ gahuin nej sô' kastígu.

Ganata' Pablo dàj giran' sij nì gananikàj ruhuâ sij
(Hch. 9:1-19; 26:12-12)

⁶ Sani nga gahuî ga'ân, nì nga huaj gahuin nìchrúnj ñan nngaj yuman' Damasco, nì da'nga 'ngo ruhuâ gà' yùhuìj ne' guni'ñanj mánj, nì nàsìnùnj chre nì nda ganikàj ne' rùkùj giyigìn gi'hiaj 'ngo ña'an ga'na yàtà'a; ⁷ nì ganatu riñan hio'óo, nì gunín ga'min' ngo sa gataj gunín: "Saulo, Saulo. Nùnj huin saj nì gata rùhuà' ñùnj rà'aj." ⁸ Hiô' nì ga'min nì gata: "Ahuin rè' rà'aj Señor." Nì gata gunín: "Ñùnj huin Ma'an Jesús 'na' yuman' snà'ànj Nazaret, nì nùnj huin sa nì gata rùhuà' ñùnj rà'aj." ⁹ Nì gini'in yàngà' nej sô' huaj ngàj ña'an giyigìn dânj, sani nun garan da'nga ruhuâ nej sô' nej nuguan' ga'min sa ga'min dânj mánj. ¹⁰ Nì gatâ: "Nùnj huin si gi'hia rà'aj Señor." Nì gataj Ma'an Señor gunín: "Ganachi sò', nì ga'anj Damasco, nì hiuj dan gataj na'anj nej sij daran' nej sa gi'hia rãj." ¹¹ Sani ñan nun ga'hue gini'hiâ rayi'f sa yigìn dânj, nì gida'a nej sô' huaj ngàj ra'á nì ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' ñùnj, nì guchi' nej ñùnj Damasco.

¹² Hiô' nì hiuj dânj nne 'ngo sí gù'nàj Ananías, nì ùta sà' dagahuin sô' si-ley Moisés, nì a'min hue'ê daran' nej sí judío màn yuman' dânj rayi'f sô', ¹³ nì ga'na' sô' ñan nné, nì gahuin nìchrún' sô' riñanj, nì gataj sô' gunín: "Dinínj Saulo, ganayigìn rune ñan sò' nanj ánj." Nì orâ chre nì ganayigìn rune ñanj nì gurugui' gini'hia riñan sô'. ¹⁴ Nì gataj sô' gunín: "Da'anj rej nê' ganagui sò' guendâ gini'in' ahuin sa garan' ruhuâj gi'hiât, nì gini'in' Ma'an sa gi'hiaj sa nìkaa, nì gunín' dàj ga'min.

¹⁵ Dadin' gahuín' 'ngo sí gànàtà' si-nùguàn' Ma'an, riñan daran' nej guiì. ¹⁶ Hiàj nì nùnj huin saj nì gahuin ràn' ùnj. Nàyùmàn sò' nì gàtà' nne', nì ga'mìn àkô' riñan Ma'an Ña'anj an si ginika nimân nìko rayi'î nej si-gakînt nanj ánj."

**Ganata' Pablo si Ma'an Ña'anj an ga'nín
ga'anj sij riñan nej sí nàsinùnj un**

¹⁷ Nì gahuin nga nanikàj ñún ga'ná Jerusalén, nì nné gachín nì'hia ruhuâ nùhui nìko nì gini'ín ganikin' Ma'an Señor riñanj. ¹⁸ Nì gata gunín: "Úta hio gahui' nì ga'anj' ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén; dadin' si ganahuin ra'a nej sij si-nùguàn' rayi'í mánj." ¹⁹ Hiô' nì gatâ: "Señor, nì gà' ni'in nej sij si gatú ruhuâ hue' huin nùhui nì gachrì dukuâ ga'a nì duguañnj nej sí guyumân ruhuâ ni'in Ma'an rè'; ²⁰ nì nga dagahui' nej sij Esteban sò' ganain rayi'î Ma'ân rè', nì nìkìnj gini'ín nga gahuin dânj, nì ga guñan ruhuâj si dagahui' nej sij sò', nì dugumînj atsîj nìke nej sí dagahui' Esteban. ²¹ Sanì gataj Ma'an Señor gunín: Râ'ñanj ga'anj', dadin' gà'nìn ga'anj' nda gàn' ñan màn nej sí nàsinùnj un nanj ánj."

Gane Pablo riñan stadú a'nin'in

²² Nì nda nuguan' nânj gunin nej sí dânj; hiô' nì gayi'ì nej sò' nì gaguâj nùkuaj nej sò', nì gataj nej sò':

—Dagahui' rè' sí dânj, dadin' nitaj si dùgùnàj huaj si gane nì'nà' sij riñan hio'óo mánj.

²³ Nì ñan úta gaguâj nej sí dânj, nì nagunan' nej sò' atsîj nìke nej sò' nì dagaman' nej sò' hiàj riñan nanèe, ²⁴ Ga'nin' sun stadú general si ganachri nej sij ne' rùhuâ hue' hiěj yingà xi dânj Pablo, nì ga'nin' sò' suun si duguañun nej sij Pablo, guendâ ruhuâ sò' ñadigi'ñûn sò' ahuin rayi'î garânj ruhuâ nej sí dânj rayi'î Pablo. ²⁵ Sanì nga gumînj nej sij Pablo ngà nninj korea, nì gataj Pablo gunin stadú kapitán nìkin' hiuj dânj:

—Dùgùnàj huaj gañun 'ngo sí romano nga nìn' gachin ga'anj sij guendâ gàyì'nìn' si-gakìn sij nanj nì'.

²⁶ Nì nga gunìn síchìj Kapitán gataj Pablo nej nuguan' nânj, nì ga'anj gànàtâ' sô' riñan stadû general nì gataj sô':

—Nùnj huin si gi'hiâ' rà'aj. Dadin' sí nan nì sí romano huin sô' nanj ánj.

²⁷ Nì ga'na' síchìj stadû general nì gataj sô':

—Yàngà' huín' sí romano nî'.

Nì gataj Pablo:

—Huê danj huín ru'mínj.

²⁸ Nanikàj síchìj general nì gataj sô':

—Ñùnj nì ùta nìko san'anj an guín rayi'î dan ga'hue gahuín sí romano. Hiô nì gataj Pablo:

Sanì ñùnj nì àsìj ga'ngaj nì gà' huín sí romano nanj ánj.

²⁹ Huê danj nì, orâ chre nì guxun nej sí huaj duguañun Pablo ma'an nej sô' riñan Pablo; nì ngà gini'in síchìj general, si sí romano huin Pablo nì guyu'huì' sô'.

Nìkìn' Pablo riñan Junta nìko

³⁰ A'ngô gui dânj, nì ruhuâ síchìj general gini'in yàngà' sô' ahuin rày'î garânj ruhuâ nej sí judío yi'î Pablo, nì ganachi sô' aga' kadena anumin Pablo, nì gakín sô' ga'na' nej rej huin ñaan ngà yi'nin' nej sí nìkaj sùn riñan yuman'an, nì giri sô' Pablo ne' ye' hue' hiěj yìngà xi dânj, nì ganin sô' ganikìn' Pablo riñan nej sí dânj.

Nìkìn' Pablo riñan nej sí gi'hiaj hia gakìn'in

23 Hiô' nì ùta hue'ê gini'hiaj Pablo, ñan màn yi'nin' nej sí nìkaj sùn riñan yuman'an nì gataj sô':

—Ruhuâj si gini'in nej suj dìn'înj, si nej gui gachin nì nda gui hiaj nì nda dìn'inj chre hua ruhuâ da'nga' nùn ruhuâ nimânj.

² Nì ga'nin' sùn rej huin ñan nìn' gù'nàj Ananías si gà'huì' nej sí nìkìn' nìchrùn dânj, du'hua Pablo.

³ Hiô' nì gataj Pablo:

—Ña'anj an gà'huì' ni'hiâ', huîn' 'ngo chran gàtsì n̄anj án̄j. Sê si nne' guendâ gi'hiaj hiâ' si-nùguàn'ànj dàj rùn' giyi'n̄in' suun riñan si-ley Ma'an Ña'anj an rà' saj ún, san̄i nitaj si dagahuîn' si-ley Ma'an Ña'anj an dadin' ga'n̄in' suun si gà'huì' nej sij ni'hiâ n̄anj án̄j.

⁴ N̄i gataj nej sí màn hiuj dânj:

—Nùn̄j huin saj n̄i gachin' nugua'an riñan rej a'n̄in' n̄in'in nga n̄in'.

⁵ N̄i gataj Pablo:

—Nun ni'ín si huin sij rej a'n̄in'in man din̄in; dadin' huê dânanj taj riñan ñanj: “Sì ga'hue ga'm̄in nuguan' a'nan'an riñan 'ngo sí huin ñan riñan yiñánt mánj.”

⁶ Hiô' n̄i gini'in Pablo, si da'aj nej sí màn hiuj dânj huin yi'n̄in' nej sí saduseo n̄i a'ngô da'aj nej sô' huin yi'n̄in' nej sí fariseo, n̄i ga'm̄in nùkuaj sô' riñan yi'n̄in' nej sí n̄ikaj sun riñan yuman'an n̄i gataj sô':

—Nej suj din̄in̄j, ñùn̄j huin yi'n̄in' sí fariseo, n̄i huín da'ní sí fariseo; n̄i ga'm̄in gak̄in' nej suj riñanj guendâ guyumân ruhuâj si gana'n̄in̄j nej n̄iman n̄anj n̄i'.

⁷ N̄i nga gataj sij nuguan' n̄anj, n̄i gun̄in' nej sí fariseo nga nej sí saduseo, huê danj n̄i giyichra' da'aj nej sí màn riñan junta. ⁸ Dadin' gataj nej sí saduseo si nitaj si huaj gàn'àn̄in̄j nej n̄iman, n̄i nitaj si huâ nej ángel, n̄i nitaj si huâ nej esp̄iritu; san̄i nej sí fariseo n̄i guyumân ruhuâ nej sô' si huâ nej n̄anj. ⁹ N̄i ùta gahuin du'hua nej guiì, huê danj n̄i ganahuin nej sí chr̄un ley ngà nej sí fariseo, n̄i gun̄in' nej sô' ngà nej sí saduseo, n̄i gataj sô':

—Nitaj gà' si 'ngo sa a'nan'an ganari' nej ñùn̄j gi'hiaj sí n̄anj mánj, si 'ngo esp̄iritu huin sa ga'm̄in nej si 'ngo ángel huin sa ga'm̄in n̄i sì ga'hue gun̄in' ngà Ma'an Ña'anj an mánj.

¹⁰ N̄i gà' 'ngo n̄in' ruhuâ giyichra' da'aj nguèj yi'n̄in' dânj, n̄i nga gini'in síchij general nej sa gahuin n̄i guyu'hui' sô' si gunùkuaj nej sij n̄i ḡiyi'nè' da'aj Pablo gi'hiaj nej sij, n̄i ga'n̄in' sô' suun si ga'an̄j ganakaj nej st̄adu n̄i guxun nej sô' Pablo

siganînj nej sí dânj, nî ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' ruhuâ hue' hiěj yìngà xi dânj.

¹¹ Nî a'ngô ñan' dânj nî ganikin' Ma'an Señor riñan Pablo nî gata gunin sij:

—Ga nùkuaj ruhuâ sò' nanj Pablo, dadin' dàj rûn' ganata' rayi'í ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén, nî huê danj nanj ña'an huaj si gànàtà' rayi'í ruhuâ yuman' snà'anj Roma nanj ánj.

Daga'min dugui' nej judío si dagahui' nej sij Pablo

¹² Nga giyigìn gui dânj, nî daga'min dugui' da'aj nej sí judío nî gataj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an si hia nî dagahui' nej sô' Pablo, nî guchi' nej sô' 'ngô du'hua si ga gînjinej nugui nej sô' nî sî go'o nej sô' nî si ya nej sô' nda gîrì' nej sô' dagahui' nej sô' Pablo. ¹³ Gachîn riñan 'ngô si huìj xia nej sí ga'nîn nimân nî gataj nej sô' riñan Ma'an Ña'anj an si hia nî dagahui' nej sô' Pablo, ¹⁴ nî ga'anj nej sí nânj riñan nej rej a'nîn'in ngà riñan nej síchìj achij i nî gataj nej sô':

—Ga'min guñan nej ñûnj si sî ya nej ñûnj nî sî go'o nej ñûnj nda gîrì' nej ñûnj dagahui' nej ñûnj Pablo. ¹⁵ Hiaj nî ga'min guñan nej suj, ngà nej sí nîkaj sun riñan yuman'an, nî gachìnj nî'hiaj nej suj riñan stadû general si gînjikaj sô' Pablo ga'na' sô' nigan'an riñan nej suj, nî man si gî'hiaj nej suj si gachìnj na'anj nej suj 'ngô nùguàn'an sô'; nî gà' ganikin' chrûn nej ñûnj guendâ dagahui' nej ñûnj sij nga nîn' gachin gùyùmàn sij riñan nej suj.

¹⁶ Sani gunin da'ní yuguej Pablo, si ga'min nej sij nî ganin ruhuâ nej sij guchruj nej sij re'nga'a, huê danj nî ga'anj sô' nî gatûj sô' ruhuâ hue' hiěj yìngà xi màn nej stâdu, nî ganata' na'anj sô' riñan Pablo dàj hua nuguan gunin sô'. ¹⁷ Nî gakin' Pablo, síchìj Senturión nî gataj sô' gunin síchìj dânj:

—Gînjikaj sò' silíj nan ga'anj' riñan stadû general, dadin' hua 'ngô nuguan' ña'an nikaj sij gànàtà' sij gunin sô'.

¹⁸ Nî ginikaj síchìj kapitán ga'anj sô', silíj nânj riñan stadû general nî gataj sô' gunin síchìj dânj:

—Pablo sô' nne dukuâ ga'a gakin' nünj ni ùta àko gachín nì'hiaj sô' riñanj ni gataj sô' si ginika sílìj nânj gà'nàj riñan', dadin' hua 'ngò nuguan' ña'an gànàt'è' sij riñan'.

¹⁹ Ni gida'a síchìj general, ra'a silíj nânj ni ginikaj sô' ga'anj anêj sô', ni gachín na'anj sô':

—Nünj huin si gataj gunín ruhuâ' rà'aj.

²⁰ Ni gataj silíj dânj: Guchi' nej judío 'ngò du'hua si nigan'an ni ga'min àko nej sij riñan rè' ni ruhuâ nej sij si ginikaj rè' Pablo ga'anj rè' riñan nej sí níkaj sun riñan yuman'an, ni man si gí'hiaj nej sij si hua 'ngò nuguan' ùta ch'ì' hua gachìnj na'anj nej sij riñan sô'.

²¹ Sanì s'ì guyumân ruhuâ rè' sa gataj nej sij: Dadin' gachín riñan 'ngò si huìj xia nej síi hua ruhuâ dagahui' Pablo, ni gataj nej sij riñan Ma'an Ña'anj an si hia dagahui' nej sij Pablo, ni guchi' nej sij 'ngò du'hua sisì s'ì ya nej sij ni si go'o nej sij nda g'ìr'ì nej sij dagahui' nej sij Pablo; ni gà' màn chrùn nej sij ana'huìj nej sij si gà'huì' rè' si-nùguàn' rè' riñan nej sij nanj ánj.

²² Huê danj ni gida'a síchìj general ra'a silíj nânj ni gana'nín sô' nan' silíj nânj ni gataj sô' s'ì ganata' gà' si 'ngò guì, si ga'min' ngàj nuguan' nânj mánj.

Pablo es enviado a Felix el gobernador

²³ Ni gakin' síchìj general ga'na' huìj kapitán riñan sô', ni ga'nín' sô' suun riñan nguèj kapitán dânj si gí'hiaj yugui nguèj sô' 'ngò si aga' huà'nìnj ne' ñan' mánj huìj sientu stâdu, ni huà'nìnj xia ch'ì' sí t'aj yichrá guâhiu ni huìj sientu stâdu chrùn garan sun lansa, da'nga ni ga'anj nej sij yuman' Sesarea; ²⁴ ni huê danj nanj gí'hiaj yugui nej sij 'ngò guâhiu gitá Pablo, da'nga ni ga n'ì'nà' sô' nga gùch'ì' sô' riñan síchìj Felix huin gobernador. ²⁵ Ni ga'nín' síchìj general dânj 'ngò ñanj karta ga'anj riñan síchìj gobernador, ni dânanj taj riñan ñanj karta dânj:

²⁶ “Nünj huin Claudio Lisia. Ni ga'nín' 'ngò ñanj karta huaj riñan' huín' sachij gobernador Felix ni ùta hue'ê níkaj sun'

riñan yuman'an: Nì ga'nîn 'ngo nuguan' niñanj an huaj riñan'. ²⁷ Gumanj gida'a nej sí judío sí nânj, nì ruhuâ nej sô' ðagahui' nej sô' sí nânj, sanì gi'hia ganandin sij dadin' nìkà nej stâdu ga'an nì ga'nê sij ra'a nej sí nânj, dadin' gini'ín si sí romano huin sij. ²⁸ Nì ruhuâj gini'ín nùnj huin saj nì garânj ruhuâ nej sij rayi'í sô', nì nìkà ga'an sô' riñan nej sí nìkaj sun riñan yuman'an; ²⁹ nì gini'ín si garânj ruhuâ nej sij rayi'í sô' rayi'í si-ley nej sij, sanì gà' si 'ngo gakin'in nun gànàrì'ij gi'hiaj sô' si gâ'hue gâhui' sô' nej si ga'hue gane ninin' sô' dukuâ ga'a mánj. ³⁰ Sanì nga ganata' nej sô' gunín si ganîn ruhuâ nej sij ðagahui' nej sij sí nânj, nì huê gè orâ nga gunín ðàj gi'hiaj nej sij nì gi'hiaj yuguí nì ga'nîn guchi' sí nânj riñan', nì gà' gataj na'ân gunín nej sij si garan ruhuâ nej sij rayi'í sí nânj riñan' ahuin ràyì'ì gakin' gi'hiaj sô' riñan nej sij. Huê danj huin ru'huaj nì gâ ðin'inj gane' nanj ánj.”

³¹ Huê danj nì gida'a nej stâdu Pablo, ðàj rûn' giyi'nîn suun nì ginikaj nej sô' ga'anj nej sô' ne' ñàn'an nda yuman' Antípatris. ³² Nì a'ngô gui dânj, nì ga'nîn nej sij ga'anj nej stadú tàj yichrá guâhiu ngà Pablo, nì ganani'kàj a'ngô nej stâdu nì gana'na' nej sô' ñan nne hue' hiěj yingà xi dânj. ³³ Nì nga guchi' nej sí nânj yuman' Sesarea, nì naga'hui' nej sô' ñanj karta nìkaj nej sô' huaj nej sô' ra'a sachij gobernador, nì ganachrîj nej sô' Pablo ra'a sachij nânj. ³⁴ Nì nga gisîj, gahia síchìj gobernador ñanj karta nânj, nì gachín na'an sô' ahuin yuman huin yíñán Pablo; nì nga garânj da'nga ruhuâ sô' si yuman Silisia huin yíñán Pablo, ³⁵ nì gataj sô' gunín Pablo:

—Nga gùyùmàn nej sí garânj ruhuâ rayi'í' hiô' nì gunín si-nùguàn' râj. Nì ga'nin' sô' suun si ðugumîn nej sij nì ginikaj nej sij gâ'anj nej sij Pablo ruhuâ hue' huin dukuâ si-sun Herodes.

Duna'huej Pablo rayi'í sij riñan Felix

24

Nì gachîn ùn'ùn' gui nì guchi' rej huin ñan nîn' gù'nàj Ananías ngà ða'aj nej síchìj achij i, nì ga'anj

'ngo sí duna'huej rayi'í nej sij nì gù'nàj sô' Tértulo, nì ga'anj gùtá' nej sij gakìn'in riñan síchij gobernador rayi'í Pablo. ² Nì nga gakín síchij gobernador ga'na' Pablo, nì gayi'ì Tértulo nì garânj ruhuâ sô yi'í Pablo, nì gataj sô' gunin síchij gobernador:

—Sò' gi'hiaj rayi'í dan nì ùta hua dìn'inj mân nej ñúnj, nì ùta gà'ì nej ley nagì'hiaj nàkà' guendâ ga hue'é gimàn nej gui màn si-país nej ñúnj nì ùta hue'é gi'hiá'; ³ nì narikí nej ñúnj si guruhuâ' rayi'í guendâ ùta hue'é gi'hiá' ngà nej ñúnj, huin sachij Felix. ⁴ Sanì guendâ si ga'nêj nìko nej ñúnj si-diút, nì gachín nì'hia si gunin' nuguan' gànàtáj ra'ñanj chre riñan' dàj rún' chrún' gi'hiaj hia hue'é'. ⁵ Sí nânj huin 'ngo sí yì'ì hia, dadin' gi'hiaj sij si gunin' nej judío màn nìn' gàchrà' ruhuâ yumiguì ngà 'ngo nì a'ngô nej dugui' nej sô', nì hué sij huin sí a'nìn' riñan yi'nìn' nej sí gù'nàj Nazareno. ⁶ Nì hué danj nanj ganin' ruhuâ sij nagì'hiaj kīj sij ruhuâ si-nùhui nej ñúnj; rayi'í dan nì gida'a nej ñúnj sij, nì ruhuâ nej ñúnj gachri nej ñúnj sij ruhuâ dukuâ ga'a dàj rún' hua chrej yìñanj nìkaj nej ñúnj. ⁷ Sanì gatúj general Lisia siganin' nej ñúnj, nì ùta gi'hiaj hue sô' nì ga'nêj sô' sí nânj ra'a nej ñúnj; ⁸ nì si gàchìnj na'anj sij, nì gunin' si nuguan' yàngà'a huin sa gataj nej ñúnj riñan'.

⁹ Nì hua hia si hué dānanj gi'hiaj sij gataj a'ngô da'aj nej sí judío màn hiuj dânj. ¹⁰ Hué danj nì gidigān ra'a síchij gobernador si ga'hue ga'min Pablo, nì gataj sô':

—Dadin' gà' ni'ín si ùta nâ huin rē' guesì riñan país nânj, nì hua nihià' ruhuâj nì ga'hue duna'hué rayi'í riñan rē'. ¹¹ Dàj rún' huaj gata gunin rē', nì gà' nun gachin riñan yùhuìj gui gahui ga'anj ginùn ñà'an riñan Ma'an Ña'anj an ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén; ¹² sanì nga ganari' nej sij ñúnj nì nitaj si unín ngà si 'ngo nej guì nga níkin' ruhuâ nuhuí dânj, nì gà' nitaj si ganachi níka nì gi'hiá si gunin' nej guì nga nej sí nìkaj suun, nì gà' nitaj si ganarīsna'ân ngà nej sí ruhuâ nùhui nìko, nì gà' ruhuâ hue' huin nùhui, nì gà' ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén gui dânj; ¹³ nì gà' si ga'hue gèrì' nej sij ganadigān nej sij nej gakìn' garānj ruhuâ nej sij rayi'í. ¹⁴ Sanì ganatá nej

nuguan' nânj riñan rè', dadin' gataj nej sij si gidigán a'ngô chrej giri rà ma'án, sanĭ gunânj gĭtsĭ nĭ dagahuín riñan Da'anj Ma'an rê, nĭ yumân ruhuâj daran' nej nuguan' taj riñan si-ley Moisés, nĭ yumân ruhuâj daran' nej nuguan' gachrûn nej sí gataj dàj gahuin. ¹⁵ Nĭ dàj rûn' guyumân ruhuâ nej sij, si gi'hiaj Ma'an Ña'anj an, si gànà'nĭnj nej nimân gi'hiaj sa sà'aj ngà nej nimân gi'hiaj sa a'nan'an, nĭ huê danj nanj guyumân ruhuâj. ¹⁶ Rayi'í dan nĭ ùta ganahuij ruhuâj nĭ hiaj a'hioj hua gudadûj si gâ hue'ê da'nga' nĭn ruhuâ nimânj da'nga nĭ sĭ gininj 'ĭj riñan Ma'an Ña'anj an nĭ huê danj nanj hua gudadûj nĭ nitaj si unĭn ngà nej guiĭ.

¹⁷ Sanĭ gachĭn gà'ĭ hio'o, nĭ ga'ná riñan país nikòj guendâ gà'huĭj doj san'anj an ra'a nej guiĭ ganĭki nĭ gà'huĭj ofrenda riñan Ma'an Ña'anj an. ¹⁸ Nĭ sĭ nagĭ'hiaj sà'aj doj ma'án nikĭn ruhuâ nuhuĭ nĭko nga ganari' nej sí judío 'na' riñan hio'ó Asia ñĭnj, nĭ nitaj si màn gà'ĭ nej guiĭ ngàj nĭ nitaj si ga'min nùkua si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an nga nikĭn hiuj dânj. ¹⁹ Nĭ si gi'hia gakĭn'in riñan nej sí màn hiuj dânj, nĭ hua niñan si nej sô' da'hui ga'na' garan ruhuâ rayi'í riñan rè'. ²⁰ Nĭ si nej sô' nikĭn' hiuj dânj gini'in si gi'hiâ gakĭn'in riñan nej sô' nga ganakĭn nej sô' ga'an riñan junta ñan màn nej sí nĭkaj sĭn riñan yuman'an, ²¹ nej si rayi'í 'ngo nuguan' ga'min nùkua nga nikĭn siganĭnj nej sij: “Dadin' gatâ si hua niñan si gànà'nĭnj nej nĭman, nĭ si rayi'í nuguan' dânj huin garânj ruhuâ nej sij rayi'í dan nikĭn riñan nej suj orâ nânj.”

²² Nĭ nga gunĭn Felix, nej nuguan' nânj, dadin' gà' ni'in sà' sô' rayi'í chrej nânj, nĭ ganĭn sô' gui nĭ gataj sô':

—Nga gùyùmàn general Lisia, nĭ gunĭn hue'ê doj rayi'í si-nùguàn' nej suj nanj ánj.

²³ Nĭ ga'nĭn' sô' suun riñan stadû kapitán si gune' nĭnĭn' sô' Pablo, sanĭ gataj sô' si ga'hue ga'nĭn kapitán dânj ga'na' nej sí nĭkaj dugui' ngà Pablo.

²⁴ Ne' rùkù nga gachĭn doj gui, nĭ ga'na' Felix ngà nika sô' Drusila, nĭ judía huin siyànà nânj, nĭ gakĭn sô' ga'na' Pablo,

dadın' ruhuâ sô' gunin sô' dâj ga'hue gùyùmàn ruhuâ sô' ni'in sô' Jesucristo. ²⁵ Sani nga gayi'ì Pablo ganata' sô' si ña'an huaj si gi'hiaj nej guiì sa ñikaa, ni ña'an huaj si gahuin chrun ninj dugumîn ninj ma'an, ni hua niñan si nagi'hiaj Ma'an Na'an an guenda ngà da' go'ngo nej guiì diú ga'na' ne' ñaan, huê danj ni guyu'hui' síchij Felix, ni gataj sô':

—Ga'anj sò' hiaj; ni nga giyi'nin riñanj ni gakin ga'na' nanj ánj.

²⁶ Sani gana'huìj sô' si gà'huì' Pablo san'anj an ra'a sô' da'nga ni ga'hue giri sô' dukuâ ga'a Pablo; rayi'í dânj ni úta gà'ì gakin sô' ga'na' Pablo riñan sô' ni ga'min sô' ngà sij.

²⁷ Sani nga gachin riñan huìj hio'o ni ganaduna si-sun síchij Felix ni ganachinj riñan síchij gù'nàj Porcio Festo; ni ganin ruhuâ Felix gùnàj hue'ê sô' ngà nej sí judío, huê danj ni nun giri sô' Pablo ruhuâ dukuâ ga'a mánj.

Gataj Pablo si ga'anj sô' riñan César

25 Ni gyumân Festo, riñan hio'ó Sesarea, ni gane sô' huà'nin gui ni gachin sô' ga'anj sô' Jerusalén. ² Ni nga guchi' síchij Festo ni ga'anj nej rej huin ñaan ngà nej sí huin ña'an doj siganin nej sí judío riñan sô' guendâ garan ruhuâ nej sô' rayi'í Pablo, ni úta àko gachin ni'hiaj nej sô', ³ riñan Festo, si gi'hiaj sô' sunuj u, ni gà'nin sô' ga'na' Pablo ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén; dadin' gà' ganin ruhuâ nej sô' dagahui' huì nej sô' Pablo chrej e. ⁴ Sani nanikàj síchij Festo ni gataj sô' si hua nanj gane Pablo dukuâ ga' nne yuman' Sesarea, dadin' hiaj nanikàj Festo ga'anj sô' yuman' dânj. ⁵ Ni gataj síchij Festo gunin nej sí dânj:

—Si hua da'aj nej suj giri' ga'anj ngàj yuman Sesarea, ni si hua gakin'in gi'hiaj sí dânj, ni garan ruhuâ nej suj rayi'í sô'.

⁶ Ni nun gachin 'ngo si tinj gui nej si 'ngo si chi' gui gahuin rán síchij Festo siganin nej sij, ni ga'anj sô' ni guchi' sô' yuman' Sesarea, ni a'ngô gui dânj ni ga'anj gane sô' riñan chrun yíla ñan nikaj sun sô', ni ga'nin sô' ga'anj gayakaj nej sij ni ga'na' Pablo riñan sô'. ⁷ Ni nga guchi' Pablo riñan sô', ni

nda ganikàj chre nej sí judío 'nà' yuman' snà'ànj Jerusalén rukû Pablo, nì ùta gà'ì gākīn'in nì ùta hàì hua nej gākīn' garānj ruhuâ nej sô' rayi'î Pablo, sanì nun gā'hue gīrì' nej sô' ganadīgān nej sô' si yàngà' hia gi'hiaj Pablo nej gākīn' garānj ruhuâ nej sô'. ⁸ Nì duna'huej Pablo rayi'î sô' nì gataj sô':

—Hua hia nì nun gi'hia gākīn'in ngà si-ley nej sí judío, nì nun gi'hia gākīn'in ngà nùhui nìko nne Jerusalén, nì gà' nun gi'hia gākīn'in ngà César mánj.

⁹ Sanì ruhuâ Festo, gùnàj hue'ê sô' ngà nej sí judío, nì gataj sô' gunīn Pablo:

—Ruhuâ' gā'anj yuman' snà'ànj Jerusalén, nì hiuj dânj gi'hiaj hiâ gākīn' garānj ruhuâ nej sij rayi'î' nî'.

¹⁰ Hiô' nì gataj Pablo:

—Ñan nīkaj sun César nīkīn, nì hiuj dânj huin ñan da'hui gāhuin hia si-gākīn. Dadin' nitaj gà' si 'ngo gākīn'in gi'hia riñan nej sí judío mánj, nì gà' ni'in hue'ê' sa gi'hiâ. ¹¹ Dadin' si gi'hiâ 'ngo gākīn' nìko xi, ñan giri da'ngaj gāhuīj, hiô' nì si gi'hiaj chij guendâ gāhuīj mánj; sanì si sê yàngà' huin nej gākīn' garānj ruhuâ nej sij rayi'í, nì gà' si 'ngo síi sī gā'hue ganachri ñunj ra'a nej sij mánj. Gā'an riñan César nì hiuj dânj gāhuin hia si-gākīn nanj ánj.

¹² Hiô' nì ganarīsna'anj síchij Festo ngà nej sí nīkaj sun ngà sô', nì ne' rùkù nì gataj sô' gunīn Pablo:

—Riñan César gā'anj gataj'; hiô' nì gā'anj' riñan César nanj ánj.

Nīkīn' Pablo riñan Agripa ngà riñan Berenice

¹³ Gachin doj nej gui, nì guyumân rey Agripa ngà Berenice yuman' Sesarea guendâ gā'mīn sô' ngà síchij Festo. ¹⁴ Sanì ñan gāhuin ràn nej sô' gà'ì gui hiuj dânj, nì ganata' síchij Festo rayi'î Pablo riñan rey Agripa, nì gataj sô':

—'Nīnj 'ngo sí dânj dukuâ ga'a gudunâj Felix, ¹⁵ nì rayi'î sô' huin sa gānàtāj riñan', dadin' nga ga'an Jerusalén, nì guchi' nej rej huin ñaan, nì nej síchij achij màn siganīnj nej judío, nì

gachín nì'hiaj nej sô' si dagahui' nej stâdu sí nânj. ¹⁶ Sanî gatâ gunîn nej sij si nitaj chrej dan nikaj nej romano nî nitaj si dagahui' nej sô' 'ngo guî dadin' gà' sinîn da'hui sí ràyì'ì gata' gakin' dânj nanikin' sô' riñan nej sí garânj ruhuâ rayi'î sô', guendâ duna'huej sô' rayi'î nej gakin' garânj ruhuâ nej sí gunîn' ngà sô'. ¹⁷ Huê danj, nî nga ga'na' chre' nej sô' ne' dânanj guendâ garân ruhuâ nej sô rayi'î sí nânj, nî nun gahuin rânj guendâ gâkîn sí nânj, dadin' a'ngô gui dânj nga ga'anj gané riñan chrun yîla ñan gi'hiaj hiá gakin'in, nî gakin' ga'na' sô' riñanj. ¹⁸ Huê danj nî nîkîn' nej sí garânj ruhuâ rayi'î sô', sanî nitaj gà' si 'ngo gakin'in huâ nîko ganîn ruhuâj hua garânj ruhuâ nej sij rayi'î sij mánj, ¹⁹ man gakin' garânj ruhuâ nej sij rayi'î sij huin dâj guyumân ruhuâ nej sij rayi'î da'anj nej sij, dadin' Pablo gataj si huâ nanj huâ nì'nà' sí gù'nàj Jesús, sanî gà' gahui' sô'. ²⁰ Sanî nun yugui ruhuâj dâj gî'hia rayi'î nuguan' nânj, nî gachín na'an Pablo si huâ ruhuâ sij ga'anj sij yuman snà'ànj Jerusalén nî hiuj dânj gahuin hia nej nuguan' garânj ruhuâ nej sô' rayi'î sij. ²¹ Sanî gataj Pablo si huâ ruhuâ sô' ga'anj sô' riñan Augusto rayi'î nej nuguan' garânj ruhuâ nej sí nânj rayi'î sô', huê danj nî ga'nín suun si dugumîn nej stâdu nda gà'nîn ga'anj sô' riñan César.

²² Hiô' nî gataj Agripa gunîn Festo:

—Huâ ruhuâj gunín si-nùguàn' sí nan nej nanj ánj. Gataj Festo:

—A'hioj nî gunîn' si-nùguàn' sij nanj ánj.

²³ A'ngô gui dânj, nî ga'na' rey Agripa ngà yuguej sô' Berenice nî ùta gahuin gi'ñanj an nga guyumân nguèj yuguej sô', nî gatûj nguèj yuguej sô' ruhuâ dukuâ suun ngà stâdu general nî ngà nej sí huin ñan màn ruhuâ yuman' snà'ànj dânj, huê danj nî gakin' síchìj Festo ga'na' Pablo. ²⁴ Hiô' nî gataj Festo:

—Rey Agripa, nî daran' nej suj nej sí màn chre' hiuj nânj, nî sí nânj nne dukuâ ga'a, nî àsj yuman' snà'ànj Jerusalén nî nda hiuj nânj garânj ruhuâ ùta gà'ì nej sí judío rayi'î sô' riñanj, nî ùta huin du'hua nej sí judío nî gataj nej sô' si da'huí dagahuí

sí nânj. ²⁵ Sani nun gànàrì'ij, si gi'hiaj sô' 'ngo gakin' ñan giri da'ngaj gâhùi' sô', sani ñan gataj sô' si ga'anj sô' riñan Augusto, huê danj ni ganîn ruhuâj g'àn'nin ga'anj sô' nanj ánj. ²⁶ Sani ñan nitaj gakin' gi'hiaj sij ni nitaj si gèrì'ij g'àchrúnj riñan ma'an señor rayi'í sij, ni rayi'í dan nikâ ga'ná sij riñan nej suj, ni ña'an doj huaj si gunîn' rayi'í sij nanj rey Agripa, ni ne' rùkù nga gisíj nadigi'nûn' dâj huaj rayi'í sij, ni gèrì'ij 'ngo nuguan' yàngà'a g'àchrúnj rayi'í sij. ²⁷ Dadin' ganîn ruhuâj si nitaj si dùgùnàj huaj si g'àn'nin ga'anj 'ngo sí 'nìnj dukuâ ga'a riñan César, si gâ' sìnìn si nadigi'nûnj ni gini'ín ahuin gakin' garânj ruhuâ nej sí dânj rayi'í sô' mánj.

Duna'huej Pablo rayi'í sô' riñan Agripa

26

Hiô' ni gataj Agripa gunin Pablo:

—Ga'hue ga'min' rayi'í ma'ân' nanj ánj.

Hiô' ni ganachinikaj Pablo ra'a sô', ni gayi'í sô' ni duna'huej sô' rayi'í sô':

²—Gahuin nìhià' ruhuâj, ni'ín sò' nanj rey Agripa, dadin' rikí' permisú si ga'hue duna'huê rayi'í riñan' gui hiaj rayi'í daran' nej nuguan' garânj ruhuâ nej sí judío rayi'í. ³ Dadin' sò' ni úta sà' ni'ín' dâj hua nej chrej yñànj níkaj nej sí judío ni dâj hua nej sa gi'hiaj nej sij; ni rayi'í dânj ni gachín nì'hia si ga nùkuaj ruhuâ' ni gunîn dâj hua nej nuguan' g'ànàtâj riñan'.

Sa gi'hiaj sìnìn Pablo

⁴ Àsij hua li gané siganin nej sí judío, ni gini'in daran' nej sô' nga gachí ruhuâ país dânj ni huê danj nanj gané ruhuâ yuman' snà'anj Jerusalén. ⁵ Huê danj nanj gini'in daran' nej sí nânj si gi'hia dâj rûn' gi'hiaj yì'nìn' nej sí fariseo, ni si ruhuâ nej sô' g'ànàtâ' nej sô' dâj gi'hia ni huê danj huaj gataj nej sô', dadin' úta sà' dagahuín dâj rûn' gidigân si-ley Moisés ni huê danj nanj dagahuín dâj rûn' hua chrej yñànj an. ⁶ Hiaj ni nanikín riñan nej suj níkaj suun, guendâ guyumân ruhuâj nej nuguan' gataj Ma'an Ña'anj an si ga'nin ga'na' Cristo riñan nej

ñûnj; ⁷ nî màn nej yùhuìj yi'nîn' dânj ana'huìj nej sij si gîsîj nuguan' gataj Ma'an Ña'anj an si hua niñan si ga'na' Ma'an sa ga'na' riñan nej da'ní Israel, nî gunânj gîtsi nej sij riñan Ma'an Ña'anj an ne' gui ngà ne' ñàn'an. Nî rayi'î Ma'an sa gùyùmàn dânj, oh rey Agripa, huin sa garânj ruhuâ nej sí judío rayi'í. ⁸ Ganîn ruhuâ nej suj si ûta chî' huaj gi'hiaj Ma'an Ña'anj an si ganà'nînj nej nîman nanj nîn'.

Gata ra'a Pablo nej dinînt

⁹ Àsîj nâ nî yumân ruhuâj nî ganîn ruhuâj si hua niñan si da'huí nî ûta gata rùhuàj nej sô' guyumân ruhuâ ni'in siyugui Ma'an Jesús 'na' yuman' snà'àn Nazaret; ¹⁰ nî huê danj nanj gata rùhuàj nej sô' nîkò' rukû Ma'an Jesús, nej sô' màn ruhuâ yuman' snà'ànj Jerusalén. Nî gachrî dukuâ ga'a ûta gà'ì nej sí gèe, nî ganahuin ra'á suun gi'hiaj nej rej a'nîn'in; nî nga dagahui' nej sô' 'ngò nej sí nîkò' rukû Ma'an Jesús nî ga guñan ruhuâj ngà nej sô' dagahui' dânj. ¹¹ Nî ûta gà'ì, duguañûnj nej sô' ruhuâ daran' nej hue' huin nûhui, nî gi'hiaj guesâj si ga'min kij nej sô' yi'î Ma'an Jesús; nî ûta gahuin hué ngà nej sô', nî ginikó gata rùhuàj nej sô' nda a'ngô nej yuman' snà'anj huin yiñan nej sí nàsìnunj un.

Ganata' Pablo dàj giran' sô' nga gananikàj ruhuâ sô' (Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Huê nej sun nânj gi'hia, nî ganahuin ra'á suun gi'hiaj nej rej huin ñaan nî gayaka chrej hua'anj ne' yuman' Damasco, ¹³ nî ruhuâ da'nga 'ngò aga' yùhuìj i, hua ruhuâ chrej e, nî gini'ín ga'na' 'ngò sa yigìn dânj ne' yàtà'a sanî dânanj ûta nîko giràn man gà' da' du'huej gui, nî nda giràn chre nîn' gàchrà' ne' rùkù daran' nej ñûnj gi'hia. ¹⁴ Nî nga ganatûj daran' nej ñûnj riñan hio'óo, nî gunín ga'min 'ngò sa ga'min riñânj, nî ga'min nânj hebreo nî gata: “Saulo, Saulo. Nûnj huin saj nî garan' ñu'unj nûnj rà'aj. Ûta gi'hiaj yì'ì ma'ân', dadin gata rùhuà' nûnj sanî nitaj si gini'in da'nga' ngà sa gi'hiâ' dadin' dàj rûn' huin 'ngò aga' raà sìhià chre huín nanj ánj.” ¹⁵ Hiò' nî

gata gūnīn Ma'an sa ga'min dânj: "Ahuin Ma'an rè' rà'aj. Señor." Nī gataj Ma'an Señor gūnīn: "Nūnj huin Ma'an Jesús gata rùhuà' nānj ánj. ¹⁶ Sani ganachi sò', nī nanikin' gahia'; dadin' huê rayi'î dan gidigân Ma'án riñan', nī gi'hia si gahuin' ngo sí gànàtà' si-nùguàn'ànj, nī gànàtà' riñan nej guiì nej sa gini'în', nī gànàtà' riñan nej guiì nga gidigân ñūn Ma'án riñan' nānj ánj, ¹⁷ nī gi'hia si ganānīn' riñan nej sí judío ngà riñan nej sí nāsìnunj un, nī riñan nej sí ñan gà'nīn ga'anj', ¹⁸ nī gà'nīn ga'anj' riñan nej sij nī gi'hiá' si gànàyìgìn rune ñan nej sij, nī gudunāj nej sij si gi'hiaj nej sij gakīn'īn nī gahuin nej sij sa yigīin, nī gudunāj nej sij guendā dagahuin nej sij riñan sichre nī nanikò' nej sij nī dagahuin nej sij riñan Ma'an Ña'anj an, nī ganahuin ra'a nej sij, nī gùyùmàn ruhuâ nej sij ni'in nej sij ñūnj, nī ginika nimân nīko rayi'î nej sij nī ga'hue gùchì' nej sij gane nej sij ñan gane daran' nej sò' gèe nānj ánj."

Dagahuin Pablo nuguan' giyi'nīn sun riñan sò'

¹⁹ Nī nga gūnīn nuguan' nānj nī nun gi'hiaj uchi' ruhuāj nga nuguan' dânj nī garānj yinaj nī dagahuin dàj rún' gataj Ma'an sa ga'min nda ne' yàt'à riñanj, nānj rey Agripa, ²⁰ nī gà' sinīn ganatá riñan nej guiì màn Damasco, ngà riñan nej guiì màn yuman' snà'ànj Jerusalén, nī da' huā nīn' gachrà' riñan hio'ó Judea, huê danj nānj ga'mīnj riñan nej sí nāsìnunj un, si nànikāj ruhuâ nej sò' rayi'î nej si-gakīn' nej sò', nī nadūnā nej sò' ma'an nej sò' nī nanikò' nej sò' Ma'an Ña'anj an, nī gùrùguì' sa sà'a gi'hiaj nej sò' si yàngà' hia gà' gananiakāj ruhuâ nej sò' rayi'î nej si-gakīn' nej sò'. ²¹ Rayi'î guendā gi'hia dānanj nī gata rùhuà nej sí judío ni'in nej sò' ñūnj, nī gida'a nej sò' ñūnj ruhuâ nuhuí nīko, nī ganīn ruhuâ nej sò' dagahui' nej sò' ñūnj. ²² Sani guruguñu'unj Ma'an Ña'anj an ñūnj, nī huā nānj nīkīn' rānj nda gui hiaj, nī ganatá si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej sí nīkāj sun nīko nī huê danj nānj ganatá riñan nej sí nitaj nūnj huin ruhuâ yumiguì nānj, nī nitaj si gunutá doj nī nitaj si ga'nê doj riñan nej nuguan' gachrūn nej

sô' gataj daj gahuin ngà nej nuguan' gachrûn sachij Moisés, dadin' huà niñan si huê dânanj gahuin gataj nej sô': ²³ Ni gataj nej sô' si huà niñan si gahuì' Ma'an Cristo, ni gà' sininj huin si gànà'ninj siganinj nej nîman, ni huà niñan si gànàtâj si huej huin sa gi'hiaj garan da'nga' ruhuâ nej gui yùmàn'an ngà riñan nej gui nàsinunj un.

**Duna'nga Pablo si gùyùmàn ruhuâ Agripa
ni'in sô' si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an**

²⁴ Ni nga gisij duna'huej Pablo rayi'f sô', ni ga'min nùkuaj Festo ni gataj sô': Pablo, sinún hia sò' nanj ánj; ñan úta ganahuij ruhuâ' digi'ñûn' ni gisinún' nanj ánj.

²⁵ Sanì gataj Pablo:

—Nitaj si sinûn, man Festo, ga'mînj nuguan' yàngà'a, ni nuguan' achij hia nanj ánj. ²⁶ Ni gà' ni'in ma'an rey rayi'f nej nuguan' ga'mînj, rayi'f dan ni nitaj si guyu'huí gànàtâj nej nuguan' nânj riñan sô'. Dadin' ganinj ruhuâj si gà' ni'in sô' nej nuguan' nânj; dadin' sê nda 'ngo yuman' gingaj nda ñan huà huì sta'u gahuin nej nânj mánj. ²⁷ Guyumân ruhuâ', ni'în' nej profeta nî' rey Agripa. Ni ni'ín si guyumân ruhuâ' nanj ánj.

²⁸ Hiô' ni gataj rey Agripa gunin Pablo:

—Doj nîn' huaj ni gi'hiá' si gahuín cristiano nanj ánj.

²⁹ Ni gataj Pablo:

—Ni ruhuâ Ma'an Ña'anj an si doj nej si nîko guyumân ruhuâ', sanì sê 'ngo rîñ' huin sa gùyùmàn ruhuâ, dadin' ga'hue gùyùmàn ruhuâ daran' nej sí gunin ga'mînj gui hiaj nej nuguan' nânj, ni gahuin nej sô' daj rûn' huín, sanì nun garan' ruhuâj si ganumin aga' kadena nej sô' mánj.

³⁰ Nga gisij ga'min sô' nej nuguan' nânj, ni ganayumàn síchij rey Agripa, ni huê danj nanj ganayumàn síchij gobernador, ni ganayumàn yuguej sô' siyànà Berenice, ni ganayumàn a'ngô nej sí gane ngà nej sô' hiuj dânj; ³¹ ni nga gahuin anêj nej sô' riñan Pablo, ni ga'min nej ma'an nej sô', ni gataj nej sô':

—Nitaj gâ' si 'ngo gakî'n' niko gi'hiaj sí nânj si da'hui sij gâhuì' sij, nî nitaj gakî'n' gi'hiaj sij si gi'nînj si dukuâ ga'a mánj.

³²Nî gataj Agripa gunin Festo:

—Ga'hue gâ'nâ'nînj ro'ô' ga'anj sij, si nuhui' si gataj sij si ga'anj sij riñan César saj áj.

Ga'nín nej sij ga'anj Pablo nda Roma

27 Nga gahuin hia si ga'anj nej nûnj riñan nne ña'anj nî guchi' nej nûnj Italia, nî ganachrîj nej sij Pablo ngâ a'ngô nej sí 'nînj dukuâ ga'a ra'a síchîj kapitán gù'nàj Julio, nî a'nî'n' sô' riñan batayón gù'nàj Augusta. ²Nî gatûj nej nûnj ruhuâ 'ngo barkû 'na' yuman' Adramitio nî hua ga'an riñan hio'ó Asia, nî gatûj nej nûnj ruhuâ barku dânj, nî huaj Aristarco ngâ nej nûnj, nî sô' 'na' yuman' Tesalónica huin do'ó Estado Macedonia. ³A'ngô gui dânj nî guchi' nej nûnj yuman' Sidón; nî ûta hue'ê gataj ni'ñanj síchîj Julio Pablo, nî ga'hui' sô' permisú si ga'anj gîni'hiaj Pablo nej sí níka'j dugui' ngâ sô', nî huê danj nanj ga'hue gataj ni'ñanj nej sô' Pablo. ⁴Nî gahui nej nûnj yuman' Sidón nî gatûj nej nûnj ruhuâ barkû aché riñan nne ña'anj, nî ga'anj nej nûnj Chipre, dadin' dânanj ga'hui' nanèe ne' riñan nej nûnj. ⁵Nî ganikàj nej nûnj ga'anj nej nûnj du'hua nne ña'anj nî gachín nej nûnj du'hua do'ó Silisia ngâ Panfilia, huê danj nî guchi' nej nûnj nî gananinj nej nûnj ñan nngaj yuman' snâ'ànj gù'nàj Mira huin do'ó Licia.

⁶Nî hiuj dânj gida'a síchîj kapitán ngo barkû huin si'hiaj yuman' Alejandría nî hua ga'an Italia, nî gatûj nej nûnj ruhuâ barkû dânj nî ga'anj nej nûnj. ⁷Nî ûta naj gaché barkû dânj nî ûta gà'ì gui ga'an riñan nnee, nî ûta 'ì danj ga'hue guchi' nej nûnj ne' riñan yuman' Gnido, dadin' ûta garan' ñu'unj nanèe, huê danj nî gachîn nej nûnj nî ga'anj nej nûnj ne' riñan Salmón huín do'ó Creta. ⁸Nî ganikàj nej nûnj nî ga'anj nej nûnj du'hua hio'ó dânj sanî ûta 'ì gi'hia, huê danj nî guchi' nej

ñûnj ñan gù'nàj Puerto sà'aj, nì nìchrùn' yì'nín yuman' dânj nngaj yuman' snà'ànj Lasea.

⁹ Nì ùta gà'ì gui gachîn nì huà na'hue gùnùkuaj nej ñûnj gùchì' nej ñûnj ñan huaj nej ñûnj, nì ùta hají hua diú nga huaj nej ñûnj ruhuâ nne ñà'anj, dadin' ùta gà'ì gui ga gininej nùgui nej ñûnj, nì duna'nga Pablo si ya nej ñûnj, ¹⁰ nì gataj sô':

—Dinînj, ganîn ru'huâj si ùta giran' sañun barkû nun nê' huaj nê' ru'huaj, nì girë' ùta gà'ì nej rasun màn ruhuâj, nì sê man 'ngo rîn sa màn ruhuaj girë' mánj, dadin' gahuin nì gahùi' nê'.

¹¹ Sani dânanj guyumân doj ruhuâ síchij kapitán nej nuguan' gataj síchij duguâj barku ngà nuguan' gataj sí yìru'hue huin si'hiaj barku dânj, gà' da' nej nuguan' gataj Pablo. ¹² Dadin' nitaj si dùgùnàj hua hiuj dânj gahuin ràn' nej sij nda gachin diú nuhuij, nì ga'min guñan daran' nej sij si ga'anj nej sij, si nàsìnùnj gùnùkuaj nej sij gùchì' nej sij yuman' Fenice nì hiuj dânj gane nej sij nda gachin diú 'hue'e, Fenice nngaj riñan do'ó Creta, nì hiuj nânj ga'hue gida'a nej sij barkû hua'anj ne' yìchràj a ngà ne' rìki.

Ga'huij gumàn nanè hue xi ruhuâ nne ñà'anj

¹³ Nì naj chre gayi'ij ga'huij nanè 'nà' ne' rìki, nì ganîn ruhuâ nej sij si gùnùkuaj nej sij gùchì' nej sij yuman' Fenice, nì ganikàj barkû dânj du'hua nej dasú hio'ó nun ruhuâ nne riñan nikaj ñu'unj Creta. ¹⁴ Sani ne' rùkù doj nì guyumân 'ngo nanè huê xi nì ùta nùkuaj ga'huij ne' riñan barkû nun nej ñûn huaj nej ñûnj nì gayi'ij nì ùta gaman' nì ga'huij gumàn nanè xi nì Euroclidón gù'nàj gumàn huê xi dânj. ¹⁵ Sani nun ga'hue gùnùkuaj nej ñûnj ga'anj nej ñùnj ñan ganîn ruhuâ nej ñûnj gùchì' nej ñûnj, huê danj nì ga'nîn' ruhuâ nej ñûnj nì gata nanèe barkû nun nej ñûnj huaj nej ñûnj. ¹⁶ Huê danj nì gachîn nej ñûnj rukú hio'ó gù'nàj Clauda, nì hio'ó nânj garán nanèe ñan huaj nej ñûnj, nì huê danj nì ùta 'lì ga'hue ganachinikaj nej ñûnj nej rio lij guduninj nej ñûnj riñan nne ñà'anj. ¹⁷ Nì nga gunukuaj nej sij gudasîj nej sij nej rio lij dânj ruhuâ barku

nìko xi dânj, nì gumînj nej sij nej chrun àrà'huè' barkû nìko xi dânj guendâ ganahuin ranj; sanì guyu'hui' nej sij si gagan' barkû nìko xi dânj riñan hio'ó chru nngaj riki nne ña'anj, nì naduninj nej sij atsij manta taj raq barku xi dânj nì ga'nin' ruhuâ nej sij si gata nanèe dànè' garan' ruhuaj ga'anj barkû nìko xi dânj. ¹⁸ A'ngô gui dânj, nì dânanj ùta nùkuaj ga'hui' gumàn nanè hue xi ñan huaj nej ñûnj, huê danj nì gayi'ì daran' nej sij nì gahiu nej sij nej sa màn ruhuâ barku dânj ruhuâ nne ña'anj, ¹⁹ nì gachîn huà'nin'j gui nì gida'a nej sij nej nne' garânj sun nej sij ngà barkû nìko xi dânj nì garrûn nej sij ruhuâ nne ña'anj. ²⁰ Nì ùta gà'ì gui nun ginì'in nej ñûnj riñan gui ngà riñan nej atì'ì, nì ùta nùkuaj gaman' gumàn hue xi dânj riñan nej ñûnj, nì nun ganin' ruhuâ nej ñûnj si gananj nej ñûnj.

²¹ Sanì ñan gà' gisij ùta gà'ì gui nun ya nej ñûnj, hiô' nì ganayumàn Pablo nì gataj sô':

—Gà' gisij gà'ì gui nitaj si ya nê' chra, nì dùgùnàj huaj nì asà' nej suj nì gunin' nej suj sa ga'mînj, dadin' gatâ si gahui' nê' riñan hio'ó Creta nì sî giran' sañun nê' saj mánj. ²² Sanì hiàj nì nàrikij chrej nùkuaj rùhua riñan nej suj nì sî guyu'hui' nej suj mánj, dadin' sî gahui' gà' si 'ngo nê' mánj, man sa gîrè' huin barkû xi nânj. ²³ Dadin' ñan' hiàj nì ga'nin' Ma'an Ña'anj an si-ángel ga'na' riñanj, dadin' huê Ma'an huin Ña'anj nìkòj nì huê riñan Ma'an huin sa gunânj gitsí, ²⁴ nì gata gunin': "Pablo, sî guyu'hui' mánj; dadin' ña'an huaj si ganikín riñan César; nì huê danj nanj rayi'î' nì gi'hiâ si gananj nej gui huaj ngà' dânj." ²⁵ Huê danj, nì ganahuin nihià' ruhuâ nej suj nanj dinin', dadin' yumân ruhuaj ni'in Ma'an Ña'anj an si huê dàj rûn' gatâ nì huê danj gahuin. ²⁶ Nùnj huin si dânanj giran' nê', sanì dàñun gùchì' ñan huà doj hio'ó ruhuâ nne ña'anj.

²⁷ Nì gachîn yigàn'ânj ñan'an, nì ùta gaman' gumàn nanè huê xi dânj nì gata nej ñûnj ga'an dànè' garan' ruhuaj nì guchi' nej ñûnj ruhuâ nne ña'anj gùnàj Adriático, nì ruhuâ da'aj ne' ñan'an nì garânj da'nga' ruhuâ nej sí chrun guduguaj

barku si huaj nìchrùn' nej ñúnj du'hua hio'óo; ²⁸ nì guduninj nej sij 'ngò retâ tàj raà aga' plomo, nì gini'in nej sij si kò yinun' ñàn metru gùnùn ruhuâ nne ñà'anj hiuj dânj; huê danj nì ga'anj nej sij ne' ñan doj, nì guduninj ñún nej sij retâ tàj raà aga' plomo ruhuâ nne ñà'anj, nì gini'in nej sij si kò huàtàn' metru gùnùn ruhuâ nne ñà'anj hiuj dânj. ²⁹ Nì ñan guyu'hui' nej sij si gagan' barku dânj ngà 'ngò huej e, nì guduninj nej sij ga'ânj retâ tàj aga' à'ì xi raà nì nnùn huìj ra'a aga' dânj nì guduninj nej sij ne' rùkù barku xi dânj, nì ùta huin ruhuâ nej sij si gàyìgìn rá'ñanj. ³⁰ Hiô' nì ùta huin ruhuâ nej sí chrùn guduguâj barkù dânj gùnanj nej sô' nì gùnàj barkù dânj ruhuâ nej sô', nì guduninj nej sô' nej rio lij dânj ruhuâ nne ñà'anj, nì man si gi'hiaj nej sô' si ga'nín nej sô' nej retâ anumin nej aga' à'ì xi dânj ne' riñan barkù xi dânj. ³¹ Sanì gataj Pablo gùnìn síchìj kapitán ngà gunìn nej stâdu:

—Sisì sì gimân òin'inj nej sí nânj ruhuâ barkù xi nânj, nì sì gunùkuaj nej suj òunanin nej suj nej sô' mánj.

³² Hiô' nì ga'ne' nej stâdu nne' retâ ànumin nej rio lij dânj, nì ga'anj nej rio lij dânj ruhuâ nne ñà'anj.

³³ Nì nga 'na' gàyìgìn, nì duna'nga Pablo si ya nej sij nì gataj sô':

—Nì gà' gisìj yìgàn'anj gui hua gininej nugui nê', nì nitaj si ya nê' chra mánj. ³⁴ Rayi'ì dan, nì gachìn nì'hia riñan nej suj nì ya nej suj si ruhuâ nej suj gane nej suj; dadin' gà' si 'ngò huê ahui nej suj si ga'anj nì'hia mánj.

³⁵ Nì nga gisìj ga'min sô' nej nuguan' nânj, nì gida'a sô' rachrúun nì ga'hui' sô' si guruhuâ Ma'an Ña'anj an nì gini'in daran' nej sí huaj ruhuâ barkù dânj, nì guchra' òa'aj sô' rachrúun nì gayi'ì sô' nì ya sô'. ³⁶ Hiô' nì ganahuin nìhià' ruhuâ daran' nej sô', huê danj nì gayi'ì daran' nej sô' nì yâ nej sô'. ³⁷ Nì daran' nej guì màn ruhuâ barkù xi dânj huin huìj sientu tá huà'nìnj xia yinun' ñàn. ³⁸ Nì nga gisìj gunumân riki nej sij, nì nagi'hiaj hio nej sij barkù nìko xi dânj, nì dagaman' nej sij nej nnanj hia' nùn trigu ruhuâ nne ñà'anj.

Ganaga' barku riki nnee

³⁹ Nì nga giyigìn gui dânj, nì na'hue ganani'in nej sij ahuin riñan hio'ó huaj nej ñûnj, sani gini'in nej sij si gatûj nne ña'anj ga'an dânj hio'ó dânj nì huà nìko du'hua hio'ó dânj, nì ga'min guñan nej sij si ga'hue ginikaj nej sij barkû nìko dânj ga'anj nej sij hiuj dânj. ⁴⁰ Huê dânj nì ga'ne' nej sij, nej retâ ànumin aga' à'ì xi nnùn huìj ra'a dânj, nì ginin ruhuâ nne ña'anj, nì nagi'hiaj yè'è nej sij nne' retâ ànumin chrun timón; nì ganachi nikaj nej sij atsij manta xi tày raà chrun nìkìn' ne' riñan barkû nìko dânj, huê dânj nì ga'anj barkû nìko dânj du'hua hio'ó huà nì'ninj in. ⁴¹ Sani guchi' barkû dânj ñan màn nìko xi hio'ó chruu, nì hiuj dânj gu'nin' ne' riñan barkû nìko dânj; riki hio'ó chruu nì gà' 'ngò na'hue gisikij, huê dânj nì gayi'ij nì ùta nùkuaj ganùn nne ña'anj ganayumàn dânj riñan barkû nìko xi dânj nì giyichra' da'aj ne' rùkuj. ⁴² Hiô' nì guchi' nej stâdu 'ngò du'hua si dagahui' nej sô' daran' nej sí 'ninj dukuâ ga'a, da'nga nì sî gunânj nej sô' nga gày'ì nej sô' gùtâ' nej sô' yîtàj a. ⁴³ Sani ruhuâ stâdu kapitán, si ganani'n Pablo, nì nun garan yina sô' nej nuguan' gataj nej stâdu, nì ga'nin' sô' suun si ga'anj sinin nej stadû chrun gùtâ' yitaj a ne' ñaan, da'nga nì gà' sinin nej sô' gùchì' nì ganahuin ra'a nej sô' nej sí 'ninj dukuâ ga'a du'hua hio'ó dânj; ⁴⁴ nì a'ngô da'aj nej sô', gitàj riñan nej chrun ruguechrà'a, nì a'ngô da'aj nej sô' gitàj riñan nej rasun garânj sun nej sij ngà barkû nìko dânj. Huê dânj gi'hiaj nej sij nì gunùkuaj nej sij ganani'n daran' nej sí huaj ruhuâ barku nìko dânj nì guchi' daran' nej sij riñan hio'ó nàkòo.

Nne Pablo ngà a'ngô nej sí ruhuâ yuman' Malta

28 Nì nga ganani'n daran' nej ñûnj, nì gunin nej ñûnj si Malta gù'nàj hio'ó nun dânj nne ña'anj dânj. ² Nì ganahuin ra'a nej sí yñànj màn hiuj dânj nej ñûnj, nì ùta hue'ê gataj ni'ñanj nej sô' nej ñûnj; nì ganaran' nej sô' ña'aaan, dadin' ùta aman' nì ùta nuhuij. ³ Hiô' nì ganaran' Pablo ra'a

nej rekoj hua nakòo, nì ga'nín sô' ra'a nej rekoj nakò dânj riñan ña'aan; nì guendâ ga'huij gachi'i, nì gunânj 'ngo yukuáa nì nanikò' yô' ra'a Pablo. ⁴ Nì nga gini'in nej sí yìñànj màn hiuj dânj si nanikò' yukuáa ra'a Pablo nì ya yô' sij, nì gataj nej sô' gunin da' go'ngô nej dugui' nej sô':

—Yàngà hia nìn' nì sí dagahui' guì huin sí nânj, dadin' nùnj huin si ganandin sij ruhuâ nne ña'anj, nì na'huej ruhuâ Ma'an Ña'anj an gane sij gà' mánj.

⁵ Sanì nagunan' Pablo ra'a sô' riñan ña'aan nì gininj yukuá dânj riñan ña'aan, sanì nitaj nùnj giran' sô'. ⁶ Nì ànà'huìj nej sô' mân nej sô' si gu'man ra'a Pablo, nej si gàhui' sô' orâ chre nì ganatu sô'; sanì ùta gana'huìj nej sí dânj dàj giran' Pablo, sanì nitaj nùnj si gi'hia giran' sô', huê danj nì nadunâ nej sí dânj dàj ganin ruhuâ nej sô' ngà Pablo, nì gataj nej sí yìñànj màn hiuj dânj si ña'anj an huin Pablo.

⁷ Nì nìchrùn' ñan nìkìn nej ñùnj dânj hua do'ó sí huin ñan riñan yuman' dânj, nì gù'nàj sô' Publio, nì sô' ganahuin ra'a nej ñùnj, nì riki sô' dukuâ sô' gane nej ñùnj huà'nìnj gui. ⁸ Nì ùta a'nan' rej Publio gi'hiaj yì'ì tun nì nngaj síchìj dânj a'nan' sô' riñan nna; nì gatùj Pablo ga'anj gini'hiaj sô' ñan nngaj síchìj dânj, nì gachín nì'hiaj sô' nì guta' sô' ra'a sô' yichrá síchìj nânj, huê danj nì ganahuin sô'. ⁹ Nì nga gini'in nej guì màn riñan hio'ó nânj si ganahuin rej Publio, nì ginikaj ninj nej dugui' ninj sa a'nan'an ga'na' ninj riñan Pablo, nì gi'hiaj sô' si ganahuin nej guì a'nan'an; ¹⁰ huê danj nanj ùta ginikaj chrej nej guì màn hiuj dânj ngà nej ñùnj; nì nga gatùj nej ñùn ruhuâ a'ngô barkû nìko, nì riki ninj nej sa garanj sun nej ñùnj nga ga'anj nej ñùnj ruhuâ barkû dânj.

Guchi' Pablo yuman' snà'anj Roma

¹¹ Nì gachín huà'nìnj ahuii gane nej ñùnj hiuj nânj, nì guyumân 'ngo barkû nìko 'na' yuman' snà'anj Alejandría riñan hio'ó nânj nì gatùj nej ñùnj ruhuâ barkû dânj, nì nnùn ñan ò'hua nguèj ña'anj gù'nàj Kástor ngà polux riñan barkû dânj.

¹² Huê danj nì guchi' nej ñùnj yuman' gù'nàj Siracusa, nì

gahuin ràn nej ñûnj huà'nînj gui hiuj dânj. ¹³ Nì hiuj dânj, gahui nej ñûnj nì ganikàj nej ñûnj du'hua hio'ó dânj nì ga'anj nej ñûnj, huê danj nì guchi' nej ñûnj yuman' gù'nàj Regio; nì ne' rùkù nga gachîn a'ngô gui, nì ga'hui' nà nè huaj ne' rìki, nì gui huìj i nì guchi' nej ñûnj yuman' gù'nàj Puteoli, ¹⁴ nì màn nej dinînt hiuj nânj ganari' nej ñûnj, nì gachîn nì'hiaj nej sô' si gane nej ñûnj chij gui hiuj dânj ngà nej sô'; ne' rùkù dânj nì ga'anj nej ñûnj nda yuman' snà'ànj Roma, ¹⁵ nì gà' gunin nej dinînt màn yuman' snà'ànj Roma si gùchì' nej ñûnj, nì guchi' ganahuin ra'a nej sô' nej ñûnj nda ñan gù'nàj Apio ngà ñan gù'nàj huà'nînj Taberna; nì nga gini'in Pablo nej dinînt, nì ga'hui' sô' si guruhuâ Ma'an Ña'anj an nì ganari' ruhuâ sô'. ¹⁶ Nì nga guchi' nej ñûnj yuman' snà'ànj Roma, nì ganachrîj síchìj stadû kapitán nej sí 'nînj dukuâ ga'a ra'a síchìj general, sanì garânj yina nej sô' si gane ninin Pablo, nì nne 'ngo stâdu guendâ dugumîn sô' Pablo.

Ganata' Pablo si-nùguàn' Ma'an Ña'anj an riñan nej guì màn Roma

¹⁷ Ne' rùkù nga gachîn huà'nînj gui, nì gakin Pablo ga'na' nej síchìj judío huin ñan doj, nì nga ganahuin chre' nej síchìj dânj, nì gataj Pablo gunin nej sô':

—Nitaj nùnj huin si gi'hia ngà nej judío, nì nitaj nùnj huin si gi'hia ngà chrej yîñànj nìkaj nej síchìj màn yîñán nê', sanì àsìj yuman' snà'ànj Jerusalén gachrîj nej sij dukuâ ga'a nì ganachrîj nej sij nùnj ra'a nej sí romano; ¹⁸ nì nga nadigi'ñûn nej sô' rayi'í, nì ganin ruhuâ nej sô' gànà'nînj ra'a nej sô' nùnj, dadin' nitaj gà' si 'ngo gakin' gi'hia si gývì'nìn' suun gàhuìj.

¹⁹ Sanì nga gunin nej judío nej nuguan' nânj nì nun garan yina nej sô', huê danj nì gatâ gunin nej sô' si da'huí ga'an guendâ gahuin hia si-gakin riñan síchìj César. Sanì sê sî gahuin ruhuâj garan ruhuâj rayi'í nej sô' màn Israel mánj. ²⁰ Rayi'í dan gakin ga'na' nej suj dadin' ruhuâj si ginì'in nej suj gànàtâj gunin nej suj; dadin' ànà'huìj nej guì màn yuman' Israel si gi'hiaj sà'

Mạ'an Ña'anj an nị gạ'nin gạ'nà' Mesías riñan ninj nị rayi'f dan anụmín ngà aga' kadena.

²¹ Hiô' nị gataj nej sí dânj:

—Sanị nun gạ'nin nej sô' màn Judea ñanj gụyùmàn rayi'f mánj, nị gạ' nun gạ'na' garan ruhuâ go'ngo nej dinint judío rayi'f, nị gạ' nun ga'min yì'ì nej sij rayi'f mánj. ²² Sanị hua ruhuâ nej ñúnj gunin nej ñúnj dàj ganin ruhuâ; dadin' gạ' gunin nej ñúnj si dànè' gahuin nị a'min a'nan' nej gui rayi'f yi'nin nàkà nikò'.

²³ Nị ganin nej sij 'ngo gui gạ'na' nej sij ñan nne Pablo, nị ga'na' ùta gạ'ì nej judío nị gunaj nej sô' ñan nne sij, nị ganata' sij dàj a'min si-ley Moisés ngà nej nuguan' gachrún nej sô' gataj dàj gahuin, nị gayi'ì Pablo àsij hua nigan' mánj nị nda ginin ganain sô' rayi'f Mạ'an Ña'anj nịkaj sun yàt'a ngà rayi'f Mạ'an Jesús. ²⁴ Nị hua da'aj nej sô' gụyùmàn ruhuâ nej nuguan' gataj Pablo, sanị hua a'ngô da'aj nej sô' nun gụyùmàn ruhuâ. ²⁵ Nị ñan nun gạ'hue ga guñan ruhuâ nej sí dânj, huê dan nị ga'anj nej sô', nị gataj Pablo nej nuguan' nânj gunin nej sô':

—Dùgùnàj hua nuguan' gataj Mạ'an Espiritu Santo ngà garanj sunj Isaias sô' ganata' dàj gahuin nga ga'min sô' riñan rej nê' nị gataj sô':

²⁶ Ga'anj' riñan yuman' nânj, nị gataj':

Gunin nej suj ngà hiu'uj tàj rakij nej suj, sanị si ga'hue garan da'nga' ruhuâ nej suj;

nị gini'hiaj nej suj, sanị si ga'hue ganani'in nej suj;

²⁷ Dadin' gạ' ganahuin tsì ruhuâ nimân nej suj,

nị ganarán hiu'uj tàj rakij nej suj,

nị garán rune ñan nej suj,

Da'nga nị si gini'in nej suj,

nị na'hue gunin nej suj ngà hiu'uj tàj rakij nej suj,

nị na'hue garan da'nga' ruhuâ nimân nej suj;

nị nitaj si ganadunâ nej suj mạ'an nej suj, nị si ganahuin nej suj gi'hia mánj.

²⁸ Gunin nej suj hiaj, dadin' gachin si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an

riñan nej sí nàsinùnj un; nì ganahuin rạ'a nej sô' nì gị'hiaj
Mạ'an Ña'anj an si gananin nej sô'.

²⁹ Nì nga gisij ga'min Pablo nej nuguan nânj, huê danj nì
ga'anj nej síchij judío ganara'hui' hiuj dânj, nì gunin' nej sô'
siganin nej mạ'an nej sô' rayi'î nej nuguan' nânj.

³⁰ Nì giri'inj Pablo 'ngô hue'e gane sô' nì huìj hio'o gane sô',
nì ganahuin rạ'a sô' daran' nej sí ga'na' gini'hiaj ñan nne sô',
³¹ nì ganata' sô' si-nùguàn' Mạ'an Ña'anj an nì gidigán sô'
rayi'î Mạ'an Señor Jesucristo, nda nî'ninj chre nì nitaj gà' si
'ngô sí garan' ñu'unj sô' gà' mánj.